Mészáros Jenő Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Nevelőtestületi elfogadás dátuma: 2025. augusztus 30.

Fenntartói jóváhagyás: Nkt. 26. § (1) bekezdés szerint

Érvényesség: nevelőtestületi döntés szerint

Tervezett felülvizsgálat dátuma: jogszabályi előírás, nevelőtestületi döntés szerint

BEVEZETÉS 7

INTÉZMÉNYEGYSÉGEINK: 7
KÜLDETÉSNYILATKOZAT 9

1. NEVELÉSI PROGRAM 10

1.1. AZ INTÉZMÉNYBEN FOLYÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI 10
1.1.1. Alapelveink 11
1.1.2. Pedagógiai munkánkat meghatározó értékeink 11
1.1.3. Iskolánk céljai a tanulók sikeres nevelése – oktatása érdekében 11
Célok az alapfokú nevelés-oktatás bevezető és kezdő szakaszában 12
Célok az alapfokú nevelés-oktatás alapozó és fejlesztő szakaszában 13
1.2. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI FELADATAI, ESZKÖZEI, ELJÁRÁSAI, A PEDAGÓGUSOK, OSZTÁLYFŐNÖKÖK FELADATAI 13
1.2.1. Kiemelt feladataink 13
1.2.2. A pedagógusok helyi intézményi feladatai 14
Feladatok az alapfokú nevelés-oktatás alsó tagozatára 15
Feladatok az alapfokú nevelés-oktatás felső tagozatára 15
1.2.3. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai 16
Az osztályfőnök feladatai és hatásköre: 16
1.2.4. Az iskolában folyó nevelő – oktató munka pedagógiai eszköz- és eljárásrendszere 17
Differenciálás 17
Egyéni fejlesztés 17
1.3. SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK 18
1.3.1. Anyanyelvi kommunikáció 19
1.3.2. Idegen nyelvi kommunikáció 19
1.3.3. Matematikai kompetencia 19
1.3.4. Természettudományos kompetencia 20
1.3.5. Digitális kompetencia 20
1.3.6. Hatékony és önálló tanulás 21
1.3.7. Szociális és állampolgári kompetencia 21
1.3.8. Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia 22
1.3.9. Esztétikai - művészeti tudatosság és kifejező képesség 22
1.4. A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK 24
1.5. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG 25
1.5.1. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló 25
1.5.2. Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló 25
1.5.3. Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló 26
1.5.4. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység 26
Intézményen belüli humán erőforrás 28
1.6. AZ AUTIZMUSSAL ÉLŐ TANULÓK ELLÁTÁSÁNAK ALAPELVEI 28
1.6.1. Az autizmus fogalma 28
1.6.2. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei, az aktív tanulás támogatása 29
1.6.3. Tanulási környezet 31
1.7. A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL, AZ ISKOLA SZEREPLŐINEK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATOK 31
1.7.1. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rend 32
1.7.2. A diákönkormányzat jogai 32

1.8. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI 33
1.9. TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI 34
1.9.1. Osztályozó vizsga 34
1.9.2. Javítóvizsga 35
1.9.3. Pótló vizsga 35
1.10. FELVÉTEL ÉS AZ ÁTVÉTEL HELYI SZABÁLYAI 35
1.11. AZ ELSŐSEGÉLY-NYÚJTÁSI ALAPISMERETEK ELSAJÁTÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ISKOLAI TERV 36
2. HELYI TANTERV 38
2.1. A VÁLASZTOTT KERETTANTERV MEGNEVEZÉSE, JELLEMZŐI, SZABADON TERVEZHETŐ ÓRAKERET FELHASZNÁLÁSA 38
Tantárgyi struktúra és óraszámok a tanulásban akadályozott tanulók számára 1–4. évfolyamon (a 2020-as SNI kerettanterv alapján – a 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben) 38
Tantárgyi struktúra és óraszámok a tanulásban akadályozott tanulók számára 5-8. évfolyamon (a 2020-as SNI kerettanterv alapján – a 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben) 39
Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok az értelmileg akadályozott tanulók számára (a 2020-as SNI kerettanterv alapján – a 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben) 40
AUTIZMUSSAL ÉLŐ TANULÓK SPECIÁLIS CSOPORTJAI 41
Általános célok 41
A fejlesztés módszerei, eszközei 41
Értékelés 43
Pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció 44
Tanórán kívüli tevékenység 45
2.2. HELYI TANTERV TANTÁRGYAI, TARTALMAI 45
2.3. VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK 45
2.4. CSOPORTBONTÁSOK ÉS AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI 45
2.5. AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI 45
2.6. A NEMZETI ALAPTANTERVBEN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSA 46
2.6.1. Az alsó tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása 46
2.6.1.1 Egész napos bent tartózkodás 47
2.6.2. A felső tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása 48
2.6.3. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások helyi megvalósítása 48
2.7. A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MÓDJA, A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE 49
2.7.1. A tanulók fizikai állapotának mérése 49
2.8. A TANULÓK TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE 50
Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítése 50
2.8.1. Az írásbeli és szóbeli feladatok, az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt feladatok meghatározásának elvei és korlátai 51
2.8.2. Az írásbeli beszámoltatás szabályai 51
Az írásbeli beszámoltatás rendje, formái, korlátai 52
Az írásbeli munkák értékelésének szerepe (súlya) a tanulói teljesítmények értékelésében 53
2.8.3. Tanulmányi munka értékelése az alsó tagozaton 53
2.8.4. Értékelési rendszer felső tagozaton 54
2.8.5. Értékelési rendszer és forma a foglalkoztató csoportokban 54
2.8.6. Az értékelés rendszeressége és formái 56
Értékelés első évfolyamon első negyedévben, félévkor, harmadik negyedévben és év végén, második évfolyamon első negyedévben, félévkor: 56
Értékelés második évfolyam félévétől a nyolcadik évfolyam végéig 56

2.8.7. Javítás, egyéni megsegítés, hátránykompenzálás ... 57
2.8.8. Egyéni elbírálás szabályai: ... 58
2.9. A TANULÓ JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓ MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK ... 58
2.9.1. A jutalmazás kritériumai ... 58
2.9.2. A tanuló magatartásának értékelése ... 59
2.9.3. A szorgalom étékelésének elvei ... 60
2.10. A MAGASABB ÉVFOLYAMBA LÉPÉS FELTÉTELEI ... 60
2.10.1. A követelmények teljesítésének sajátos időkeretei ... 61
2.11. EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK ... 62
2.11.1. Az egészségfejlesztéssel összefüggő célok, feladatok pedagógiai szakaszonként ... 64
Bevezető szakasz – 1-2. osztály ... 64
Kezdő szakasz – 3-4. osztály ... 64
Alapozó szakasz – 5-6. osztály ... 64
Fejlesztő szakasz – 7-8. osztály ... 65
Az egészségneveléssel és a környezeti neveléssel összefüggő, azokat elmélyítő egyéb tanórán kívüli szakmai programok ... 65
Az egészségnevelés területei: ... 66
2.11.2. Egészségfejlesztés a testi nevelésben ... 67
A tanulók fizikai állapotának felmérése ... 67
A testi nevelés céljai, alapfeladatai ... 67
A testi nevelés színterei és időkeretei ... 67
A testi nevelés formái ... 68
Csoportalakítási szempontok ... 68
2.11.3. Környezeti nevelési elvek ... 69
Alapelvek, célok ... 69
Erőforrások ... 71
2.11.4. A környezeti nevelés, tanulásszervezés színterei, formái ... 72
A környezeti nevelés hagyományos tantárgyi kezdetek közt ... 72
A környezeti nevelés egyéb formái ... 73
2.11.5. A környezeti nevelés módszerei ... 74
2.12. A TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ... 75
2.13. A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI KÉRDÉSEK ... 76
A GYERMEK, TANULÓ FELÜGYELETE A NEVELÉSI-OKTATÁSI INTÉZMÉNYBEN ÉS AZ INTÉZMÉNYEN KÍVÜL TARTOTT FOGLALKOZÁSOK IDEJE ALATT ... 76
3. AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI HÁLÓZAT MŰKÖDÉSE ... 77
3.1. AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI ELLÁTÁS TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE ... 77
3.2. UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGÜNK ... 77
Alapfeladatunk: ... 77
Célunk: ... 77
Személyi feltételeink: ... 78
Tárgyi feltételeink: ... 78
3.3. AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI TEVÉKENYSÉGÜNK TARTALMA ... 79
Az utazó gyógypedagógusi ellátás területei ... 80
3.4. FEJLESZTÉSI TERÜLETEK ... 80
Kognitív képességek ... 80
Motoros képességek ... 80
Orientációs képességek ... 81
Kommunikációs képességek ... 81

Szociális képességek 81
3.4.1. Utazó logopédiai ellátás 82
3.4.2. Utazó szomatopedagógiai ellátás 83
3.4.3. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése az SNI irányelvek meghatározása szerint 84
3.4.4. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek ellátása 85
3.5. A KRÉTA E-NAPLÓ VEZETÉSE 86
4. ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM 87
4.1. ÓVODÁNK NEVELÉSFILOZÓFIÁJA, ALAPELVEI 87
4.2. GYERMEKKÉP 88
4.3. ÓVODAKÉP 89
4.4. PEDAGÓGUSKÉP 89
4.5. A NEVELÉS, FEJLESZTÉS CÉLJA ÉS FELADATA AZ ÓVODAI CSOPORTBAN 89
4.5.1. Az értelmileg és tanulásban akadályozott kisgyermekek óvodai csoportjának kompetenciafejlesztési céljai, feladatai 89
4.5.2. Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek csoportjai 90
4.5.2.1. Fejlesztési feladatok 91
4.5.2.2. A fejlesztés fő területei 91
4.6. SZOLGÁLTATÁSOK 92
4.7. ÓVODAI FELVÉTEL 93
4.8. KAPCSOLATTARTÁS A SZÜLŐKKEL 93
4.9. SZERVEZETI ÉS IDŐKERETEK 94
4.10. ÓVODAI PROGRAMUNK TARTALMA 95
4.10.1. A szokások kialakítása 95
4.10.2. Az egészséges életmódra nevelés 95
4.10.3. A közösségi élet szokásainak megalapozása 95
4.10.4. Munka jellegű tevékenységek 96
4.10.5. Önállóságra, önkiszolgálásra nevelés 96
4.10.5.1. Az önkiszolgálásra nevelés célja: 96
4.10.5.2. Az önkiszolgálásra nevelés feladatai: 97
4.10.5.3. Elvárások az óvodáskor végén: 99
4.10.6. Mozgásfejlesztés/Mozgás 99
4.10.6.1. Az óvodában ellátott gyermekek mozgásának jellemzői 99
4.10.6.2. Mozgásfejlesztés foglalkozás 100
4.10.6.3. A mozgásfejlesztés célja 100
Az óvodai mozgásnevelés feladata 101
4.10.6.4. A mozgásfejlesztés területei: 101
4.10.6.5. Elvárások az óvodáskor végén: 102
4.10.7. Beszédfejlesztés és környezetismeret foglalkozás 102
4.10.7.1. Az óvodában ellátott gyermekek beszédfejlődési sajátosságai 102
4.10.7.2. A beszédfejlesztés célja: 103
4.10.7.3. A beszédfejlesztés feladata: 103
4.10.7.4. Témakörök a környezet megismerésére 104
4.10.7.5. Az óvodában ellátott gyermekek beszéde az óvodáskor végén 105
4.10.8. Játékra nevelés / Ének-zene, énekes játék, gyermektánc 105
4.10.8.1. Az óvodában ellátott gyermek játékának jellemzői 106
4.10.8.2. A játék helye az óvodai nevelésben 106
4.10.8.3. A játékos együttlétek célja: 106
4.10.8.4. Megtanulandó játékok: 106

4.10.8.5. A játékeszközök 107
4.10.8.6. Elvárások az óvodáskor végén: 107
4.10.9. Vizuális nevelés - Ábrázolás – alakítás / Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka 107
4.10.9.1. Az óvodában ellátott gyermekek vizuomotoros készségének jellemzői 107
4.10.9.2. Az ábrázolás-alakítás foglalkozások célja 108
4.10.9.3. Az ábrázolás-alakítás foglalkozás feladatai: 108
4.10.9.4. Az ábrázolás-alakítás fejlesztésének lehetőségei: 109
4.10.9.5. Elvárások az óvodáskor végén: 109
4.10.10. A zenei nevelés alapjai / Ének-zene, énekes játék, gyermektánc 109
4.10.10.1. A zenei nevelés célja és feladatai: 110
4.10.10.2. Elvárások az óvodáskor végére: 111
4.10.11. Óvodai gyógypedagógiai foglalkozás - Egyéni fejlesztés, értelmi nevelés 111
4.10.11.1. Az egyéni, fejlesztő foglalkozások célja 111
4.10.12. Kiegészítő és egyéb terápiás eljárások 111
4.10.12.1. Logopédiai foglalkozás 111
4.10.12.2. Egyéb kiegészítő tevékenységek 112
4.11. A GYERMEK FEJLŐDÉSI ÜTEMÉNEK ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE 112
4.12. AZ ÓVODAI NEVELÉS VÉGÉRE ELÉRENDŐ CÉLOK, KÖVETELMÉNYEK 113
4.13. A TOVÁBBLÉPÉS MÓDJA 113

5. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK 115

5.1. A PEDAGÓGIAI PROGRAM HATÁLYBA LÉPÉSE, FELÜLVIZSGÁLATA 115
5.2. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSÁRÓL ÉS JÓVÁHAGYÁSÁRÓL SZÓLÓ ZÁRADÉK 116

1. SZÁMÚ MELLÉKLET: MONDATBANK A TANULÓK SZÖVEGES ÉRTÉKELÉSÉHEZ 117

1. SZÁMÚ FÜGGELÉK: MOZGÁSVIZSGÁLAT 121

BEVEZETÉS

Az iskola hivatalos neve: Mészáros Jenő Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Az iskola fenntartója: Dél-Pesti Tankerületi Központ

Működési területe: Budapest és vonzáskörzete

Az intézmény székhelyének elérhetőségei:

pontos címe: 1214 Budapest, Simon Bolivár sétány 4-8.
telefonszám: 06/30/831-8457
email: meszaros@delpest-tk.hu

Az intézmény telephelyei:

pontos címe: 1215 Budapest, Ív utca 8-12.
telefonszám: 06/30/831-8457
email: meszaros@delpest-tk.hu

Intézményegységeink:

Óvoda

Az óvodai intézményegység a 2020/20201-es tanévben kezdte meg működését. Feladatunk az értelmileg akadályozott és/vagy autizmus spektrum zavarral diagnosztizált gyermekek ellátása. Az intézmény óvodai részlege az iskolával egy épületben, de külön szervezeti egységként működik.

Általános iskola

Évfolyamok száma: 1.-8. osztály évfolyamonkénti bontásban a tanulásban akadályozott gyermekek számára, felmenő rendszerben az autizmus spektrumzavarral diagnosztizált tanulók számra évfolyamonként egy-egy csoporttal, és 3 csoport összevont formában az értelmileg akadályozott közösség számára.
Az iskola beiskolázási célszemélyei:
A pedagógiai szakszolgálatok szakértői bizottsági tagintézményeinek szakértői véleménye alapján sajátos nevelési igényű gyermekek:

- tanulásban akadályozottak,
- értelmileg akadályozottak,
- autizmus spektrum zavarral diagnosztizált óvodás és általános iskolás korú gyermekek,
- egyéb pszichés fejlődési zavarral diagnosztizált gyermekek szegregált oktatása – alsó tagozatban.

Utazó gyógypedagógiai hálózat

Feladatunk a tankerület Dél-Pesti Tankerületi Központ oktatási intézményeiben tanuló sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók integrációjának segítése, rehabilitációs foglalkozásainak vezetése, kompetenciafejlesztéshez igazodó nevelési-oktatási módszerek alkalmazásának segítése.

Küldetésnyilatkozat

„ …mert itt nem az a kérdés, hogy ki vesse el a jó s hasznos magot; hanem hogy el legyen vetve, és valaha csirázzék is, zöldüljön is.”

(gróf Széchenyi István)

Intézményünk a Mészáros Jenő Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Csepelen működik.
A kerület sajátos jellegéhez alkalmazkodva iskolánk igyekszik a tanulásban – és értelmileg akadályozott, valamint autista tanulók magas színvonalú, egyénre szabott gyógypedagógiai ellátást biztosítani.
Nevelőtestületünk célja, hogy tanulóink akadályozottságából adódó hátrányaikat képesek legyenek megfelelő módon kezelni és lehetőségük szerint kompenzálni.
Fontosnak tartjuk, hogy az intézménybe járó tanulók be tudjanak illeszkedni a társadalomba, hasznos tagjai legyenek a munkaerőpiacnak is.
Személyiségfejlesztésük során a harmonikus, együttműködésre képes, toleráns, alkalmazkodó, ugyanakkor kezdeményező, dolgos, családját szerető, környezetét tisztelő emberekké váljanak.
Mindezen tudás, képesség és készség elsajátításához nyugodt, biztonságot nyújtó, határozott, kreatív, a modern kor elvárásaihoz alkalmazkodó iskolai légkör megteremtése a cél. Ebben a környezetben a tanár-diák-szülő kapcsolatrendszer hármasának összhangját a megfelelő gyakoriságú és mértékű kommunikációval próbáljuk szorosabbá tenni. Kölcsönös tiszteleten, megbecsülésen alapuló emberi kapcsolatok kialakítására törekszünk.
Intézményünkben jelentős szerepet kap a hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint az egyéb okból veszélyeztetett tanulók folyamatos megsegítése, figyelemmel kísérése. Tanulóink több, mint 30%-a szegregációval veszélyeztetett területen él. Ezen hátrányos szociokulturális helyzet kompenzálására, segítő programokat szervezünk, melyekkel színesítjük mindennapi életüket és bővítjük ismereteiket. Támogatók és adományok segítségével könnyítjük meg a tanulók és családjaik életét.
Intézményen belüli feladataink mellett utazó gyógypedagógusi hálózatunk szakemberei által kiemelten támogatjuk, szakmailag segítjük az együttnevelésre vállalkozó iskolákat. Módszertani bázisnak tekintjük magunkat, ahol magas színvonalú gyógypedagógiai tudás van. Ezáltal segítjük a többségi pedagógusok munkáját mind szemléletben, mind szaktudásban.

1. Nevelési program

1.1.Az intézményben folyó munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai

A pedagógiai program törvényi háttere:

- Szakmai alapdokumentum
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei
- 229/2012. (VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához
- 2013. évi CCXXXII. törvény a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról

Tartalmában igazodik:

- a nevelés – oktatás helyi célkitűzéseihez,
- a szülők elvárásaihoz,
- a tankerületi feladat ellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési tervhez
- valamint a tanulók sajátosságaihoz.

Az intézményi szabályzatok elkészítésének felelőse az köznevelési intézmény igazgatója.

1.1.1. Alapelveink

- A törvény szerint az iskolában nevelt sajátos nevelési igényű tanulóknak teljes joguk van a státuszuknak megfelelő iskolai fejlesztéshez, s ezáltal a társadalomba való minél teljesebb beilleszkedéshez.
- Munkánkban a tevékenység és fejlesztés-központúság elvei és követelményei érvényesülnek.
- Munkánkat a hatékony gyógypedagógiai terápia szellemében, speciális nevelési attitűdben és formában végezzük a fogyatékos gyermekeket nevelő családok lehetőség szerinti bevonásával.
- A tanulók meglévő képességeire, adottságaira épülő nevelési és fejlesztési stratégiák alkalmazásával alapozzuk meg a sikeres tanulási tevékenységet.
- Iskolánk nevelő-oktató munkáját a demokrácia értékei, és az európai humanista értékrend hatja át, ugyanakkor kiemelt figyelmet fordítunk a különböző kultúrák iránti nyitottságra.
- Nevelő-oktató munkánk a közös nemzeti értékeket szolgálja, mert fontos szerepet szán a hagyományoknak, beleértve az ország nemzetiségeihez, etnikumaihoz tartozók azonosság-tudatának ápolását, kibontakoztatását.

1.1.2. Pedagógiai munkánkat meghatározó értékeink

- Kulturált magatartás és kommunikáció a közösségben.
- Udvariasság, figyelmesség, mások szokásainak és tulajdonának tiszteletben tartása.
- Közösséghez tartozás érzésének kialakítása.
- Törekvés az előítélet-mentességre, a konfliktusok kezelésére, készség a megegyezésre.

1.1.3. Iskolánk céljai a tanulók sikeres nevelése – oktatása érdekében

Nevelési-oktatási céljainkat alapvetően meghatározza az intézmény speciális feladata, a tanulásban és értelmileg akadályozott, autista, esetenként halmozottan sérült, sajátos nevelési igényű gyermekek alapfokú gyógypedagógiai fejlesztése. Kiemelt célunk az értelmi sérülésből eredő tájékozódási, ismeretszerzési és kommunikációs problémák folyamatos kompenzálása.

Kiemelt célunk a sajátos nevelési igényű gyermek ismereteinek bővítése, képességeinek kibontakoztatása, ezáltal a középfokú oktatásra való felkészítés.
Célunk továbbá:

- Tanulóinkat fölkészítsük az önálló felnőttkori életvitelre, és a társadalomba való beilleszkedésre.

- A tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak egyénre szabott fejlesztése.
- Az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása.
- Hazáját ismerő és szerető, a nemzeti hagyományokat és az iskolai tradíciókat őrző fiatalok nevelése.
- A tehetség kibontakozásának segítése, a differenciálással történő fejlesztés és a hátránykompenzálás az iskolai élet minden területén.
- Tanulóink önismeretének fejlesztése, autonóm személyiségek kialakítása. Olyan személyiségek fejlesztése, akik kellő önismerettel rendelkeznek, akik önállóan döntenek képességeiket, lehetőségeiket ismerve. Így egy következő életszakaszban képesek az önmegvalósításra. Felkészítjük őket az esetleges kudarcok elviselésére is.
- Az anyanyelv helyes használata szóban és írásban, a kommunikációs képességek fejlesztése.
- Célunk, hogy tanulóink megismerjék az egészséges életmód legfontosabb szabályait, tisztában legyenek az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás egészséget befolyásoló hatásával, a testi-lelki higiéné fontosságával.
- Az ökotudatos magatartásformák kialakítása a tanulóban.
- A diákok esztétikai szemléletének alakítása, az értékes alkotások iránti igény megalapozása.
- Az önálló, felelős állásfoglalás, cselekvés alapjait, és az életkornak, fejlettségi foknak, saját személyiségjegyeknek megfelelő készségeit kimunkáló pedagógiai tevékenység.

Célok az alapfokú nevelés-oktatás bevezető és kezdő szakaszában

Az 1-4. évfolyamban folyó nevelő-oktató munkánk célja, hogy:

- Óvja és fejlessze tovább az iskolába lépő gyermekekben a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot.
- Nevelje önállóvá a gyermeket, fejlessze önkiszolgálását.
- Vezesse át a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás általános megismerő tevékenységeibe, szokásrendszerének elsajátításába.
- Tegye fogékonnyá a tanulót saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a magasabb társadalmi értékek befogadása iránt.
- Az iskola adjon teret a gyermekjáték és mozgás iránti vágyának
- Az iskola segítse a gyermek természetes fejlődését, érését, sérülésének lehetséges kompenzációját
- Az iskola a tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában elemi ismereteket közvetítsen, alapvető képességeket és alapkészségeket fejlesszen, biztosítsa a felzárkózás lehetőségét.

Célok az alapfokú nevelés-oktatás alapozó és fejlesztő szakaszában

Az 5-8. évfolyamban folyó nevelő-oktató munkánk célja, hogy:

- Folytassa az első két szakasz nevelő-oktató munkáját, a képességek, készségek fejlesztését.
- Vegye figyelembe, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés, szemléltetés útján szerzett tapasztalatokhoz.
- Ismertesse meg tanulóinkkal az általános emberi értékeket, együttélési normákat, pozitív modelleket és segítse elő ezek beépülését személyiségükbe.
- A tanulókat érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a továbbtanulásra, szakmaszerzésre, képességüknek és tehetségüknek megfelelően készítse fel a társadalomba való lehetőség szerinti beilleszkedésre.
- Alapozza meg a felkészülést a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására.
- Készítsük fel őket a minél teljesebb, önállóbb életvitelre, önellátásra, önmagukról való gondoskodásra.

1.2.Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai feladatai, eszközei, eljárásai, a pedagógusok, osztályfőnökök feladatai

Iskolánk nevelési célja a tanulók személyiségének formálása, esélyeinek növelése, kibontakozásuk támogatása.

1.2.1. Kiemelt feladataink

- Minden tanulónk számára biztosítani kell az alapkészségek elsajátítását, melyek a társadalomba való beilleszkedéshez, a további ismeretszerzéshez és az önmegvalósításhoz szükségesek.
- A tanulók igényének kialakítása az egyéni ismeretszerzésre.
- Tehetséggondozó és felzárkóztató programokkal az egyéni képességek kibontakozásának támogatása. A munkafolyamatok megszervezése során a tanulók egyéni képességeinek figyelembevétele, egyéni, hatékony tanulási módszerek kifejlesztése.
- Elő kell segíteni az egyéni képességek kibontakozását a programokban, az órai munkában és a tanórán kívüli tevékenységekben.
- Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése az adott életszakaszra kidolgozott tanterv szerint.
- A diákok számára életkoruknak megfelelő formájú és jelentőségű döntési helyzetek teremtése.

- A személyes meggyőződés és világkép kialakítása, és érzelmi-szellemi megerősítésének elősegítése személyre és konkrét közösségekre szabott feladatok alapján.
- Közösségek létrehozása, ahol a tanuló a közösségben való élet során fejleszti önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját.

- Azon hátrányoknak a csökkentése, amelyek a tanulók szociokulturális környezetéből és eltérő ütemű fejlődéséből fakadnak.
- Újszerű tanulásszervezési eljárások bevezetésével a tanulók motiváltságának növelése.
- Önálló intézményi innovációk megvalósítása, folyamatossá tétele.
- Az infokommunikációs technológia alkalmazásának folyamatos fejlesztése (internet, e-tananyagok).
- Magas színvonalú és sokrétű ismeretközléssel és hatékony szakmai munkával a tanulók önálló problémamegoldó, gondolkodó képességeiknek és kreativitásuknak a fejlesztése.

1.2.2. A pedagógusok helyi intézményi feladatai

Nevelési céljaink megvalósítása érdekében:

- Minden pedagógus legyen tudatában annak, hogy elsősorban személyes megnyilvánulásaival, példamutatással neveli a reá bízott gyermekeket.
- Az iskolai élet egészére figyelve segítse a közösség tagjainak emberi kibontakozását.
- Rendszeres önképzéssel és továbbképzéseken való részvétellel fejlessze szakmai és pedagógiai műveltségét.
- Tartson rendszeres kapcsolatot diákjai osztályfőnökével, nevelőtanáraival, szüleivel, többi tanárával.
- Tantárgyanként, osztályonként, illetve csoportonként megtervezett egész tanévi munkáját, a megvalósulás dokumentálását a munkája minőségének emelése és mind tudatosabbá tétele érdekében időben elvégzi.
- Szakmailag és módszertanilag alaposan felkészül. Munkáját pontosság jellemzi.
- Szakmai munkaközösségével egyetértésben megszervezi a tehetséggondozás és felzárkóztatás teendőit.
- Ismeri és alkalmazza az iskola nevelési dokumentumaiban megfogalmazott elveket az ellenőrzés-értékelés feladataiban. Ezek szerint cselekszik.
- Részt vesz a nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken. Az intézmény működési rendjében felmerülő elfoglaltságokba bekapcsolódik.
- A munkatervben előírt tanulmányi kirándulásokon, iskolai rendezvényeken részt vesz.
- A tantermekben, szertárban, tornateremben rendet biztosít, a leltározásban részt vesz.

Feladatok az alapfokú nevelés-oktatás alsó tagozatára

Az 1-4. évfolyamban folyó nevelő-oktató munkánk feladata, hogy:

- A pedagógiai munka középpontjában a személyre szóló fejlesztés törekvése álljon.
- A tanulói kíváncsiságra, érdeklődésre épített, és ezáltal motivált munkában fejlessze a gyermekekben a felelősségtudatot, a kitartás képességét, és mozdítsa elő érzelemvilágának gazdagodását.
- Adjon mintákat az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, azok elemi kezeléséhez.
- Alapozza meg az iskolai szokásrendszert, tanulási szokásokat.
- Tudatosítsa a gyermekekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető értékeket.
- Erősítse meg a humánus magatartásmintákat, szokásokat.
- A gyermek jellemét formálva szolgálja a személyiség érését.

Feladatok az alapfokú nevelés-oktatás felső tagozatára

Az 5-8. évfolyamban folyó nevelő-oktató munkánk feladata, hogy:

- Fejlessze a tanulókban azokat a képességeket, készségeket, amelyek a környezettel való harmonikus, konstruktív kapcsolatokhoz szükségesek.
- A tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejlessze a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját, kudarctűrését.
- Tudatosítsa a tanulókban a közösség demokratikus működésének értékét és általánosan jellemző szabályait.
- A nemzeti, a nemzetiségi és az etnikai hagyományok tudatosítása, és ápolásukra való nevelés.
- Erősítse a feladat és szabálytudat munkatevékenységre vonatkozó követelményeit, a viselkedésmódosítás jelentőségét.

Az egységes iskolai követelményrendszert minden pedagógus köteles betartani.

A pedagógus a tanuló értékeléséről a tájékoztató füzeten keresztül rendszeresen értesíti a szülőket. A tájékoztató füzet bejegyzéseit az osztályfőnök havonta ellenőrzi, és az esetlegesen elmaradt bejegyzések beírását pótolja.

1.2.3. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

Az azonos évfolyamra járó, azon belül közös tanulócsoportot alkotó tanulók egy osztályközösséget alkotnak. Az osztályközösségek diákjai a tanórákat, foglalkozásokat az órarend szerint közösen látogatják.
Az osztályközösség élén, mint pedagógusvezető, az osztályfőnök áll. Az osztályfőnököt az intézményvezető helyettes és az osztályfőnöki munkaközösség-vezető javaslatát figyelembe véve az intézményvezető bízza meg. Az osztályfőnök jogosult az egy osztályban tanító pedagógusok értekezletének összehívására.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre:

A pedagógia elvei és gyakorlata szerint neveli tanítványait. Célzatosan összehangolja osztályában a nevelési tényezőket, mindent megtesz azért, hogy osztálya jó közösségé váljon, amelyben minden tanuló otthon van. Tanítványai családi hátterének és személyiségének alapos megismerésére törekedve, az intézmény nevelési céljainak megfelelően, azokkal mélyen azonosulva, formálja személyiségüket, segíti önismeretüket.
Igyekszik folyamatos jelenlétével is kifejezni az osztályával való törődését (szünetekben, kirándulásokon, iskolai rendezvényeken való részvételével).

Az osztályfőnök

- alaposan ismeri tanítványait,
- az intézmény pedagógiai elvei szerint neveli osztályának tanulóit, a személyiségfejlődés tényezőit figyelembe veszi,
- koordinálja és segíti az osztályban tanító pedagógusok munkáját és látogatja óráikat,
- aktív pedagógiai kapcsolatot tart fenn az osztály szülői közösségével, a tanítványaival foglalkozó tanárokkal és a tanulók életét, tanulmányait segítő személyekkel (pszichológus, logopédus, gyógytestnevelő, szociálpedagógus, gyógypedagógiai asszisztens),
- figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét, különös gondot fordít a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók segítésére,
- minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti,
- szülői értekezletet tart, az ellenőrző könyv/tájékoztató füzet útján rendszeresen informálja a szülőket a tanulók magatartásáról, tanulmányi előmeneteléről,
- ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat,
- gondoskodik osztálya kötelező orvosi vizsgálatáról,
- osztálya tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében,
- az érdekeltekkel egyetértésben javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, segélyezésére, és büntetésére,

- részt vesz az osztályfőnöki munkaközösség munkájában, javaslataival és észrevételeivel a kijelölt feladatok elvégzésével elősegíti a közösség tevékenységének eredményességét.

1.2.4. Az iskolában folyó nevelő – oktató munka pedagógiai eszköz- és eljárásrendszere

Differenciálás

A differenciálás a tanulók egyéni különbségeinek figyelembevétele a tanítás folyamatában.
Az egyéni különbségek lehetnek, a szociális háttérből adódóak (értékrend, hozott ismeretek, szokásrend, vallási, etnikai különbségek stb.), veleszületett adottságbeli különbségek (szomatikus, vegetatív, idegrendszeri), a tanuló személyiségéből adódó különbségek (attitűd, érdeklődési kör, motiváció stb.).
A differenciált feladatok kiválasztása, személyre szóló összeállítása mindig diagnosztikus tájékozódás után történik. Figyelembe kell venni a szakvéleményben megfogalmazottakat, az egyéni fejlesztési tervet. Differenciálásnál a feladatokat különböző szempontok szerint állíthatjuk össze. Az ismeret elsajátítása szerint a hiányok pótlására alkalmas feladatok, az ismeret rögzítésére alkalmas feladatok, és a rögzített ismeret elmélyítésére, felhasználására szolgáló feladatok.
A hagyományos didaktikai felosztás szerint a differenciálásnak több típusa van: tartalom, érdeklődés, tempó, a tanár-tanulókra fordított ideje, a tanítás stílusa, csoportalkotás, stb.

Egyéni fejlesztés

A fejlesztés egyéni fejlesztési tervek alapján történik. A tervkészítés részletes pedagógiai diagnosztikus vizsgálatokon alapul.
A fejlesztés célja: a személyiség biztonságérzetének megteremtésével annyi, és olyan jellegű tevékenység biztosítása, amennyi a gyermek adott fejlettségi fokán szükséges ahhoz, hogy valamely ismeret, képesség biztos készséggé váljon nála. Saját lehetőségeinek megfelelő, optimális szintre hozása.
A fejlesztés feladata a sérült funkciók korrigálása és a hiányzó funkciók kompenzálása.

A fejlesztés területei:

- affektív területek (szociabilitás, érzelmi intelligencia)
- pszichomotoros funkciók (mozgás, orientáció, beszéd)
- kognitív képességek (észlelési folyamatok, figyelem, emlékezet, koncentráció, képzelet, gondolkodás, szerialitás, intermodalitás)
- általános tájékozottság

A fejlesztéshez a következő módszereket, fejlesztő eljárásokat alkalmazzuk:

- Sindelar program a részképesség gyengeségek terápiájához,
- Meixner-féle diszlexia prevenció,
- szenzomotoros integrációs terápia,
- logopédiai terápiák,
- mozgásterápia,
- autizmus specifikus módszerek.

A taneszköz a pedagógiai programban foglaltak alapján: szemléltető, a nevelés-oktatás céljait szolgáló pedagógiai szakmai eszköz.

1.3.Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét széles körűen fejlessze. Célkitűzéseink alapján az alábbi konkrét pedagógiai feladatok köré csoportosítjuk a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos teendőinket. Az értelmi nevelés területén nagy hangsúlyt fektetünk a kulcskompetenciák fejlesztésére.
Kulcskompetenciák
Az egyénnek rugalmasan alkalmazható, általános és az egyik helyzetről a másikra átvihető kompetenciákkal kell rendelkeznie ahhoz, hogy a készségek, ismeretek és attitűdök változatos helyzetekben felhasználható együttesét birtokolhassa.
A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van a személyes boldogulásához és fejlődéséhez, aktív állampolgári léthez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.
Mindegyik egyformán fontos, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez. Egy tudás alapú társadalomban felértékelődik az egyén tanulási kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.
Sok kompetencia részben fedi egymást, és egymásba fonódik: az egyikhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Hasonló egymásra építettség jellemzi a kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok viszonyát. A műveltségterületek fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákat összetett rendszerben elevenítik meg. Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képezi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, kezdeményezőképesség, a problémamegoldás, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése.
SNI – tanulók oktatásában célunk, hogy képességeikhez mérten elérjék azokat a tanulási célokat, amelyek közelebb viszik őket a kulcskompetenciák elsajátításához. A sajátos nevelési igényű tanuló számára – a kompetenciák rendszerét hivatkozási alapként használva – megfelelően differenciált és személyre szabott tanulási programokat alkalmazunk.

1.3.1. Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabad-idős tevékenységekben.

Cél: a tanuló legyen képes arra, hogy

- különféle kommunikációs helyzetekben szóban és írásban kommunikáljon;
- kommunikációját figyelemmel kísérje és a helyezetnek megfelelően alakítsa;
- megkülönböztesse és felhasználja a különféle típusú szövegeket;
- megkeresse, összegyűjtse a feldolgozni kívánt információkat;
- különböző segédeszközöket használjon;
- saját szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelő módon meggyőzően megfogalmazza és kifejezze.

1.3.2. Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás).

Cél: A tanuló legyen képes:

- szóbeli üzenetek megértésére
- beszélgetések lefolytatására
- olvasott, hallott szövegek megértésére.

1.3.3. Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is.

Főbb területei:

- számolás, számlálás, számítás
- mennyiségi következtetés, becslés, mérés, valószínűségi szemlélet
- szöveges feladatok, problémamegoldás
- rendszerezés, kombinatív gondolkodás
- induktív, deduktív következtetés

Célok:

- A tanulók sajátítsák el azokat a képességeket, amivel alkalmazni tudják az alapvető matematikai elveket és folyamatokat mindennapi életük során, a problémáik megoldásában és az ismeretszerzésben egyaránt.
- Tudjanak érvelni, ill. követni mások érvelését, képesek legyenek indokolni az eredményeket, tudjanak a matematika nyelvén is kommunikálni, és tudják használni a segédeszközöket.

1.3.4. Természettudományos kompetencia

A természettudományi kompetencia azoknak az ismereteknek és módszereknek a használatára való képesség és készség, amelyekkel a természettudományok a természeti világot magyarázzák. A technológiai kompetencia ennek a tudásnak az alkalmazása a természeti környezet átalakításában az ember felismert igényeire vagy szükségleteire válaszolva.

A kompetenciát alkotó ismeretek:

- A természeti világ, a technológia és a technológiai eszközök és folyamatok alapelveinek az ismerete.
- A technológia és más területek – tudományos fejlődés (pl. az orvostudományban), társadalom (értékek, erkölcsi kérdések), kultúra (pl. a multimédia) és a környezet (környezetszennyezés, fenntartható fejlődés) – közötti összefüggések megértése.

1.3.5. Digitális kompetencia

Ez a kulcskompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát, az információ megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését.

Célok:

- alkalmazói készség kialakítása (a számítógépek, az informatikai kultúra lehetőségeit kihasználni tudó tanulók képzése);
- önálló munkára nevelés (a számítógép, mint a tanuló tevékenységére azonnal reagáló eszköz, lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, a tehetségekkel való különleges foglalkozásra);
- együttműködésre nevelés, csoportmunka (nagyobb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást);
- alkotó munkára nevelés;

- kapcsolatteremtésre, kapcsolattartásra nevelés (az informatika a kommunikáció és a média eszközeivel összefonódva minőségi változást okoz az emberek-embercsoportok közötti kommunikációban, megszünteti a fizikai távolságokat és lehetővé teszi távoli személyek közvetlen kapcsolatát; az információs társadalomban a sikeresség egyik feltétele ezen eszközök alkotó használata)
- az informatika és a társadalom kölcsönhatásának felismerése (az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban csak az érezheti otthon magát, aki érti a változásokat, s azok mozgatóit);
- közismereti tárgyhoz kapcsolódó témakörben a tanulók önállóan készítsenek el számítógépes anyagokat (program, dolgozat, előadás, bemutatás stb.)

1.3.6. Hatékony és önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Felismeri szükségleteit és lehetőségeit, ismeri a tanulás folyamatát. Ez egyrészt új ismereteket szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készteti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.

Célok:

- Saját kedvelt tanulási módszerek, erősségek és gyengeségek, készségek, alkalmasság ismerete.
- A rendelkezésre álló oktatási és képzési lehetőségek ismerete.
- A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való felfogása, belső késztetés a tanulásra.

1.3.7. Szociális és állampolgári kompetencia

A személyközi kompetenciákhoz tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi kompetenciák nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezésben és mind a köz-, mind a magánélet területén.
Az állampolgári kompetenciák átfogóbbak, mint a személyköziek, mivel társadalmi szinten működnek. Azoknak a kompetenciáknak a halmazaként írhatók le, amelyek az egyén számára lehetővé teszik az állampolgári szerepvállalást.

Célok:

- A különböző társadalmakban általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és viselkedésmódok ismerete.
- Legyen képes segítséget, támogatást kérni adott szervezetektől, intézményektől.
- Legyen tudatos fogyasztó, mérje fel a pénz – érték – fizetés közötti kapcsolatot. Ismerje a takarékosság elveit, a helyes pénzhasználatot.
- Ismerje a számára elérhető juttatásokat.
- Az egyén, csoport, társadalom és kultúra fogalmak ismerete, illetve e fogalmak fejlődésének a megértése a történelem során.
- Az egészségmegőrzés, a higiénia és a táplálkozás szabályainak ismerete és ezek kamatoztatása a saját életben és a család életében.
- Az interkulturális dimenzió szerepének a megértése az európai és más társadalmakban.
- A polgári jogok és a lakóhely szerinti ország alkotmányának és kormánya működésének az ismerete.
- A demokrácia és az állampolgárság fogalmainak ismerete.

1.3.8. Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia

A vállalkozói kompetenciának egy aktív és egy passzív összetevője van: egyrészt a változás kiváltására való törekvés, másrészt a külső tényezők által kiváltott újítások üdvözlésének és támogatásának a képessége. A vállalkozói kompetencia része a változáshoz való pozitív viszonyulás, az egyén saját (pozitív és negatív) cselekedetei iránti felelősség vállalása, a célok kitűzése és megvalósítása, valamint a sikerorientáltság.

Célok:

- A rendelkezésre álló lehetőségek ismerete és az egyén személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek felismerése.
- Kezdeményezőkészség.
- Pozitív viszonyulás a változáshoz és az újításhoz. Késztetés azoknak a területeknek a keresésére, ahol az ember vállalkozói készségei teljes skáláját kamatoztathatja – például otthon, a munkahelyen és a helyi közösségben.

1.3.9. Esztétikai - művészeti tudatosság és kifejező képesség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését mind a tradicionális művészetek nyelvein, illetve a média segítségével, ideértve különösen az irodalmat, a zenét, a táncot, a drámát, a bábjátékot, a vizuális művészeteket, a tárgyak, épületek, terek kultúráját, a modern művészeti kifejezőeszközöket, a fotót s a mozgóképet.

Optimális helyzetben olyan tanulási helyzetek biztosítása, amelyekben a tanulók sokféle tapasztalatot szerezhetnek, maguk fedezhetik fel az esztétikai-művészeti és az egyén, a csoportok és/vagy a társadalom közötti kapcsolatokat és összefüggéseket, és azokból következtetéseket vonhatnak le. A lehetőségek szerint a tanulók a tanulási tartalommal adekvát, (pl.: múzeumi) környezetben szereznek ismereteket, tapasztalatokat és azokat a valóságban alkalmazzák.

Cél: A tanuló legyen képes:

- a helyi a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökségnek, az egyénnek, közösségeinek a világban elfoglalt helyének tudatosítására
- a főbb művészeti alkotások értő és beleérző ismeretére (a népszerű kortárs kultúra és kifejezésmódok vonatkozásában is)
- a közízlés fejlődésének, valamint az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértésére
- legyen igénye Európa (az európai országok, nemzetek és kisebbségek) kulturális és nyelvi sokféleségének a megőrzésére.

A kulcskompetenciák fejlesztése során a következő pedagógiai módszereket alkalmazzuk:

- differenciálás
- egyéni fejlesztés
- kooperatív technikák
- projektmunka
- csoportmunka
- vita
- interjú
- szerepjáték
- szövegfeldolgozás – szövegalkotás
- beszélgetőkör
- játék
- dráma
- önálló ismeretszerzés
- felfedezés, megbeszélés
- sokszínűbb, kreativitást és logikus gondolkodást fejlesztő eszközök használata a tanórákon
- minél több „gyakorlati” probléma, feladat elemzése, megoldása
- kutatómunka
- önellenőrzés

1.4.A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A teljes körű egészségfejlesztési program az iskola közössége életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgálja, amelynek célja az életminőség, ezen keresztül az egészségi állapot javítása, olyan problémakezelési módszer, amely az iskola közösségének aktív részvételére épít.

A teljes körű iskolai egészségfejlesztés az alábbi négy egészségfejlesztési alapfeladat rendszeres végzését jelenti a nevelési-oktatási intézmény partneri kapcsolati hálójában szereplők ésszerű bevonásával:

- egészséges táplálkozás megvalósítása;
- mindennapi testnevelés/testedzés minden tanulónak (ennek részeként sok más szakmai elvárás közt tartásjavító torna, relaxáció);
- a tanulók érett személyiséggé válásának elősegítése személyközpontú pedagógiai módszerekkel és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával (ének, tánc, rajz, mesemondás, népi játékok stb.);
- számos egyéb téma között környezeti, médiatudatossági, fogyasztóvédelmi, balesetvédelmi és családi életre nevelést is magában foglaló egészségfejlesztési tematika oktatása.

Az egészségfejlesztési ismeretek témakörei az iskolában:

- Az egészség fogalma
- A környezet egészsége
- Az egészséget befolyásoló tényezők
- A jó egészségi állapot megőrzése
- A betegség fogalma
- A táplálkozás és az egészség, betegség kapcsolata
- A testmozgás és az egészség, betegség kapcsolata
- Balesetek, baleset-megelőzés
- A lelki egészség
- A társadalom élete, a társadalmi együttélés normái: illem és etika, erkölcs
- A szenvedélybetegségek és megelőzésük (dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, játékszenvedély, internet- és tv-függés)
- A média egészséget meghatározó szerepe
- Fogyasztóvédelem
- Iskola-egészségügy igénybevétele

1.5.Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

1.5.1. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló

Intézményünk szakmai alapdokumentuma szerint ellátott feladatai a következők: sajátos nevelési igényű tanulók gyógypedagógiai nevelése – oktatása (értelmi fogyatékos). Ezért a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek ellátása a mi esetünkben nem releváns.

1.5.2. Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló

Intézményünk tanulói tanulásban és értelmileg akadályozott, autista és egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek. Egész napos oktatásukat – nevelésüket gyógypedagógiai szemlélettel rendelkező kollégák felügyelik és biztosítják.
Speciális eleme az egészségügyi, pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozás.
A gyógypedagógiai nevelés egészét átható habilitációs, rehabilitációs nevelés célja a sajátos nevelési igényű gyermekek szocializációja, eredményes társadalmi integrációja.
A gyógypedagógus – esetenként más, pedagógiai munkát segítő szakember véleményének figyelembevételével – készíti el az egyéni fejlesztési tervet, amely a tanuló különleges gondozási igényére épül, és egyedi tulajdonságainak fokozatos kibontakozását szolgálja.
A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul.
A habilitációs, rehabilitációs tevékenység lényeges eleme a folyamatos vagy szakaszos pedagógiai diagnosztizálás. Magában foglalja a korrigáló, kompenzáló tartalmak, eljárások, terápiás eszközök tervezését, megelőzheti a további – másodlagos – tünetek megjelenését.
A habilitációs, rehabilitációs tevékenység során a fejlesztő programok készítésekor és elemzésekor elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy a gyógypedagógiai nevelés, a terápiás eljárás és eszközrendszer miként tud hozzájárulni a pszichikai, a fiziológiai funkciók zavarának korrigálásához, kompenzálásához, a funkcionális képességek csökkenéséből, a funkciók fejletlenségéből eredő zavarok kezeléséhez, a szociális szféra akadályozottságából származó hátrányok csökkentéséhez.

1.5.3. Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

A tehetség felismerésében és kibontakoztatásában döntő szerepe van a pedagógusnak, ugyanakkor a szülő megfigyelései, észrevételei is fontosak. Nevelőtestületünk fontosnak tartja a egy-egy területen jobb képességű és szorgalmas tanulók támogatását. Bátorításra van szükségük, hogy elfogadják a másoktól való különbözés és egyedülállás szerepét.

Ezeket a szükségleteket szem előtt tartva az iskolai tehetséggondozás egyik formája a differenciált tanulásszervezés, melynek során figyelembe vesszük tanulóink képességeit, érdeklődését és teljesítményét. Tanulóinknak ezzel lehetőséget biztosítunk, hogy egyéni képességeiknek megfelelően érjék el a tantervi követelmények teljesítését. A differenciált tanulásszervezés során a tananyagot kisebb egységekre, témákra bontjuk fel. A differenciált foglalkozások alkalmával taníthatjuk meg tanulóinkat a számukra legmegfelelőbb tanulási technikák elsajátítására.

A tehetséggondozás másik formája a tanórán kívüli programok keretében valósul meg.

Intézményünkben olyan szakkörök működnek, amelyek lehetőséget nyújtanak a jobb képességű tanulóink további fejlesztésére, illetve a valódi tehetség gondozására. A szakköri munka segíti tanulóink helyes pályaorientációját is.

A gyermekek kiválasztását és a megfelelő szakkörre, versenyre irányítását a szülők egyetértésével az osztálytanítók, szakkörvezetők együttműködve végzik.
Szakköreinkben a kevésbé tehetséges, de nagyon érdeklődő gyermekek is részt vehetnek.

Versenyeink:

- művészeti szemle,
- szavaló verseny,
- szépíró verseny,
- sportverseny.

Ezt a célt segíti még a sajátos nevelési igényű tanulók számára szervezett fővárosi, valamint országos versenyeken, rendezvényeken való részvétel feltételeinek megteremtése, illetve a tanulók felkészítése ezekre a versenyekre.

1.5.4. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

Hátrányos helyzetű és/vagy halmozottan hátrányos helyzetű az a tanuló, akinek szülője és/vagy gyámja erről nyilatkozatot tesz a megfelelő hatósági szervnél és erről határozat készül. Az intézmény figyelembe veszi és dokumentálja a gyermek hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetét.

A családok helyzetét figyelemmel kísérve megállapítható, hogy az intézményünkbe járó tanulók családjai túlnyomórészt a perifériára került, alacsony jövedelmű, vagy munkanélküli rétegből kerülnek ki. Az iskola település-földrajzi környezetében a munkanélküliség jelentős. Sok család igen rossz komfortfokozatú lakásban lakik, szegregációval veszélyeztetett területen. A gyermek és ifjúságvédelmi tevékenységünk célja minden esetben a gyermekek érdekeinek mindenek feletti képviselete, mely átfogja az iskola egész életét a gyermekeket megillető jogok érvényesülésében. Segíti a tanulók szakmához juttatásának felkészítését, koordinálja a családi életre nevelést. Ez pedagógiai programunk kiemelten fontos részét képezi.

Gyermekvédelmi és szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink:

- Nyilvántartások (veszélyeztetettek szükséges adatai, hiányzások alakulása, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók, hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók) vezetése.
- A napközbeni ellátás biztosítása érdekében az osztályok többségében önálló napközis csoportot működtetünk.
- Segélyezési lehetőségek felkutatása.
- A tanulók egészségi állapotát figyelemmel kísérjük az iskolai védőnő segítségével.
- Figyelemmel kísérjük és megtesszük a szükséges intézkedéseket a hiányzásokkal kapcsolatban.
- A folyamatos kapcsolattartás érdekében rendszeresen tartunk fogadóórákat, szülői értekezleteket.
- Szükség esetén együttműködést kezdeményezünk a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival, illetve a hatósági szervekkel.
- Segítséget nyújtunk az eltérő etnikai környezetből érkezett tanulók felzárkóztatásához, hátrányaik csökkentéséhez.
- Felzárkóztató programok szervezése (tanórán kívül, tanórán belül, fejlesztő foglalkozások, korrepetálás) indulási hátrányok csökkentésére, a tanulók esélyegyenlőségének növelésére.
- Felvilágosító, prevenciós előadások szervezése (szexualitás, internethasználat, élvezeti szerek,....)
- Kiemelt fontosságú a személyiségfejlesztés, melyet egészségvédő programok (egészséges életmódra nevelés, drogmegelőzés, stressz kezelés), családi életre nevelés keretein belül valósítunk meg.
- Külön figyelmet fordítunk a gyermekjóléti gondoskodásban részesülő gyermekekre.

A gyermek és ifjúságvédelmi munka négy színtéren zajlik: a gyerekek, a szülők, a nevelők és pedagógusok körében, valamint a társintézményekkel való kapcsolattartás keretében.

Intézményen belüli humán erőforrás

Az iskolai gyermekvédelmi munka elengedhetetlen része a belső információ áramoltatása, a titoktartásra vonatkozó előírások betartásával. Az intézményen belül a gyermek- és ifjúságvédelmi munkát irányító szociálpedagógus segítségével koordináló intézményvezető személyén túl kiemelten fontos szerepe van a pedagógusoknak és a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkatársaknak, akikkel a gyermek napjának legnagyobb részét tölti.

1.6.Az autizmussal élő tanulók ellátásának alapelvei

Intézményünkben az autizmus spektrum zavarral diagnosztizált gyermekek szegregált oktatása – nevelése zajlik. A pedagógiai munka az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének-oktatásának irányelvei által meghatározott autizmus specifikus szakmódszertant követi, tudományosan megalapozott, gyakorlatban bevált módszereket használunk.

Intézményünkben jelenleg három csoport működik kizárólag autizmussal élő tanulókkal, de több osztályban tanulnak integráltan autizmussal élő tanulók. Az alábbiakban részletezett alapelvek egyaránt vonatkoznak a szegregált csoportokban és a tanulásban vagy értelmileg akadályozott tanulók csoportjaiban integráltan oktatott gyerekekre.

1.6.1. Az autizmus fogalma

Az autizmus spektrumzavarok az idegrendszer igen korai, nagy valószínűséggel veleszületett ártalmának, illetve a genetikai, egyéb biológiai és környezeti tényezők együttes hatásának következményei.

Az *autizmus spektrumzavarok lényege* a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Autizmus spektrumzavar *minden értelmi szinten előfordul*, jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett éppúgy, mint intellektuális képességzavarral együtt járva. A fejlődési zavar átlagos vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya vagy megkésett fejlődése, hanem a

funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. A nyelvhasználat színvonalától függetlenül az alapvető problémák közé tartozik, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, jelentőségének megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet. Az alapvető gondolkodási és viselkedési képességek spontán elsajátításához szükséges képességek hiánya jellemzően egész életen át megmarad, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el.

Az autizmus spektrumzavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal (intellektuális képességzavar; beszéd-, érzékszervi, mozgás- vagy egyéb fogyatékosság; ADHD; epilepszia; alvási és étkezési nehézségek, zavarok; egyéb pszichiátriai zavarok; viselkedésproblémák), amelyek az ellátási szükségletet, taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előjelzéseket jelentősen befolyásolják.

Intézményünk jellege miatt a nálunk tanuló (különösen a tanulásban akadályozott csoportokban integráltan oktatott) autizmussal élő gyerekeknél jellemzően társult intellektuális képességzavarral kell számolnunk. A fejlesztésnél minden esetben szem előtt kell tartani, hogy a tanítás lehetséges módszertanát illetően a *tanuló autizmusa az elsődlegesen meghatározó tényező*. Általában a szükségletek egyéni kombinációjához kell hangolni a járulékos zavar speciális szempontjait és az autizmus specifikus pedagógiai módszereket.

1.6.2. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei, az aktív tanulás támogatása

Az eredményes oktatás-nevelés feltétele az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – *kiemelkedő jelentőségű tulajdonságainak (nehézségeiknek és erősségeiknek) ismerete.*

Az általában jellemző tulajdonságok ismerete mellett nélkülözhetetlen a tanuló egyéni szükségleteinek megértése, figyelembe vétele.

A szokatlan viselkedések, tünetek enyhülhetnek vagy felerősödhetnek, a tanulási teljesítmények javulhatnak vagy romolhatnak attól függően, hogy az *oktatási környezet egyénre szabott adaptálása* milyen minőségben valósul meg. Intézményünkben mind a speciális csoportokban, mint a tanulásban, értelmileg akadályozott gyerekek csoportjaiban alapvető feladat az oktatási környezet adaptálása, az autizmus szempontú akadálymentesítés, mely magába foglalja a protetikus környezet kialakítását, a vizuális támogatást, az egyéni jutalmazási rendszer kialakítását, a kommunikációs támogatást, a szenzoros védelmet.

A *családdal való folyamatos együttműködés* a sikeresség egyik alapfeltétele. Célja a család terheinek csökkentése, a kölcsönös információnyújtás, a módszerek otthoni és intézményi alkalmazása közötti folyamatosság biztosítása, a tanultak általánosításának elősegítése.

Törekedni kell arra, hogy a tanuló pozitív tapasztalatokat szerezzen a közösségben való részvételről. Ennek érdekében alapelv a tanuló teljesítményének, erőfeszítésének értékelése, a *rendszeres pozitív visszajelzések biztosítása.*

A *legáltalánosabb távlati cél* az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori életminőség, a szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése: ennek alapja a szociális-kommunikációs nehézségek, a viselkedésszervezés és a gondolkodás sérülésének speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.

A *tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja* a tanultak egész életen át történő megfelelő alkalmazhatósága, különös tekintettel a következő területekre: önkiszolgálás és önellátás, spontán kommunikáció, tanulás, munkavégzés, szabadidő, társas kapcsolatok, közösségi élet, felnőttkorban funkcionális tantárgyi készségek.

A tanuló túlterheltségének elkerülése érdekében az *információkat szűrni kell,* mert a tipikusan fejlődő gyermek által spontán, ösztönösen elsajátított nagy mennyiségű információ és készség az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek számára nehéz tananyagot jelent. A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt – a továbblépés előtt – külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, *általánosításának tanítása*, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos problémamegoldási módszerek tanítása.

A fentiek értelmében az intézményünkbe járó autizmussal élő tanulók fejlesztése nem egy általános tanmenet, hanem minden esetben ***egyéni fejlesztési terv*** alapján történik. A tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a gyermek szociális alkalmazkodása és önszabályozása kialakításához (az egyéni fejlettségének szintjén). A típusos egyenetlen fejlődés azt jelenti, hogy a hiányzó vagy elmaradó készségek spontán fejlődésére nem építhetünk: minden egyes hiányzó részfunkció, illetve korábbi fejlődési szakaszból hiányzó alapozó funkció fejlesztését be kell illesztenünk ebbe a hierarchiába. A tanulásban vagy értelmileg akadályozott tanulók csoportjaiban integráltan oktatott autizmussal élő tanulóknak is minden esetben szükséges egyéni fejlesztési tervet készíteni.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza az autizmusban érintett területeket (társas viselkedés, kommunikáció, rugalmas viselkedésszervezés stb.) és a mennyiségében és tartalmában a gyermek egyéni szükségletei szerint adaptált iskolai tananyagot is.

Intézményünkben fontos cél a *kihívást jelentő viselkedések megelőzése és kezelése*. Legfontosabb céljaink egyike, hogy a viselkedési nehézségekkel küzdő tanulóink is bent maradhassanak az oktatási rendszerben.

1.6.3. Tanulási környezet

Intézményünkben speciális csoportokban és a tanulásban vagy értelmileg akadályozott gyerekek csoportjaiban integráltan is tanulnak autizmussal élő tanulók. Az integrációban éppúgy szükséges az autizmus specifikus környezet és kommunikáció kialakítása, a speciális módszertan használata, mint a szegregált csoportokban.

Az integráltan oktatott autizmussal élő tanulóknál is nélkülözhetetlen a szociális, kommunikációs és kognitív deficitek figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, tervezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egyes tantárgyakból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékosságot kompenzálandó alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint.

Az integráltan oktatott autizmussal élő tanulók az egyéni fejlesztést végző kollégáktól segítséget kapnak. Ezen egyéni fejlesztéseken az autizmusban érintett területeket célozzák meg, tehát elsősorban szociális-kommunikációs fejlesztés folyik.

Tekintettel arra, hogy a speciális csoportok összetétele igen heterogén életkor, kognitív képességek, társuló problémák tekintetében, viszont homogén az autizmusban való súlyos érintettséget illetően, ezért csoportjaink gyermeklétszáma minden esetben maximum 9 lehet. Bizonyos szakmailag indokolt esetekben (pl. súlyos viselkedésproblémák) a csoportlétszám maximumát az ott dolgozó szakemberek a vezetőséggel egyetértésben alacsonyabban is meghatározhatják. A gyógypedagógusok a speciális csoportokban a következő beosztásban dolgoznak: délelőtt egy gyógypedagógus, délután egy gyógypedagógus.

1.7.A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

A közösségi nevelés területei iskolánkban: tanórák (szaktárgyi órák, osztályfőnöki órák) egyéb foglalkozások (napközi, tanulószoba, szakkörök, kirándulások, sportfoglalkozások), rendezvények, ünnepségek.

A tanórán megvalósítható közösségfejlesztési feladataink:

- A tanulás támogatása kölcsönös segítségnyújtással, ellenőrzéssel, a tanulmányi és a munkaerkölcs erősítésével.
- A tanulók kezdeményezéseinek, a közvetlen tapasztalatszerzésnek támogatása.
- A közösségi cselekvések kialakítása, fejlesztése kooperatív együttműködéssel.
- Szociális kompetencia (empátia, egymásra figyelés, együttműködés, tolerancia, alkalmazkodóképesség) fejlesztése.
- Különböző változatos munkaformákkal (csoportmunka, differenciált, egyéni munka, verseny) az együvé tartozás, az egymásért való felelősség érzésének erősítése.

- Olyan pedagógus közösség kialakítása, amely összehangolt elvárásaival és nevelési eljárásaival az egyes osztályokat vezetni, és tevékenységüket koordinálni tudja.

Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:

- A tanulók önellenőrzésre, egymás segítésére és ellenőrzésére való nevelése.
- Átgondolt játéktervvel és a játéktevékenység pedagógiai irányításával a közösséghez való tartozás érzésének erősítése.
- A sokoldalú és változatos foglalkozásokkal (zene, tánc, képzőművészeti, kézműves stb.) járulunk hozzá a közösségi magatartás erősítéséhez.
- A séták, a kirándulások tevékenységeivel a természetszeretetet és a környezet iránti felelősség elmélyítése.
- A közösségben végzett munka, a közösség szabályainak megismerésével a tanulók értékek iránti fogékonyságának erősítése.

A diákönkormányzat közösségfejlesztő feladatai:

- Fejlessze a meglévő közösségi kezdeményezéseket, közösségépítő tevékenységeket.
- Törekedjen a közösség iránti felelősségtudat kialakítására, fejlesztésére.

1.7.1. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rend

A tanulók, tanulóközösségek érdekeinek képviseletét az iskolai diákönkormányzat pedagógusvezetője segíti és irányítja, tekintettel tanulóink sajátos nevelési igényeire. Az iskolai diákönkormányzat jogosítványait – tekintettel tanulóink mentális státuszára - , a diákönkormányzatot segítő nevelő érvényesítheti.
Az iskolai diákönkormányzat munkáját segítő nevelőt a nevelőtestületi javaslat alapján – a nevelőtestület egyetértésével – az intézményvezető bízza meg.
Az intézményvezető rendszeres munkakapcsolatot tart fenn a DÖK munkáját segítő pedagógussal.

A diákönkormányzatot egy választott tanuló képviseli, aki a segítő tanár mentorálásával értelmezi az intézményi alapdokumentumokat és az éves munkatervben foglalt tanulókra vonatkozó feladatokat. Ezen dokumentumok lehetőség szerinti feldolgozása és megértetése a tanulói közösséggel a felső tagozatos osztályfőnöki órák keretében történik. A tanulóifjúságot az iskola vezetősége és a nevelőtestület előtt a választott tanuló és a DÖK mentor képviseli.

1.7.2. A diákönkormányzat jogai

Jogszabály szerinti véleményezési és javaslattételi joggal rendelkezik az intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

1.8.A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

Az iskolai nevelés-oktatás, a a gyermekek harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógus közösség együttműködése.
Ennek alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség, amelynek feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség. Megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység. Eredménye a családi és az iskolai nevelés egysége, és ennek nyomán a gyermeki személyiség kedvező fejlődése.

A diákok és a pedagógusok együttműködésének formái:

- A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervről, ill. az aktuális feladatokról az iskola vezetője, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják.
- Az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órákon tájékoztatják a diákokat.
- A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik útján közölhetik az intézmény vezetőjével, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel.
- A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról az osztálytanítók és a szaktanárok folyamatosan tájékoztatják.

A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái:

- Egyéni beszélgetés
- Szülői értekezlet
- Fogadóóra
- Bemutatóóra
- Írásbeli tájékoztató
- Közös programok
- Pályaválasztási tanácsadás
- Esetmegbeszélő csoport szervezése a szülők megnyerése, szemléletformálása az együttműködés növelése érdekében

Az intézmény rendszeresen tartja a kapcsolatot az alábbi szakmai szervezetekkel:

- gyermek és ifjúságvédelmi szervezetek,
- gyámhatóság,
- szakmai szolgáltató szervezetek,
- szakszolgálatok,
- iskola-egészségügy,
- kulturális és sportszervezetek,

- civil szervezetek.

A kapcsolattartás rendjét az SZMSZ tartalmazza.

1.9.Tanulmányok alatti vizsgák szabályai

Tanulmányok alatti vizsgákat a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet által előírt esetekben szervez az iskola (magántanulók, tantestületi döntés alapján kötelezettek esetében).

A tanulmányok alatti vizsgák (osztályozó vizsga, különbözeti vizsga, pótló- és javítóvizsga) követelményeit, részeit, az értékelés szabályait a szakmai munkaközösségek határozzák meg. A vizsga tantárgyi/évfolyamonkénti követelményei megegyeznek a kerettantervek alapján készült, a Pedagógiai Program részét képező, adott tantárgyra és évfolyamra vonatkozó követelményeivel.

A javítóvizsga várhatóan augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban zajlik.

Az osztályozó vizsga esetén a vizsgaidőszak a szülőkkel egyeztetett időpontokban, de leginkább a félév / tanévzárás megelőző 2-3 hét folyamán valósul meg.

A vizsgák időpontjáról a vizsgázó gondviselőjét a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell.
A tanulmányok alatti vizsgák tervezett pontos időpontját az intézményvezető határozza meg a jogszabály adta keretek között, és erről a tanulói tájékoztatás fórumain, valamint a szülők felé postai küldemény vagy elektronikus levél, illetve KRÉTA felületen való tájékoztatás útján értesít.

1.9.1. Osztályozó vizsga

Osztályozó vizsgát kell tenni a tanulónak a félévi és év végi osztályzatok megállapításához, ha:

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- tanulmányait magántanulóként végzi,
- hiányzása a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 51. § (7) bekezdésében előírt mértéket meghaladja, és ezért nem osztályozható, amennyiben a tantestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen.

Ha a tanuló hiányzása adott félévben meghaladja adott tantárgyból a 30%-ot, köteles a tantárgyból osztályozó vizsgát tenni; ha a két félévben összesen lépi át a 30%-ot, a nevelőtestület dönthet az osztályozó vizsgáról, vagy a jegyek alapján történő értékelésről, ha az elégséges számú. Ha a hiányzás mértéke a tanévben meghaladja a 250 órát, a tanév végén nem osztályozható, magasabb osztályba való lépése csak sikeres osztályozó vizsga letétele mellett lehetséges.

A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni.

1.9.2. Javítóvizsga

Ha a tanuló tanév végén bármely tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a nevelőtestület határozata alapján javítóvizsgát tehet, kivéve, ha háromnál több tantárgyból van elégtelen osztályzata. Amennyiben a javítóvizsgán nem teljesíti a meghatározott követelményeket, vagy nem jelenik meg, köteles évet ismételni. A javító vizsga időpontját a szorgalmi időszak lezárásakor az iskola bejáratára kell kifüggeszteni.
A javítóvizsgán elégséges osztályzatot kapott tanuló magasabb évfolyamba léphet.

1.9.3. Pótló vizsga

Amennyiben a tanuló neki fel nem róható okból nem jelent meg a vizsgán, vagy a vizsga letétele előtt távozott, a vizsgát megismételheti.

Pótló vizsgát tehet a tanuló, ha:

- neki fel nem róható okokból elkésik, távol marad,
- megkezdett vizsgáról engedéllyel távozik.

Pótló vizsgát – az intézményvezető döntése alapján – az adott vizsganapon vagy az iskola által megszervezhető legközelebbi vizsganapon kell megtartani.

1.10. Felvétel és az átvétel helyi szabályai

Intézményünkben a beiratkozási időszak teljes tanévre elhúzódik – az illetékes pedagógiai szakszolgálati tagintézmények vizsgálatainak függvényében. Intézményünkbe felvételt/ átvételt csak a pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottsági tagintézményei által kiállított szakértői vélemény alapján nyerhet az a gyermek, akinél a sajátos nevelési igényt megállapították.
Intézményünk a szakmai alapdokumentumában megjelölt fogyatékossággal rendelkező gyermekeket veheti fel.

A szakértői véleményben intézményünknek kell a kijelölt iskolának lennie.

Az általános iskola első évfolyamára történő beiratkozáskor be kell mutatni a gyermek személyazonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt, szakértői véleményt.
Az iskola vezetője köteles értesíteni átvétel esetén az előző iskola intézményvezetőjét is.
A tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van, amennyiben a maximális létszámhatár megengedi.

1.11. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az iskola egyik fontos feladata a mindennapi életre való felkészítés, melyhez hozzátartozik az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása is. Az iskola elsődleges célja, hogy a tanulókkal a mindennapokban előforduló eseteket és az adott helyzetekben való megfelelő cselekvést ismertesse.

Cél:

- az életmentésnek, a további károsodás megelőzésének és a gyógyulási folyamat elősegítésének megismerése,
- baleset megelőzésére nevelés
- a tanulók ismerjék fel a baleset megelőzés fontosságát,
- ismerjék fel a vészhelyzeteket
- tudják egyes sérülések élettani hátterét, következményeit
- sajátítsák el az alapvető segélynyújtási módokat
- ismerjék a balesetek típusát,
- fejlődjenek készségeik a probléma felismerés, a gyors és szakszerű cselekvés terén
- fejlődjön együttérzésük a bajbajutottakkal szemben
- veszélyhelyzetben segélykérés elsajátítása

Módszerek:

- elméleti oktatás gyakorlattal megerősítve
- szituációs gyakorlatok alkalmazása
- oktatófilmek vetítése és feldolgozása
- szakemberek előadása

Elsősegélynyújtás témakörei:

- Általában az elsősegélynyújtásról
- Sérülések
- Eszméletlenség
- Újraélesztés
- Belgyógyászati balesetek

- Mérgezések
- Rohammal járó állapotok kezelése

Az egészségnevelést szolgáló egyéb foglalkozások:

- minden évben egy alkalommal elsősegély-nyújtási bemutatót szervezünk a tanulóknak;
- évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással foglalkozó témanap szervezése a tanulók számára.

2. Helyi tanterv

2.1.A választott kerettanterv megnevezése, jellemzői, szabadon tervezhető órakeret felhasználása

A 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben lépett érvénybe a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók keretében megjelentetett kerettanterv.
A kerettanterv által meghatározott kötelező tantárgyak és azok minimális heti óraszámai az egyes évfolyamokon az alábbiak:

Tantárgyi struktúra és óraszámok a tanulásban akadályozott tanulók számára 1–4. évfolyamon (a 2020-as SNI kerettanterv alapján – a 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben)

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	8 (7+1)	8 (7+1)	7 (6+1)	8 (7+1)
Matematika	5 (4+1)	5 (4+1)	4 (3+1)	5 (4+1)
Etika / hit- és erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Rendelkezésre álló órakeret	**24**	**24**	**24**	**25**
Rehabilitáció	**3**	**3**	**3**	**3**

A választott kerettantervet az alábbi módon igazítjuk nevelési-oktatási céljainkhoz, feladatainkhoz alsó tagozaton:

- első évfolyamtól a magyar nyelv és irodalom, valamint a matematika tantárgyak óraszámát emeljük meg a szabadon tervezhető órakeret terhére.

Tantárgyi struktúra és óraszámok a tanulásban akadályozott tanulók számára 5-8. évfolyamon (a 2020-as SNI kerettanterv alapján – a 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben)

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	5 (4+1)	5 (4+1)	5 (4+1)	5 (4+1)
Matematika	4	5 (4+1)	5 (4+1)	4
Történelem	2	2	2	2 (1+1)
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Etika / hit- és erkölcstan	1	1	1	1
Természettudomány	3 (2+1)	3	5	5
Idegen nyelv	-	-	2	2
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Rendelkezésre álló órakeret	**28**	**28**	**30**	**30**
Rehabilitáció	**3**	**3**	**4**	**4**

A választott kerettantervet az alábbi módon igazítjuk nevelési-oktatási céljainkhoz, feladatainkhoz felső tagozaton:

- idegen nyelvként hetedik évfolyamtól a német nyelvet tanítjuk;
- ötödik évfolyamtól a magyar nyelv és irodalom óraszámát emeljük meg a szabadon tervezhető órakeret terhére;
- ötödik évfolyamon a természettudomány tantárgy,
- hatodik és hetedik évfolyamon a matematika tantárgy,
- nyolcadik évfolyamon a történelem tantárgy tanítására fordítjuk a szabadon tervezhető órakeret óraszámait.

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok az értelmileg akadályozott tanulók számára (a 2020-as SNI kerettanterv alapján – a 2020/2021. tanévtől felmenő rendszerben)

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	3 (2+1)	3 (2+1)	4 (3+1)	4 (3+1)	5 (4+1)	5 (4+1)	3 (2+1)	3 (2+1)
Matematika	Számolás-mérés	3 (2+1)	3 (2+1)	3 (2+1)	4 (2+2)	4 (3+1)	4 (3+1)	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika / hit- és erkölcstan	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	2 (1+1)	2 (1+1)	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	4 (3+1)	4 (3+1)
	Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Rendelkezésre álló órakeret		**24**	**24**	**24**	**25**	**28**	**28**	**30**	**30**
Rehabilitáció		**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**4**	**4**

A választott kerettantervet az alábbi módon igazítjuk nevelési-oktatási céljainkhoz, feladatainkhoz foglalkoztató tagozaton:

- minden évfolyamon az olvasás – írás tantárgy óraszámát emeljük meg a szabadon tervezhető órakeret terhére;
- elsőtől hatodik évfolyamig a számolás-mérés tantárgy;
- harmadik évfolyamon az ábrázolás-alakítás tantárgy;
- ötödik és hatodik évfolyamon a környezetismeret tantárgy;

- hetedik és nyolcadik évfolyamon pedig az életvitel és gyakorlat tantárgy tanítására fordítjuk a szabadon tervezhető órakeret óraszámait.

A rendelkezésre álló órakereten felül minden évfolyamon a 2011. évi CXC. törvény - a nemzeti köznevelésről 6. számú mellékletet által előírt óraszámban, óratervi órák keretében egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozást biztosítunk tanulóink számára.

Autizmussal élő tanulók speciális csoportjai

Speciális csoportjainkban autizmus spektrum zavarral diagnosztizált gyerekeket látunk el, jelenleg három iskolai csoportban.

A gyermekek összetétele minden csoportban rendkívül heterogén, a gyermekek képességei egyénen belül és az egyének között is nagyon változatosak. A csoportokban az autizmus mellett társuló intellektuális képességzavar, értelmi és tanulási akadályozottság, látássérülés, ADHD, étkezési zavarok, pszichiátriai problémák is megjelennek. Bár sok tanítványunk ép értelmű, az autizmusuk súlyossága nagyban befolyásolja tanulási képességeiket. Az autizmus egyik sajátossága, hogy az érintett személyek képességstruktúrája egyenetlen, ezért minden csoportban nagy hangsúlyt fektetünk az egyéni képességek figyelembevételére.

A gyerekek receptív és expresszív kommunikációs szintje is nagyon változatos, vannak nem beszélő, alig beszélő és jól beszélő tanítványaink, ez utóbbiak is súlyos kommunikációs nehézségekkel küzdenek. Csoportjainkban ezért elsődleges fontosságú a szociális-kommunikációs képességfejlesztés, ami a mindennapi rutin része minden csoportban.

Általános célok

A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori életminőség, a szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése: ennek alapja a szociális-kommunikációs nehézségek, a viselkedésszervezés és a gondolkodás sérülésének speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.

A fejlesztés módszerei, eszközei

A fejlesztési folyamat minden esetben egyéni felméréssel kezdődik, melynek során felmérjük az autizmusban érintett területeket és a kognitív képességeket.

A felmérés eredményei alapján készül el az egyéni fejlesztési terv. A csoportok heterogén összetétele és az autizmus sajátosságai miatt az egész csoportra érvényes tanmenet nem készíthető, a tanmenetünket az egyéni fejlesztési tervek összessége alkotja. Az egyéni fejlesztési terv kitér az autizmusban érintett területekre és az akadémikus tananyagra egyaránt.

Csoportjainkban törekszünk az autizmus szempontú akadálymentesítésre. Ennek eszközei:

- tér-idő szervezés (napirend és a tanterem megfelelő térbeli berendezése)
- vizuális segítségek (alaplapok, folyamatábrák, folyamatleírások, szabálykártyák, vizuális időjelzők stb.)
- szenzoros védelem (a környezet olyan típusú alakítása, amely megfelel az autizmussal élő tanulók szenzoros túl- vagy alul érzékenységének)
- adaptált kommunikáció (a gyógypedagógusok kommunikációjukban minden esetben figyelembe veszik az autizmus sajátosságait, úgymint szó szerinti értelmezés, iróniaértés nehézségei, beszédértési nehézségek stb.)
- egyéni jutalmazási rendszer kialakítása

Az autizmus jellegzetességei miatt a szociális visszajelzések, az értékelés, minősítés hagyományos formái legtöbbször nem informatívak az autizmussal élő tanulók számára. Ezért számukra mindig egyénre szabott jutalmazási rendszert szükséges kidolgozni, mellyel értékelni tudjuk erőfeszítéseiket. A jutalmazás alapelvei:

- az adott gyermek számára legyen jutalomértékű (lehet az tárgyi, étel, tevékenységbeli stb. jutalom),
- mindig előre jelezzük,
- a gyermek számára legyenek egyértelműek és teljesíthetőek az elvárásaink.

Csoportjainkban elsődleges fontosságú a szociális-kommunikációs fejlesztés. Ennek eszközei:

- babzsákos fejlesztő program (ez a fejlesztő foglalkozás átmeneti helyet foglal el az egyéni- és csoportos foglalkozás között. Célja, hogy pótolja a sérült szociális- és kommunikációs készségeket jól átlátható, érthető környezetben, egyértelmű szabályok alkalmazásával, a hagyományos „babzsák” eszköz használatával. E során lehetőség van pl. a preverbális készségek (pl. szemkontaktus-mutatás), az alapvető szociális-és kommunikációs (pl. sorra kerülés, testközelség stb.)- valamint kognitív készségek fejlesztésére is.)

- a nem vagy alig beszélő tanulók esetében biztosítjuk az egyénre szabott augmentatív-alternatív kommunikációs rendszer használatát (az AAK alternatív kifejezés arra utal, hogy a hangzó beszéddel nem kommunikáló és/vagy kommunikációjában súlyosan akadályozott személy számára a hagyományos kifejezési módok (beszéd, írás) helyett más megoldásokat keresünk, ami az egyszerű reflexektől a nyelvi szintű alkalmazásig terjedhet)

Csoportjainkban kiemelt figyelmet szentelünk a kihívást jelentő viselkedések megelőzésének és kezelésének. A viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása.

Csoportjainkban a tantárgyi tananyag elsajátítása zömében egyéni tanulási helyzetekben történik. Az autizmus spektrumzavar sajátosságai miatt az érintettek sokkal eredményesebbek egyéni helyzetekben, mint csoportos tanulás esetén.

A tananyagot tartalmában és mennyiségében adaptáljuk minden esetben az adott gyermek egyéni sajátosságainak megfelelően. A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanultak egész életen át történő megfelelő alkalmazhatósága, különös tekintettel a következő területekre: önkiszolgálás és önellátás, spontán kommunikáció, tanulás, munkavégzés, szabadidő, társas kapcsolatok, közösségi élet, felnőttkorban funkcionális tantárgyi készségek (pl. pénzhasználat valódi élethelyzetben, menetrend elolvasása és értelmezése, az írás kommunikációs célú használata). Mindemellett nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy az akadémikus képességek terén is minél inkább kibontakoztathassák a gyerekek a képességeiket, különösen az írás, olvasás, alapvető számolási műveletek területén.

Értékelés

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál eltér attól, amely az oktatásban megszokott. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés eredményességét, meghatározzák annak további irányát.

Sérülés-specifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája számukra nem motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés viszont jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában. A visszajelzés lehetőleg pozitív tartalmú legyen, fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb. Az értékelésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni.

Ennek megfelelően a minősítés lehetséges fokozatai:

- sokat fejlődött
- fejlődött
- részterületen fejlődött
- változatlan
- hanyatlott

- Jeles az, aki: sokat fejlődött, a minimális teljesítményeknél sokkal többet teljesített
- Jó az, aki: fejlődött, a minimális teljesítményeknél többet teljesített
- Közepes az, aki: részterületen fejlődött, a minimális teljesítmények teljesítésével

- Elégséges az, aki nem fejlődött, de a minimális teljesítményeket teljesítette
- Elégtelen az, aki: nem fejlődött, vagy hanyatlott, a minimális teljesítményeket nem teljesítette

Önállónak tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el.

A bizonyítványban történő értékelés mellett minden évben részletes pedagógiai jellemzés készül tanulóinkról.

Autista csoportunk az oktató-nevelő munkáját a **tanulásban/értelmileg akadályozott tanulók kerettantervének adaptációja autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók számára (Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, általános iskola, 1–8. évfolyam) alapján végzi**, melynek óraszámai és fejlesztési területei a tanulásban illetve értelmileg akadályozott tanulók óraterveinél találhatók.

A tanterv alapján egyéni fejlesztési terv készül, ami figyelembe veszi:

- a helyi igényeket,
- a gyermek mentális korát,
- az autizmus súlyosságát,
- az egyenetlen képesség profilt.

Tanévenként az összevont osztály óraterve a csoport összetételének figyelembevételével készül.

Pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció

A pedagógiai célú habilitációra való törekvés beépül valamennyi tantárgy tananyagába és átszövi az egész napos pedagógiai tevékenységet.

Az autizmussal élő gyermekek típusos nehézségei, s az ezekből fakadó sajátos oktatási-nevelési feladatok szükségessé teszik azonban, hogy a habilitáció önálló fejlesztő programokban is megjelenjen a tanulók esetében egyaránt, az alábbi elnevezéssel:

- Tér-idő szervezése
- Társas viselkedés fejlesztése
- „Babzsák”

Tanórán kívüli tevékenység

Az autista csoport a tanórán kívüli tevékenységre szánt órákat csoportbontással használja fel.

2.2.Helyi tanterv tantárgyai, tartalmai

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. A szabad időkeret felhasználásáról, valamint a két évfolyamra meghatározott követelményrendszer évfolyamokra bontásáról az adott tantárgyakat tanító pedagógusok közössége határozott, melynek eredményeként egységes tantárgyi tantervek kerültek kidolgozásra. Ezen tantervi követelményeket a „Tanulásban akadályozott tanulók tantárgyi tantervi követelményei" és az „Értelmileg akadályozott tanulók tantárgyi tantervi követelményei" című dokumentumokban kerülnek közlésre.

2.3.Választható tantárgyak, foglalkozások

Iskolánkban nincsenek választható tantárgyak, csak szakköri foglalkozások és énekkar. Ezeket szakos pedagógusok tartják.
Pedagógus választásra intézményünkben nincs lehetőség.

2.4.Csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

A tanórákon kívüli foglalkozások teljesen nyitottak, tanulói és szülői igények szerint szervezhetők, a rendelkezésre álló személyi és tárgyi feltételek, valamint a fenntartói engedélyezés figyelembevételével.
Egyéb foglalkozások szervezésekor figyelembe vesszük a jelentkező tanulók magatartását és szorgalmát.

2.5.Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

Iskolánk pedagógusai a helyi tanterv alapján, a szakmai munkaközösségek véleményének kikérésével választják meg az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket, valamint ruházati és más felszereléseket
Pedagógusaink nem választhatnak olyan tankönyvet, amelynek igénybevétele az iskolai tankönyvrendelés és tankönyvellátás jogszabályban meghatározott rendje szerint nem biztosítható valamennyi tanulónak.

A tankönyv legyen

- vonzó, figyelemfelhívó, szép kivitelű, jó minőségű, könnyű
- világos, követhető, egyszerű
- játékos, több érzékterületet megmozgató.

Az egyes tantárgyak könyvei egymásra épüljenek, a könyvhöz munkafüzet, feladatlap, vagy munkalap is tartozzon. Egyformán fejlesszék a logikus gondolkodást, az észlelés területet. Ugyanakkor fontos, hogy ne legyenek túlzsúfoltak, és a beszélt nyelvre építsenek.

A következő tanévben szükséges taneszközökről a májusi szülői értekezleten szóban, a tanév zárásakor írásban tájékoztatjuk a szülőket.

- A taneszköz a pedagógiai programban foglaltak alapján: szemléltető, a nevelés-oktatás céljait szolgáló pedagógiai szakmai eszköz.

A taneszközök listájának összeállításánál csak a valós, korábban már igazolódott szükséges eszközöket kérjük a szülőktől. Számításba vesszük és felhasználjuk az előző tanév során már használt, de megfelelő állapotban lévő taneszközöket is.

- A tankönyvtámogatás felhasználható, ha az iskolában a nevelő és munkához részben vagy egészben nem alkalmaznak tankönyvet, a pedagógiai programban foglaltak megvalósítását szolgáló, a tankönyvjegyzéken nem szereplő könyvek, munkafüzetek, feladatlapok, digitális tananyagok beszerzésére, a szakmai munkaközösség és az iskolai szülői szervezet egyetértésével.

2.6.A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

A korszerű műveltség Nemzeti Alaptanterv szerinti követelményei meghatározzák az iskolai nevelő – oktató munka egészét.

Alapelv a kompetenciáknak megfelelő tudás alkalmazhatósága a megszerzendő képességek és hozzáértés ez irányban történő beállítódásainak kialakítása.

2.6.1. Az alsó tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségeket pedagógiai szempontból kezeljük.

- Fokozatosan átvezetjük a tanulót az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe.
- Önállóságuk, az új közösségbe való beilleszkedés folyamatos segítséggel történő fejlesztése.
- Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.
- Törekszünk a mozgásigény kielégítésére, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésére, a koncentráció képességének alapozására.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.
- Fokozatosan előtérbe helyezzük a Nat elveiből következő motiválási és tanulásszervezési folyamatokat.
- Fontosnak tartjuk az önismeret alakítását, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztését, az együttműködés értékének tudatosítását a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban.
- A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempontnak tekintjük: az életkori és sajátos nevelési igényből adódó jellemzők figyelembevételét, az ismeretek tapasztalati megalapozását és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatását.
- Kiemelt feladatként kezeljük érési folyamatuk követését, személyre szóló, fejlesztő értékelésüket, felkészítésüket a felső tagozatra, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvést, a tanulók egészséges terhelését.

2.6.1.1 Egész napos bent tartózkodás

Jogszabály értelmében az egész napos iskolai bent egységes keretbe foglalja a tanulók egyéni képességéhez igazodó fejlesztés teljes folyamatát, biztosítva a tanulóknak a pihenés, a kikapcsolódás, a szórakozás és a testmozgás lehetőségét.

A délutáni napközis foglalkozások lehetővé teszik mind a felzárkóztatás, mind a tehetséggondozás sajátos tevékenységeit, így támogatva a készség- és képességfejlesztés gyógypedagógiai eljárásait. A kötelező tanórákon túli foglalkozások teret adnak a hátránykompenzálásnak, a testmozgásnak, egyéb társadalmi integrációt célzó tevékenységeknek.

Szociális kompetenciák fejlesztésére több idő és lehetőség adódik, programunk szerint ez a személyiségfejlesztés egyik legfontosabb tényezője (pl. önkiszolgálás fejlesztése).

2.6.2. A felső tagozat pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- Fontosnak tartjuk a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozását, helyes magatartásformák megismertetését és gyakoroltatását.
- Fejlesztjük a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználatot, az alapvető képességek, készségek elsajátítását, a mentális képességeket, az önálló tanulás és az önművelés alapozását.
- Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.
- Átmeneti időszak biztosítása az alsó és felső tagozat között.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése.
- Célunk az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása.
- Nagy hangsúlyt fektetünk a pályaválasztásra, pályaorientációra.

2.6.3. Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások helyi megvalósítása

- A rehabilitációs foglalkoztatást szakirányú gyógypedagógiai végzettséggel rendelkező szakember végezheti.
- A rehabilitációs foglalkoztatás a Köznevelési Törvényben megszabott időkeretben áll rendelkezésre, a törvény által meghatározott óraszámban, óratervi órák keretében.
- A foglalkoztatás egyéni vagy kiscsoportos formában történik az intézmény fejlesztőhelyiségeiben, dokumentált egyéni fejlesztési tervek alapján.
- A szülőt a gyermek haladási paramétereiről folyamatosan tájékoztatjuk.
- A kötelező rehabilitációs foglalkozások differenciált csoportbeosztással párhuzamos foglalkozások szervezésével is elláthatók, az évfolyamra megállapított óraszám mértékében.

2.7.A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja, a tanulók fizikai állapotának mérése

Az iskola mindennapos testnevelési órákról szóló programja a helyi lehetőségekből kiinduló, reális, fenntartható célkitűzés, mivel a program iskolánk minden tanulójának egész éven át lehetőséget ad a rendszeres mozgásra.
A mindennapos testnevelésben lehetőség van arra, hogy a tanuláshoz szükséges tulajdonságokat megerősítsük: legyen erős, kitartó, becsületes és szorgalmas, ne legyen fáradékony, bírja a tanulással járó idegi és fizikai terhelést.

Célunk:

- Tanulóinkban felkelteni a rendszeres testmozgás, az egészséges életmód iránti igényt, elsajátíttatni az ehhez szükséges elméleti és gyakorlati tudnivalókat, ismereteket.
- Tudatosítani a tanulókban a saját szervezetük felépítésének és működésének alapfokú tudnivalóit.
- A testnevelés, sport segítségével kialakítani a tanulókban a mindennapi élethez szükséges alapvető tulajdonságokat, készségeket: akaraterő, szorgalom, kitartás, becsületesség, szabályok betartása, a társak tisztelete, segítése, a csapatmunka szerepe, az idegi és fizikai állóképesség, az egészséges önbizalom, a céltudatosság stb.
- A mindennapos testnevelés tematikáját a testnevelés helyi tantárgyi programja tartalmazza.

A mindennapos testnevelés különböző megvalósítási formáit intézményünk esetében (gyógytestnevelés, könnyített testnevelés, mozgásnevelés) a nevelési program teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok része részletesen tartalmazza.

2.7.1. A tanulók fizikai állapotának mérése

A megfelelő szintű fizikai erőnlét, edzettség elérése, majd megtartása nemcsak a sport, hanem az egészség, az általános jólét szempontjából is igen fontos tényező. A fizikai aktivitás jellemzője az egészséges testsúly, az állóképesség és az izomerő.
A vonatkozó jogszabályoknak megfelelően intézményünk tanulói esetében a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt (a továbbiakban: NETFIT) a tanulók fizikai fittségi mérésének adatait rögzítő informatikai alapú diagnosztikus értékelő rendszert használjuk.
Főbb tartalmi területei:

- A tanulók testösszetételére vonatkozó mérések - az antropometriai paraméterek mérése és a testösszetétel becslése.
- A tanulók vázizomzatának fittségére vonatkozó (pálya)tesztek
- A tanulók aerob kapacitására vonatkozó (pálya)tesztek

A testi nevelés során – az életkor általános sajátosságai szerint – differenciált terhelésre kell törekedni. A tanulók mozgásállapotának felmérésére az intézmény pedagógusai az 1. számú függelékben található mozgásvizsgálatot is használják.
El kell érni, hogy az általános fizikai teherbíró képesség fejlődésének folyamatos nyomon követése motivációs tényezőként hasson a tanulókra, és az iskolából kikerülve életvitelükben helyet kapjon a rendszeres fizikai aktivitás is.

2.8.A tanulók tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése

Az értékelés a tanítási-tanulási folyamat minden mozzanatára kihat. A pedagógusok értékelő magatartásának és a tanulók önértékelésének jellemzője a pozitívumokra való támaszkodás, az elért sikerek, eredmények megerősítése.

A pedagógiai program értékelési koncepciójának célja, hogy az értékelés:

- ne minősítsen, hanem fejlődési állapotról számoljon be;
- számba tudja venni, hogy a tanuló az előző szintjéhez, önmagához mérten mennyit fejlődött;
- jelenjék meg, hogy a tanuló saját lehetőségét mennyire használta ki.
- az értékelő minősítés folyamatos, konkrét, igazságos, személyre illetve közösségre szóló legyen;
- a fejlődésben megtett útra épüljön, segítse az önértékelést, további erőfeszítésekre serkentsen;
- pozitívan befolyásolja a munkakedvet és a közösségi akciókat;
- erősítse meg a pozitív magatartási, tanulási mintákat, normákat és modelleket;
- alapja a folyamatos teljesítmény, amelyet befolyásol a fejlődési ütem és tanulóink speciális státusza;
- alapelve a tanuló önmagához viszonyított fejlődési ütemének figyelembe vétele.

Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítése

A szóbeli feleletek, órai munka, gyakorlati feladat értékelése után az érdemjegy a tanulmányi rendszerben történő rögzítését legkésőbb a számonkérést követő negyedik tanítási napon el kell végezni.
Az írásbeli számonkérés eredményének rögzítésére annak megíratásától számított tíz munka-nap áll rendelkezésre

2.8.1. Az írásbeli és szóbeli feladatok, az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt feladatok meghatározásának elvei és korlátai

- Folyamatos megfigyelés eredményeként a helyes tanulási technikák fejlesztése. Minden tanuló számára a legoptimálisabb – életkori szintjének és aktuális szükségletének megfelelő – tanulási módszerek megismerése, az egyéni tanulásban az önállóság fokozása.
- A figyelem, akarat fejlesztése, irányítása.
- A tanulók természetes érdeklődésének felkeltése, ébrentartása, elmélyítése, az egyéni érdeklődés és az egyéni képességek kibontakoztatása.
- Az önművelési igény felkeltése, az önművelés legfontosabb jártasságainak, készségeinek, képességeinek kialakítása, fejlesztése, önálló ismeretszerzésre ösztönzés.
- A tanórai keretben folyó nevelő-oktató munka speciális foglalkozások keretében történő megszilárdítása, kiegészítése, bővítése.
- A hátránnyal induló tanulók következetes fejlesztése, felzárkóztatása, a gyengébb képességűekkel való differenciált foglalkozás.
- A tehetséges tanulók képességeinek kibontakoztatása, fejlesztése.
- Segédkönyvek, kézikönyvek, lexikonok használatának megismertetése, segítségnyújtó szerepének, hasznosságának felismertetése.
- Önálló gyűjtőmunka végzése.
- Csoportos feladat elvégzése a tanítási időn kívül.
- Önellenőrzésre, önértékelésre nevelés.
- A tantárgyakhoz kötődő, differenciált képességfejlesztést szolgáló feladatok.
- A tanulásirányításra szánt idő emelése évfolyamonként a fokozatosság elvét követve.

Hétvégére és az iskolai szünetekre házi feladatot csak különösen indokolt esetben adunk.

2.8.2. Az írásbeli beszámoltatás szabályai

Az értékelést így az írásbeli beszámoltatást intézményünkben a tanulók sajátos státusza határozza meg. Figyelembe vesszük mindazokat a meglévő készségeket, amelyek befolyásolják, befolyásolhatják a tanulói teljesítmények színvonalát. A követelményrendszer kialakítását tantárgyi tantervek követelményeihez igazítjuk.
Az egyéni képességek és teljesítmények alapján állapítjuk meg az írásbeli – szóbeli számonkérés (beszámoltatás) arányait, mennyiségi és minőségi mutatóit. Ennek megállapítása elsősorban a szakértői véleményben megfogalmazottak, másodsorban a folyamatos tanulmányi tapasztalatok alapján történik.
A gyengébb íráskészséggel, funkcionális zavarokkal, figyelemzavarral érkező gyermekek számára egyéni beszámoltatási eljárásokat alkalmazunk.

Ennek megvalósítása érdekében egyéniesített feladatlapok, tudáspróbák alkalmazásával adnak számot tanulóink a tananyag elsajátításáról. A standardizált tesztek, tematikus beszámoltatások alkalmazásánál pedig a sajátos adottságok figyelembe vételével értékelnek pedagógusaink.

Az írásbeli beszámoltatás rendje, formái, korlátai

A heterogén készségeknek, képességeknek és fizikai adottságoknak megfelelően sajátos – ebből következően igen változatos – írásbeli beszámoltatási formákat alkalmazunk.

A helyi tantervi tananyag feldolgozása során alkalmazott írásbeli feladatok:

- témazáró feladatlap, teszt (közismereti tárgyanként maximum havonta egy)
- félév, illetve évzáró tantárgyi felmérés (félévente)
- tudáspróba, röpdolgozat (hetente)
- egyéni szorgalmi feladat, gyűjtőmunka (folyamatos)
- közösségi szorgalmi feladat, gyűjtőmunka (folyamatos)

A tanulók sajátos státusza miatt a gyógypedagógusnak lehetősége van az adott tananyag elsajátítását egyéni elbírálás szerint értékelni. A tanulót ilyen esetben önmagához, képességeihez mérten értékeli.

A témazáró dolgozatok javasolt értékelése:

- 90% - 100% = 5
- 80% - 89% = 4
- 65% - 79% = 3
- 49% - 64% = 2
- 0 - 48% = 1

Írásbeli felelet javasolt értékelése:

- 0 - 35%= 1
- 36% - 55%= 2
- 56% - 75%= 3
- 76% - 89%= 4
- 90% - 100%= 5

A fenti sávhatárok hozzáigazíthatók az osztály képességstruktúrájához**.**

A témazáró írásbeli dolgozatok, felmérések időpontjáról a pedagógusok – az iskolai egyeztetést követően – a szülőket írásban (üzenő füzet, ellenőrző) vagy szóban értesítik.

Ugyanakkor minden egyéb – tanulói felkészüléssel kapcsolatos – plusz terhelést (ünnepélyekre, versenyekre való felkészülés) a szülőkkel, egy osztályban tanítókkal egyeztetve lehet érvényesíteni. Ezekről szülői – nevelői írásbeli tájékoztatás szükséges (ellenőrző, üzenő füzet, tanári tájékoztató faliújság).
A szaktanároknak egyeztetési kötelezettsége van az osztályfőnökkel, tagozati munkaközösség-vezetővel az írásbeli beszámoltatás területén (időpont kijelölés, egyéni sajátosságok jelzése).

Az írásbeli munkák értékelésének szerepe (súlya) a tanulói teljesítmények értékelésében

Értékelési rendszerünk az ismétlődő írásbeli (rögzített) tanulói munkák osztályzására épül (dolgozatok, felmérések, beszámolók, tesztek, témazárók).
Ugyanakkor hangsúlyosan figyelembe vesszük az írásbeliség korlátozó tényezőit

- finommozgások sérülése (mozgáskorlátozottság, végtag-rendellenességek)
- funkciókiesések
- pszichés gátló tényezők
- érzékelési, észlelési problémák (gyengénlátás, hallássérülés)

A beszámoltatás során törekszünk a tanuló egyéni képességei, adottságai alapján történő komplex feladatkijelölésre. Ennek során igyekszünk megtalálni az elsajátított ismeretekről való beszámoltatás optimális és eredményes formáit.

- feleletválasztásos tesztek
- szóbeli vizsga kijelölt bizottság előtt
- elektronikus (számítógépes) úton történő beszámoltatás

A főbb értékelési szempontokat, területeket és sajátosságokat lehetőség szerint megismertetjük tanulóinkkal az optimális felkészülés érdekében.
A globális értékelés a külalakra, tartalomra és a helyesírásra egyaránt kiterjed az egyéni adottságok és képességek figyelembevételével. Ezen kívül pontozásos, átváltó-kulcsos és részletezett (leírt) értékelést alkalmazunk az írásbeli beszámoltatás során.
A lényegesebb írásbeli beszámolókat (tesztek, rajzok, témazárók, felmérések) a következő tanév végéig megőrizzük a gyermekek fejlődésének nyomon követése céljából.

2.8.3. Tanulmányi munka értékelése az alsó tagozaton

Évfolyam	I. negyedév	Félév	III. negyedév	Év vége
1.	***szövegesen***	***szövegesen***	***szövegesen***	***szövegesen***
2.	***szövegesen***	***szövegesen***	***numerikusan***	***numerikusan***
3.	***numerikusan***	***numerikusan***	***numerikusan***	***numerikusan***
4.	***numerikusan***	***numerikusan***	***numerikusan***	***numerikusan***

a) Első évfolyamon, első negyedévben, félévkor, harmadik negyedévben és év végén, a második évfolyamon az első negyedévben, félévkor, szöveges minősítéssel fejezzük ki, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített, illetve felzárkóztatásra szorul.
b) Második év harmadik negyedévétől negyedik évfolyamig végéig a hagyományos – érdemjegyekkel való minősítés - módszerét alkalmazzuk.

A pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét - tanítási év közben-, rendszeresen, érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti.
Egyedi esetekben lehetőséget biztosítunk, hogy a tanuló a tanév követelményeit hosszabb, vagy rövidebb idő alatt teljesítse. Ezekben az esetekben a felső tagozatra vonatkozó eljárási mód érvényes.

2.8.4. Értékelési rendszer felső tagozaton

Az 5 – 8. évfolyamon az érdemjegyekkel történő értékelést alkalmazzuk, lehetőséget adunk egy-egy tanuló számára (pedagógiai diagnosztizálás és egyéni elbírálás alapján, egyéni adottságai, és helyzete szerint), hogy az adott tanév követelményeit hosszabb vagy rövidebb idő alatt teljesítse.
Abban az esetben, ha felső (alsó) tagozatos tanuló a szakértői vélemény alapján adott tantárgy érdemjeggyel történő értékelése alól felmentést kap, úgy a szülőt, gyermeke előrehaladásáról félévkor és a tanév végén egy külön lapon, írásban, néhány mondatban tájékoztatjuk. Ez az értékelés a tanuló előrehaladását tartalmazza adott tantárgyból szövegesen. A gyógypedagógus személyre és az adott körülmények figyelembevételével tapintatosan, nyíltan, érthetően írja meg értékelését.

2.8.5. Értékelési rendszer és forma a foglalkoztató csoportokban

Az értelmileg akadályozott tanulók első félévi eredményeiről a szülőt a munkaközösség által kidolgozott – és minden évben a gyermekek állapotához igazított – szöveges értékelő lapok alapján tájékoztatják.

A tanuló teljesítményének, magatartásának és szorgalmának további minősítése

A tanulók további - adott esetekben egyedi értékelése -, vagy a tanulásban akadályozott tagozaton elfogadott szempontok szerint történik, vagy az osztálytanító és a nevelőtestület közös döntése alapján. Ezen értékelések maximálisan szem előtt tartják a következő irányelveket: etikusság, tapintatosság, tolerancia, realitás, valamint alkalmazkodnak a tanuló egészségi, pszichés állapotához.
Félévi értékelés: szöveges értékelő lapokon

Tanév végi értékelés:

Az egyes tantárgyak értékelése a bizonyítványban és a törzslapon érdemjeggyel történik.

Ez alól kivétel az ábrázolás-alakítás, játékra nevelés és önkiszolgálás tantárgyak. Ezen tantárgyak esetében az értékelés fokozatai:

- nem felelt meg
- megfelelt
- jól megfelelt
- kiválóan megfelelt.

2.8.6. Az értékelés rendszeressége és formái

Az értékelés rendszerességére vonatkozó eljárásokat a nevelőtestület határozata egyezteti az alábbiak szerint:

Értékelés első évfolyamon első negyedévben, félévkor, harmadik negyedévben és év végén, második évfolyamon első negyedévben, félévkor:

- A szülőt a munkaközösség által kidolgozott – és minden évben a gyermekek állapotához igazított – szöveges értékelő lapok alapján tájékoztatják
- Ezeket a lapokat az osztálytanító tölti ki első negyedévben, félévkor harmadik negyedévben és év végén.
- Első évfolyam végén az osztálytanító szöveges értékelést ír a tanulóról a bizonyítvány pótlapra és a törzslapra: néhány mondattal jellemzi a tanuló magatartását, szorgalmát, előrehaladását tantárgyanként. Az általunk használt mondatbankot az 1. sz. melléklet tartalmazza. Tájékoztatja a szülőt, hogy mely területeken szorul a tanuló esetleges felzárkóztatásra.
- Mivel a tájékoztató füzetben csak a féléves értékelésre van hely, a negyed és háromnegyed éves értékelő lapokat átadja a szülőnek megtekintésre, aláírásra, és a tanév végéig azokat megőrzi.

Értékelés második évfolyam félévétől a nyolcadik évfolyam végéig

- Havi értékelés, fő tantárgyakból érdemjeggyel, (számjeggyel) történik
- Készségtárgyakból a tanulót félévenként elegendő 3 érdemjeggyel értékelni.
- A tanuló magatartását és szorgalmát félévenként legalább 3 jeggyel kell értékelni.
- A tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben a tanulmányi rendszerben történő rögzítésével rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét a tanulmányi rendszerben történő rögzítéssel szakmailag indokolható határidőn belül értesíteni kell.
- Az érdemjegyek és osztályzatok a következők: a tanuló tudásának értékelésénél és minősítésénél jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1),

<u>Értékelés félévkor a harmadik évfolyamtól:</u>

- a tanulmányi rendszerben osztályzattal (számjeggyel)

<u>Értékelés év végén második évfolyamtól:</u>

- bizonyítványban és a tanulmányi rendszerben osztályzattal számjeggyel

A felsőbb pedagógiai szakaszokon (5. – 8. évfolyamokon) meghatározott időegység elteltével – ami egy hónap – adunk értékelő tájékoztatást érdemjeggyel.

A külföldi tartózkodás miatt egyéni munkarenddel rendelkező tanuló esetében a félévi minősítés az igazgató döntése alapján mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot tudásáról.

A leírt értékelési formák mellett más módok, eszközök is alkalmazhatók adott időegység (naponta, hetente) alkalmával. Ez történhet ponttal, csillaggal, jelek, szimbólumok használatával.
A teljesítményhez kötődő különböző alternatív megoldások, bármely területen, színtéren alkalmazhatók. E megoldások elsődleges célja a tanuló munkára való motiválása. Emiatt nem szükséges átváltani érdemjeggyé. Amennyiben a gyógypedagógus érdemjeggyé szeretné átváltani, úgy ez az egyéni módszertani szabadság jegyében történik, tehát a nevelőtestülettől nem kell engedélyt kérnie.

Mindemellett lehetőség van rá, hogy a pedagógus a módszertani szabadság jegyében egyénileg dolgozza ki önmaga és tanulócsoportjai számára a szöveges értékelés tartalmi és formai megoldásait.
A tanórán kívüli tevékenységek értékelése beépül a szorgalom és magatartás, valamint az érintett szaktárgyak érdemjegyeibe.

2.8.7. Javítás, egyéni megsegítés, hátránykompenzálás

Az érdemjegyek javításának módjainál tanulóink gyakori egészségi állapotváltozása, pszichés problémái, valamint a szociokulturális háttér nehézségei miatt mindig meg kell adni annak lehetőségét, hogy a tanuló számot adhasson teljesítményének javulásáról, tudásának, képességeinek gyarapodásáról. Egy-egy eredménytelen alkalom nem minősítheti hosszútávon a tanuló teljesítményeit, szorongást, bizonytalanságot okozva. Az érdemjegy, a minősítés javítására vonatkozó lehetőségről minden tanulót, szülőt tájékoztatni kell, a javítás formáit, idejét, módját, megismételhetőségét tudatosítva.

A hátránykompenzáció és egyéni megsegítés módjai és formái intézményünkben:

- egyéni felzárkóztatás
- korrepetálás
- kiscsoportos felzárkóztatás
- szakkörök
- iskolaotthonos vagy napközis foglalkoztatás

Fontosnak tartjuk az egész napos nevelést, a napközi előnyeinek kihasználását, ahol felkészült pedagógus irányításával folyik a rögzítő – felzárkóztató munka.

Évfolyamismétlést a jogszabályi előírások betartásával javaslunk és alkalmazunk mindazon tanulóink számára, akik nem képesek az adott évfolyam tananyagát minimálisan teljesíteni. Az eredményről a tanuló, a szülő tájékoztatást kap, és a javítás idejéről, tárgyáról, eredményességéről a pedagógus önmaga számára feljegyzést készít. Az iskola adhat felmentést a beszámolási, a felmérési kötelezettség alól a tanuló egyéni elbírálása alapján, ha ezt aktuálisnak, szükségesnek ítéli. Erről az osztályfőnök, osztálytanító, a szaktanárok, és az igazgató együttes megbeszélésen hoz döntést.

2.8.8. Egyéni elbírálás szabályai:

A szakmai etika szabályai alapján lehetősége van a gyógypedagógusnak arra, hogy tanuló teljesítményét évközben az elvárható követelményekhez képest felülértékelje és ennek megfelelően jobb érdemjeggyel minősítse, hogy a személyisége ne sérüljön.

A kerekítés szabályai:

Ha az érdemjegyek átlaga 5 tizedre végződik, a gyógypedagógus figyelembe veszi a tanuló évközi munkáját, vagy szóbeli illetve írásbeli feleletben lehetőséget ad a javításra.
Amennyiben a gyermek átlaga adott tantárgyból nem éri el a 1.5-öt, 30 naptári nappal a félévzárás előtt az osztályfőnök a szülőt írásban tájékoztatja.

2.9.A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

2.9.1. A jutalmazás kritériumai

A tanulói teljesítmények jutalmazása az érdemjegyek mellett közösségi értékeléseken, meghatározó iskolai rendezvényeken történik.

Jutalomban részesítjük azt a tanulót, aki

- kiemelkedő tanulmányi eredményt ér el
- versenyeken, kulturális és sport rendezvényeken részt vesz, és eredményeivel méltón képviseli az iskolát
- kiemelkedő közösségi tevékenységet, alkotómunkát végez

Egyéni jutalmazási formák – Az iskolában elismerésként a következő írásos dicséretek adhatók:

- szaktanári,
- osztályfőnöki,
- igazgatói,

- nevelőtestületi.

Az egész évben kiemelkedő munkát végzett tanulók tantárgyi, szorgalmi és magatartási dicséretét a bizonyítványba kell bevezetni. Ezek a tanulók a tanév végén könyvvel, oklevéllel jutalmazhatók. Az a tanuló, akinek intézményi szinten is kiemelkedő a teljesítménye, jutalmát a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt nyilvánosan veszi át.

2.9.2. A tanuló magatartásának értékelése

A magatartási elvárásokat a házirend tartalmazza.

A magatartás értékelésének elvei:
A tanulók iskolai munkafolyamatban való kulturált részvétele a minősítés alapja.
Az értékelésnél figyelembe vesszük a szociokulturális miliő hatásrendszerét.

Példás

- A házirendet minden körülmények között betartja, és másokkal is betartatja.
- Órai és órán kívüli magatartása kifogástalan.
- A közösség alakításában aktívan részt vesz, kezdeményez.
- Iskolai feladatokat önként vállal, és maradéktalanul teljesít.
- Megnyilvánulásaiban őszinte, társaival, tanáraival szemben tisztelettudó, együttműködő és segítőkész.

Jó

- A házirendet betartja, apróbb hibáit törekszik javítani.
- A közösségben a rábízott feladatokat ellátja.
- Fegyelmezési problémák ritkán fordulnak elő.

Változó

- A házirendet több ízben megsérti, vét a közösségi szabályok ellen.
- A közösség alakításában nincs szerepe, munkájában vonakodva vesz részt.
- Társaival szemben közönyös, megnyilvánulásaiban durva, tanáraival szemben tiszteletlen.

Rossz

- A házirendet nagyon hiányosan tartja be.
- A közösség munkáját hátráltatja, szándékosan árt a közösségnek.
- A nevelésére tett erőfeszítéseket rendre elutasítja.
- Társaival szemben durva, goromba.
- Tanáraival szemben tiszteletlen, udvariatlan, elutasító.

2.9.3. A szorgalom értékelésének elvei

A szorgalom értékelésekor a tanuló iskolai és tanulmányi munkához való hozzáállását értékeljük. A szorgalom értékelése nem feltétlenül függ össze az eredményes, jó jeggyel értékelt tanulási eredménnyel, hiszen gyenge képességű tanuló is lehet kiemelkedően szorgalmas.

A szorgalom értékelésének követelményei:

A szorgalom *példás,* ha a tanuló:
- felkészülését a rendszeresség, kötelességtudat és pontosság jellemzi
- órák alatt érdeklődéssel figyel, aktivitása állandó
- az iskola mindennapjaiban többletfeladatokat végez

A szorgalom *jó*, ha a tanuló:
- felkészülése a tanórákra rendszeres, de nem alapos
- órákon spontán aktivitással vesz részt
- az iskola mindennapjaiban csak az alapfeladatokat végzi

A tanuló szorgalma *változó*, ha a tanuló:
- órák alatt hullámzó aktivitást mutat
- felkészülése rendszertelen, házi feladat hiányos
- feladatait érdektelenül végzi
- érdeklődése nem aktív, esetleges
- az iskola mindennapjaiban csak külön felszólításra végez feladatokat

A tanuló szorgalma *hanyag*, ha a tanuló:
- közönyös, érdektelen, feladatait nem végzi el
- tanórákon passzív, a tanultakat nem alkalmazza
- munkafegyelme rossz
- az iskola mindennapjaiban felszólításra is csak ritkán végez feladatokat

A szorgalom, értékelési formái
- a szóbeli és írásbeli dicséretek
- a naplóba és a tájékoztató füzetbe beírt érdemjegyek félévi és év végi osztályzatok.

A tanulók szorgalmának és tanulmányi munkájának értékelése folyamatos, a szülők számára nyitott, követhető.

2.10. A magasabb évfolyamba lépés feltételei

Iskolánkban a magasabb évfolyamba lépés feltételei az adott évfolyam tantárgyi tantervi követelmények minimális teljesítésén és az egyéni sajátosságok mérlegelésén alapulnak.

Tanulóink fejlődését folyamatos pedagógiai diagnosztizálással és értékeléssel követjük nyomon a gyermekkel foglalkozó egyéb szakemberek véleményének, ajánlásainak figyelembevételével.
A problémákról, továbbhaladást gátló tényezőkről minden esetben értesítjük a szülőket, felajánlva az együttműködés lehetőségeit.
Az alapkövetelmények teljesítése érdekében – a tanuló szükségletei szerint – lehetséges meghosszabbított időkeretekkel dolgozunk. A továbbhaladáshoz, a pedagógiai szakaszokhoz rendelt minimális teljesítményt, valamint az egyes tantárgyak tanterveiben évfolyam szinten meghatározott tantervi alapkövetelményeket vesszük alapul. A továbblépésről a tantestület a félévi és év végi osztályozó értekezleten dönt.

Magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához, a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie, ha:

- az intézményvezető felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
- az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse,
- egy tanítási évben 250 tanítási óránál többet mulasztott - a nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma ebből meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a meghatározott értesítési kötelezettségének.
- ha a tanuló mulasztása egy adott tantárgyból a tanítási órák 30%-át meghaladja,
- ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.
- magántanuló volt.

Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyamismétléssel folytathatja. Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.

A tanuló mulasztással összefüggő adatait a mulasztás napján, haladéktalanul rögzíteni kell a tanulmányi rendszerben.

2.10.1. A követelmények teljesítésének sajátos időkeretei

Tanulóink az intézményvezető engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesíthetik. Ha a tanuló eredményes felkészülése azt szükségessé teszi, lehetővé tesszük, hogy legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozásokon vegyen részt.

A szülőt tájékoztatjuk azokról a lehetőségekről, amelyekkel az iskola segítséget tud nyújtani a gyermek eredményes felkészüléséhez.
Ha a tanuló „felzárkóztatásra szorul" minősítést kap, a szülő bevonásával elemezzük a tanuló fejlődését, haladását gátló tényezőket és egyéni fejlesztési tervet készítünk az érintett terület fejlesztésére.

Évfolyamismétlés:

- Szülői kérésre a tanuló részére engedélyezzük az iskola első évfolyamának megismétlését.
- Ha a tanuló a tanév végén – egy vagy két tantárgyból - elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet.
- Az évfolyamot megismételni köteles az a tanuló, aki az adott tanévben a javítóvizsgán nem felelt meg.
- Ha a tanuló tanév végén legfeljebb 3 tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet.

2.11. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden tanuló részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.
Kiemelt felelősséggel tartozik az iskola az egészségnevelés terén, mint olyan intézmény, amely a tanulók ismereteinek, képességeinek és viselkedéseinek fejlesztésére hivatott. Az egészséges életmódra nevelést már kisgyermekkorban el kell kezdeni és az életfordulókon - serdülőkor - fokozottabban megerősíteni. A nevelési folyamatban nélkülözhetetlen - az alapvető értékek mellett – a testi-lelki-szociális egészség közvetítése, az élet egészségvédelme, a hátrányos szociokulturális környezetből érkezők számára minták, példák mutatása, hiányos ismereteik pótlása.
Jelentős szerepet kap benne a szülő, a család, az ifjúságvédő, a civil közösségek, sport- és egyéb egyesületek, média stb.
Már korai gyermekkortól kezdve számos befolyás éri a gyermeknek az egészségről alkotott fogalmát, de számos hatás éri viselkedésüket, magatartásukat is. Sokszor nincsenek tisztában a befolyásokkal, amelyek érik őket. Ezért fontos része az egészségnevelési programnak az is, hogy segítsen a tanulókban kialakítani olyan készségeket, amelyek lehetővé teszik saját magatartásuk kedvező irányú befolyásolását.

Az egészségfejlesztési program hozzásegíti a tanulókat

- az egészséges életvitel kialakításához,
- a helyes értékrend felépítéséhez,

- az egészségvédelem kérdéseinek megismeréséhez,
- az életmóddal kapcsolatos - biológiai-pszichés - tennivalók elsajátításához,
- a képességek erősítéséhez, fejlesztéséhez,
- az egészségre káros szokások megismeréséhez, kiküszöböléséhez.

Mindennek legyen figyelemfelkeltő, tájékoztató, motiváló szerepe az egészség-érték tudatosításában. Ezek birtokában képesek lesznek egészségük megőrzésére, a betegségek megelőzésére, az egészséges személyiség kimunkálására, a helyes egészségmagatartás kialakítására.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen:

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi higiéné területére terjednek ki.

Az egészségvédő életvitelhez szükséges képességek kialakítása hosszú folyamat, ezért elválaszthatatlan a nevelési folyamat egészétől.

Alapelve, célja:

- az egészség megvédésére, megőrzésére, visszaszerzésére vonatkozó közérthető, de tudományos ismeretek átadása,
- megtanítani, hogy alapvető értékünk az egészség,
- a tanulók segítése a testi és a lelki egészség harmóniájának megteremtésében, az egészséges életmód kialakításában és megtartásában,
- az életvezetési képességek fejlesztése,
- a tanulók felelősségérzetének fejlesztése egészségük megőrzéséért,
- a tanulók felkészítése a stressz-hatások feldolgozására,
- a környezeti- és egészség-tudatosság erősödésének előkészítése,
- a mindennapi testedzés megvalósítása a tanulók számára,
- a mentálhigiénés nevelésre való kiterjedése.

2.11.1. Az egészségfejlesztéssel összefüggő célok, feladatok pedagógiai szakaszonként

Bevezető szakasz – 1-2. osztály

- Az egészséges táplálkozás, öltözködés és napirend elemi ismeretei. A mozgás egészségmegőrző élettani hatása.
- A gyakori fertőző betegségek megelőzésének, terjedésük megakadályozásának elemi szabályai.
- Gyermekbalesetek játék- és szabadidőben, megelőzésük lehetőségei.
- A tisztálkodás, a kézmosás kötelező alkalmai.
- Ruházat tisztántartása, zsebkendő használata, kulturált étkezés.

Kezdő szakasz – 3-4. osztály

- A gyerekek életműködéseinek (mozgás, táplálkozás, légzés) főbb jellemzői, élettani igényei (pihenés, tápanyagok), leggyakoribb betegségei.
- Észlelje saját testének élettani jellemzőit, ismerje meg életműködéseinek változását, az egészségestől eltérő állapotát.
- Lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket.
- Legyen tájékozott arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetünk egészséges fejlődéséhez.
- Tudja, mely anyagok szennyezik leggyakrabban a környezetet.
- A mozgás egészségmegőrző élettani és mentális hatásának elemi ismeretei.

Alapozó szakasz – 5-6. osztály

- Személyi higiénia a kamaszkorban.
- A tisztaság az egészséges élet alapfeltétele (napi tisztálkodás, fogápolás, heti hajmosás).
- A környezet tisztán tartása.
- Az egészséges táplálkozás és az ivóvíz szerepe.
- Étrend. Rendszeres étkezés.
- Terítés, tálalás, mosogatás.
- Ételkészítési eljárások.
- Elsősegélynyújtás és betegápolás a családban. A serdülő szervezet egészséges működését befolyásoló környezeti hatások, a mozgás fontossága.
- Legyen mentálisan is felkészülve a serdüléssel járó testi és lelki változások fogadására.

- Tartózkodjék az élvezeti és kábítószerek kipróbálásától. Ismerje az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok (alkohol, nikotin, drog, gyógyszer) szervezetre gyakorolt hatását.
- Ismerje fel egyéb függőséget okozó tevékenységeket: számítógép, szerencsejáték, internet.
- Az egészségügyi szolgáltatások ismerete, igénybevételi lehetőségeik tudatosítása.

Fejlesztő szakasz – 7-8. osztály

- A 12-14 éves gyerek életműködéseinek főbb jellemzői és élettani igényei, leggyakoribb betegségei. A serdülés folyamata és megnyilvánulásai (a bőr változásai, mozgás, hangmagasság, másodlagos nemi jellegek, havi vérzés). Személyi higiénia a kamaszkorban.
- Szexuális kultúra fogalmainak ismerete (érzelmek, barátság, érettség, kapcsolati kultúra, fogamzásgátlás, abortusz veszélyei, nemi egészség, nemi betegségek).
- Saját életéből vett példákon tudja magyarázni a növekedés és fejlődés különbségét.
- Lássa be, hogy az egészség érték, és legyen képes fizikai, pszichés egészségének megőrzésére.
- Az egészségvédő, illetve károsító anyagok funkciójának hatásának megértése; a személyes felelősség kialakítása használatukkal kapcsolatban.
- Az egészséges táplálkozás
    - az élelmiszerek alkotórészei
    - tápanyagszükséglet
    - energiaszükséglet
    - táplálkozási szokások
    - konyhatechnikai eljárások
    - a vitaminok fogyasztásának fontossága (zöldség, gyümölcs)
- Az alsóbb szakaszokban elsajátított ismereteket legyen képes tudatosan alkalmazni.

Tanórán kívüli tevékenység

A tanulmányi kirándulások lehetőséget adnak arra, hogy a tantervben, pedagógiai programban megfogalmazott célokat a gyermekekben kialakítsuk és elmélyítsük.

Az alapvető higiénés szokások betartására nem csak az osztályfőnöki órán vagy természetismeret órán kell figyelmet fordítani, hanem át kell hatnia az egész tanítási-nevelési időszakot.

Az egészségneveléssel és a környezeti neveléssel összefüggő, azokat elmélyítő egyéb tanórán kívüli szakmai programok

- Heti egy alkalommal gyermekorvosi és védőnői ügyelet.

- Egészségügyi szűrővizsgálatok (fogászat, ortopédia).
- Drog-prevenciós rendezvények, egészségügyi felvilágosító előadások.
- Terepgyakorlatok (fa és virágültetés, szelektív hulladékgyűjtés).
- Témahetek, akciók szervezése (sportnapok).

A programok, módszerek feladatként épülnek be az intézmény pedagógiai hatásrendszerébe, illetve az éves munkatervbe, a házirendbe, az osztályfőnöki és napközis munkaközösség tervezésében. A program megvalósulását évente értékeljük a munkaközösségi beszámolók és ellenőrzési tapasztalatok alapján.

Az egészségnevelés területei:

- Egészségmegőrzés, a helyes életmód kialakítása
- Mozgás, rendszeres testedzés, játéklehetőség
- Táplálkozási szokások kialakítása egészségünk érdekében
- Öltözködés
- Higiénia, tisztálkodás
- Egészségkárosító szenvedélyek (drog, alkohol, cigaretta, egyéb szenvedélybetegségek és függőségek) megelőzése
- Ésszerű napirend kialakítása

Szűrővizsgálatok
Iskolánk minden tanulóját a védőnő és a gyermekorvos, egy általuk elkészített, az iskola vezetőségével egyeztetett terv szerint szűr a következő területeken:

- Hallás
- Látás
- Gerinctartás
- Lúdtalp
- Fogászat

Célunk az, hogy megtanítsuk gyermekeinket arra, hogy törődjenek magukkal, fejlesszék magukban a teljes ember igényét. Ápolják érzelmeiket, ne váljon örömnélküli kötelességgé mindennapi munkájuk. Tudjanak örülni egymásnak, családjuknak, barátaiknak. Több megértéssel és elfogadással éljenek együtt másokkal, így biztosan egészségesebb életet élhetnek.

2.11.2. Egészségfejlesztés a testi nevelésben

A tanulók fizikai állapotának felmérése

Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt (a továbbiakban: NETFIT) a tanulók fizikai fittségi mérésének adatait rögzítő informatikai alapú diagnosztikus értékelő rendszer.
Főbb tartalmi területei:

- A tanulók testösszetételére vonatkozó mérések - az antropometriai paraméterek mérése és a testösszetétel becslése.
- A tanulók vázizomzatának fittségére vonatkozó (pálya)tesztek
- A tanulók aerob kapacitására vonatkozó (pálya)tesztek

A testi nevelés során – az életkor általános sajátosságai szerint – differenciált terhelésre kell törekedni. A tanulók mozgásállapotának felmérésére az intézmény pedagógusai az 1. számú függelékben található mozgásvizsgálatot használják.

A testi nevelés céljai, alapfeladatai

Az egészségnevelési program része a testi nevelés. A testi nevelés célja az egészséges testi és lelki fejlődés, a rendszeres mozgás iránti igény felkeltése és kielégítése, a fizikai tulajdonságok – ügyesség, gyorsaság, mozgáskészség, állóképesség, önfegyelem, cselekvésbiztonság – fejlesztése.
A testi nevelés során – az életkor általános sajátosságai szerint – differenciált terhelésre kell törekedni. Tanuljanak meg a gyerekek felszabadultan – de a szabályok megtartásával – játszani, tanulják meg a vereséget elviselni, a győzelem öröme mellett a másik sikerét is jó szívvel elismerni és értékelni.

A testi nevelés színterei és időkeretei

A tanórákon kívüli sportolási lehetőségek az iskolai életet színessé, változatossá, élményszerűvé teszik, meghatározó szerepük van a tanulók egészségének megőrzésében, életmódjuk alakításában. A mindennapos testmozgás lehetőségének biztosításával az iskola elősegíti, hogy a rendszeres mozgás, testedzés a tanulókban elemi igény maradjon tanulmányaik befejezése után is.
A mindennapos testmozgás lehetőségeit elősegíti, hogy tanulóink 90%-a napközis. A közös programok – időjárástól függően – az udvaron, illetve az iskolai aulákban, folyosókon zajlanak az étkezésre és tanórai felkészülésre fordított időszakon kívül.
Időkeret: (órarend szerint) 12^{00} – 14^{00}-ig, illetve a tanulásirányítást követően 15^{00} - 16^{00} között, naponta.
A testi nevelésnek speciális korrekciós jellegű része a könnyített és a gyógytestnevelés.

A testi nevelés formái

A **gyógytestnevelés** feladata a gyermek speciális egészségügyi célú testnevelési foglalkoztatása, ha az iskolaorvosi, vagy szakorvosi szűrővizsgálat gyógy- vagy könnyített testnevelésre utalja (20/2012. EMMI rendelet 142 §.).
Testnevelési óra: azok számára, akiknek egészségi állapota ellen kifogás nem merült fel.
Könnyített testnevelési óra: azok részére, akik:

- betegség miatt hosszabb ideig nem vettek részt testnevelési órán, meggyógyultak, de a testnevelési óra terhelését nem bírják el,
- gyenge vagy diszharmonikus testi adottságaik miatt – elsősorban erő és ügyesség tekintetében – az átlagtól eltérően elmaradtak,
- kisebb fokú poszttraumatikus elváltozásokban szenvedők,

A **gyógytestnevelés** tehát a normál iskolai közösségben tanuló, egészségileg károsodott tanulók testnevelési foglalkozása, amely alkalmazkodik a tanuló megváltozott fizikai adottságaihoz, célul tűzi ki a megváltozott biológiai feltételek ellensúlyozását a testnevelés nyújtotta lehetőségek útján.

A **mozgásnevelés** speciális mozgásfejlesztés, melynek célja, hogy javítsa és korrigálja a veleszületett vagy szerzett betegségek következtében kialakult mozgáskárosodásokat és biztosítsa a kórformának és mozgásállapotnak megfelelő általános testi fejlesztést.
A foglalkozásokat szakképzett gyógytestnevelő munkatárs látja el a testnevelési foglalkozások, illetve a napközis foglalkoztatás időkereteiben.

Csoportalakítási szempontok

Év elején az iskolaorvos / ortopéd szakorvos körültekintő vizsgálata alapján szükséges eldönteni, hogy egy-egy tanulót a testnevelési órákon, esetleg egyéni vagy csoportos mozgásnevelés órákon célszerű-e foglalkoztatni. A testnevelést tanító tanárral együttműködve, egyéni elbírálás alapján lehetséges mindkét, vagy mindhárom foglalkozáson való részvétel.

Az iskolaorvos közreműködésével az iskola felméréseinek adatai alapján, mozgásszervi elváltozások szerinti csoportok alakíthatók ki.

A csoport mozgásnevelési óráinak tartalmát alapvetően a tanulók egészségi állapota, mozgásállapota határozza meg. A gyógytorna és a testnevelés mozgásanyaga a korrekciót szolgálja, tehát egyénileg határozandó meg, a mozgásfejlesztési tervek útján.

A gyógytestnevelés órákon a tanulók önkiszolgálására is építünk. Időt kell adni az öltözés, vetkőzés lehetőség szerinti önálló végzésére, vagy egy-egy részfeladat (gombolás, cipőfűzés stb.) végrehajtásához, az állandó gyakorlási anyag önálló végzéséhez.

2.11.3. Környezeti nevelési elvek

A környezeti nevelés átfogja a tantárgyak teljes körét, valamennyi tantárgy ismeretanyagába beépítve integrált módon történik. Az alsó tagozaton az érzelmi beállítódás alakítása, a természettel, a környezettel való ismerkedés és környezetbarát szokások formálása a fő cél, később fokozatosan alakul ki a tudatosság és elkötelezettség szintje.
Alapelv az igényesség kialakítása a szűkebb-tágabb iskolai környezetben, rendre és tisztaságra szoktatásban.
Iskolánk minden tevékenységével a tanulók egészséges testi-lelki és szociális fejlődését szolgálja.

Alapelvek, célok

Jövőkép

- a környezettudatos magatartás fokozatos fejlesztése
- a környezettel harmonikus kapcsolatban élő emberré nevelés
- olyan felnőttekké kívánjuk alakítani tanulóinkat, akik képesek a környezeti értékmegőrzésre, felelősségvállalásra, értékátadásra
- alakuljon bennük ki igény a takarékosságra, az egészséges életmódra
- szeressék a természetet, közvetlen környezetüket
- ismerjék fel: környezetük azzá válik, amivé alakítják

Alapelvek
Az élménypedagógiára épülő nevelési folyamatnak a koncentrikusan bővülő ökológiai ismeretek segítségével lehetővé kell tenni a tanulók számára cselekedeteiknek rövidebb-hosszabb távú következményeinek megismerését, belátását – életkori sajátosságaiknak megfelelően.
Fontosnak tartjuk:

- a toleranciát segítő életmód kialakítását,
- az empatikus készségek fejlesztését,
- a fenntarthatóságra nevelést,
- a tapasztalatokon alapuló környezeti nevelést,
- az egészség és környezetünk összefüggéseinek megismerését, tudatosítását,
- az észlelési tudatosság általános fejlesztését.

Célok
Mottó (1): „A nevelést az a mód teszi környezetivé, hogy a tanuló azt megtapasztalja. Ha nem környezeti módon tapasztalja meg, akkor az nem környezeti nevelés."
Mottó (2): „A környezeti nevelés aranyszabálya: egy élmény felér ezer képpel."
Noel McInnis

Nem véletlenül választottuk a két idézetet környezeti nevelési programunk célkijelöléséhez. Sajátos nevelési igényű gyermekeinknek fokozott igénye van a közvetlen megismerésére, a valóság megtapasztalására.

Stratégiailag kiemelt céljaink:

- természetismereti, természetvédelmi, környezetvédelmi problémákkal kapcsolatos ismeretek átadása
- globális környezeti problémákkal kapcsolatos érzékenység kialakítása
- helyi környezeti, természeti problémákkal kapcsolatos érzékenység kialakítása, ezek felismeréséhez szükséges kompetenciák kialakítása, fejlesztése
- a globális és a helyi környezeti problémákkal kapcsolatos aktivitásra, tevőleges magatartásra nevelés
- a mindennapi életben való környezettudatos gondolkodásra és magatartásra nevelés

A tevékenységekhez közvetlenül kapcsolható részcélok

- sajátos környezetünkkel kapcsolatos aktivitásra, tevőleges magatartásra nevelés
  - tisztasági verseny
  - udvar és játszótér takarítási akció
- hulladékkezelési program
- szelektív hulladékgyűjtésre való szoktatás
- papír és szárazelem gyűjtési akciók
- kerületünk, városunk építészeti és természeti értékeinek megismertetése
- helytörténeti program
- a természet szeretetére nevelés, közvetlen élményeken keresztül
- túraszakkör (tanösvény program)
- madárbarát program
- népi hagyományaink, népszokásaink megismertetése
- kézműves technikák
- kertészkedés, kertészeti munkák megismertetése, hasznossága
- iskolakert program
- életvilág az osztályban

A célok eléréséhez szükséges készségek

- alapvető kulturtechnikák kialakítása
- a környezet iránti empatikus készségek, képességek kialakítása, fokozatos fejlesztése
- problémaérzékenység, kreativitás
- döntésképesség (helyes – helytelen viselkedés felismerése)
- önálló vélemény megfogalmazása

A sorolt készségek elemi szintű elérésére reális lehetőséget látunk sajátos nevelési igényű tanulóinknál.

A hagyományok ápolása

- a kistérségi környezeti és természeti értékek feltérképezése, megismerése, megóvása
- a nemzeti etnikai kisebbségek sajátos szokásainak, társadalmi helyzetének megismerése, nemzeti identitásuk megőrzésének segítése, kulturális hagyományainak ápolása
- „Jeles Napok" megtartása – intézményi munkatervben meghatározottak szerint
- művészeti és kulturális napok megtartása
- állami és helyi ünnepek megtartása

Erőforrások

Humán erőforrások

Pedagógusok

Az iskola minden pedagógusának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Számunkra ez kiemelt feladat, mert a kedvezőtlen szociokulturális körülmények közül érkező tanulók nagy része a környezettudatosság elemi szintjét sem éri el.

Diákok

Iskolánk tanulóinak feladata, hogy vigyázzanak környezetükre és erre társaikat is figyelmeztessék. A tanulók rendszeresen vegyenek részt az iskola által meghirdetett környezetvédelmi, tisztasági akciókban, programokban.

Iskolaorvos, védőnő

Előadások, felvilágosító programok tartása az egészséges életmódról, a káros szenvedélyekről, azok megelőzéséről.

Szülők

A segítőkész, gyermekükért felelősséget vállaló szülők sok segítséget nyújthatnak a tanórán kívüli környezeti nevelés kiterjesztéséhez, az iskolai környezet jobbításához.

Iskolán kívüli együttműködés

Célunk olyan környezetvédelmi szervezetekkel felvenni a kapcsolatot, melyeknek programja megegyezik iskolánk környezeti nevelési rendjével, elveivel, és ennek megvalósítási folyamatában konkrét segítséget tudnak nyújtani.

2.11.4. A környezeti nevelés, tanulásszervezés színterei, formái

A környezeti nevelés hagyományos tantárgyi kezdetek közt

A környezeti nevelés átfogja a tantárgyak teljes körét, valamennyi tantárgy ismeretanyagába beépítve, integrált módon történik. Az alsó tagozaton inkább az érzelmi beállítódás alakítása, a természettel, a környezettel való ismerkedés és „környezetbarát" szokások formálása a fő cél, később fokozatosan alakul ki a tudatosság és elkötelezettség szintje.

A *környezetismeret, természetismeret és földrajz* tantárgy az elemi környezeti nevelés a fókuszpontja azáltal, hogy óráin tervszerűen és intenzíven történik a tanulók környezeti attitűdjének és ismereteinek fejlesztése. Személyes tapasztalatokra, élménygyűjtésre épül. Integrálja a természeti és társadalmi jelenségeket. A tanulói tevékenységek állnak az órák megtervezésének középpontjában. A tantárgy koncentrációs lehetőségeket kínál: lehetővé teszi az anyanyelvi, matematikai, esztétikai és a környezeti nevelés összehangolását.

A *magyar nyelv és irodalom órákon* környezeti neveléshez kapcsolódó tevékenységek a mindennapi életből, természeti környezetből vett témán alapuló szépirodalmi művek, versek, prózai alkotások, ismeretterjesztő szövegek tanulmányozása, elemzése.
Kapcsolódási pontok a tantárgyon belül:

- kapcsolat keresése az olvasott szöveg és a tanuló saját élményei, tapasztalatai között
- érzelmek és tulajdonságok megfigyelése, kérdések és válaszok megfogalmazása
- emberi kapcsolatok felismerése, cselekmények értékelése

A matematikai szöveges feladatokban valós adatok felhasználása a tanítás során (egyes vadon élő fajok egyedszámának, vagy az emberi népesség számának alakulása). Keressék meg más adatok hozzáférési forrásait, és az adatokat használják fel különböző típusú feladatok (algebrai műveletek, grafikonok készítése, stb.) megfogalmazásánál. Jelentős szemléletformáló hatása lehet valós, a saját meteorológiai mérőállomáson gyűjtött adatsorok alapján összeállított feladatoknak is.

A *testnevelés* eszköze a mozgás örömének átélése, a szabadlevegőn tartózkodás fontossága, az időjárás elemeinek közvetlen megtapasztalása.
Lehetséges témák, tevékenységek, pl.:

- gyalogos túrák
- a természeti környezet sajátosságai
- helyes viselkedés a természetben
- tájékozódás terepen
- a zaj környezeti hatásai

Vizuális kultúra: A művészeti tárgyak alkalmasak a kérdéskör érzelmi megközelítésére, a természet és az ember alkotta környezet szépségeinek művészi bemutatására. E tárgyak hatásosan fel tudják hívni a figyelmet az értékvesztésre, az uniformizálódásra, kulturális örökségünk megőrzésének fontosságára (módszer: hulladékok felhasználása „művészeti" alkotások létrehozásához, virágok, termések gyűjtése, lenyomatok, gyűjtemények készítése). Fokozottan figyelni kell a takarékos anyaghasználatra.

A *technika, életvitel és gyakorlat* tantárgy szerepe, hogy gyakorlati szempontból elemezzék a környezetbarát létformákat, követendő példákat keressenek és mutassanak be. (Lehetséges témák: ismerkedés az anyagokkal, érzékszervi tapasztalások, a közlekedés környezetszennyezése: lég és zaj. Ember és környezete. Természet és ember alkotta környezet. Kézműves technikák, környezetbarát fogyasztói szokások, hulladékkezelés, takarékosság.) A takarékos anyaghasználat itt is elsődleges szempont.

Etika tantárgy a szűkebb és tágabb környezetre, annak védelmére, értékeire hívja fel a figyelmet.

A környezeti nevelés egyéb formái

Osztálykirándulások

A környezeti nevelés egyik hatékony módszere az osztálykirándulás szervezése. A helyi tanterv megvalósulását szolgálja. A valóságos környezet megismerésére, értékeinek befogadására, a problémák értelmezésére támaszkodik. A kirándulásokon az érzéki-megismerő tanulás, a cselekvő-felfedező magatartás dominál. Ösztönzi a kollektív és egyéni érdeklődés kialakulását. A szabadidő megszervezése, az önkiszolgálás, a tanulási helyzeteken kívüli csoportos tevékenységek és együttesen megélt élmények képezik fontos előnyeit. Jelentős személyiség és közösségfejlesztő hatású.
A kirándulások időpontját munkatervünkben előre meghatározzuk. Megszervezéséért az osztályfőnökök felelősek.

Környezeti nevelés a napközben

Tanulóink 90%-a a délutánt is az iskolában tölti (napközis foglalkozás).
A környezeti nevelés szerepe itt is kiemelt jelentőségű a tantárgyi anyag feldolgozásában, illetve a szabadidős programok tervezésében.

- „Klubnapközi" a hét megadott napján (vetítés, színjátszás, énekkar, számítástechnika, kézművesség, sport)
- „Virágláda" program (folyosói, udvari, osztálytermi növények gondozása)
- Sportprogramok (asztalitenisz, labdarúgás, udvari játékok)

2.11.5. A környezeti nevelés módszerei

Játékok
A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében is alapvető jelentőségű a játékok célzott alkalmazása a környezeti nevelésben. Ez az életkori sajátosságok és a mentális státusz figyelembevételével, fokozatosan kerül bevezetésre az egyszerű gyűjtögetéstől a szituációs játékokig.
A környezeti nevelés során alkalmazott játékok:

- érzékelés és figyelmet fejlesztő játékok
- kapcsolatteremtést fejlesztő játékok
- memóriafejlesztést elősegítő játékok
- kifejezést, szókincset fejlesztő játékok
- szituációs játékok, drámapedagógia (bábozás; megtörtént események dramatizálása, elemzése; empátiát, szenzitivitást elősegítő úgynevezett „beleérző" játékok)

Aktív környezetvédelemi munka
A környezetvédelmi célú munkatevékenység minden iskolai foglalkozási, foglalkoztatási és élethelyzetben érvényesül:

- hulladékgyűjtés
- tisztasági, higiénés akciók
- madár és növényvédelmi tevékenység
- rajzpályázatok, poszterek, faliújságok készítése környezetvédelmi témakörben

Terepgyakorlatok
Térképkészítés, tájékozódás az iránytűvel, egyszerű megfigyelések, kísérletek, természetvédelmi, tájvédelmi körzetek, nemzeti parkok megismerése, meglátogatása, a kulturális örökség részeit alkotó területek megismerése.

Pedagógus-továbbképzés
A szakmai továbbképzéseken, konferenciákon rendszeresen részt vesznek kollégáink.

2.12. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Valamennyi tanulónak joga van képességei minél teljesebb kibontakoztatására, személyiségfejlődésének támogatására. Külön figyelmet kell fordítani a valamilyen okból hátrányos helyzetbe került tanulókra, akiknek olyan támogató környezetre van szükségük, amely biztosíthatja iskolai sikerességüket.

Iskolánk – többek között – az alábbi segítséget nyújtja számukra az esélyegyenlőség megteremtése érdekében:

- kulcskompetenciák fejlesztését,
- az oktatásban használt információs, kommunikációs technológiák alkalmazását, a digitális tananyagok felhasználásának elősegítését,
- méltányos és egészséges tanulási környezet kialakítását,
- a pedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztését,
- tapasztalat-, élményszerzésen alapuló tanulást,
- a differenciáló módszerek alkalmazását,
- a mindennapos testedzés, a mozgás, sportolás biztosítását,
- környezettudatos szemléletű oktatás-nevelést,
- egészségügyi, szociális támogató rendszer kialakítását,
- hatékony, új tanulási módszerek elsajátíttatását és alkalmazását a tanórákon,
- a tanulói aktivitás növelését a tanítási órákon,
- a tanulási attitűd pozitív átformálását,
- a továbbtanulás támogatását,
- személyiségfejlesztést és közösségépítést,
- a szabadidő hasznos eltöltésének elősegítését,
- partnerközpontú nevelést.

<u>A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések</u>

- Szakmai együttműködés és folyamatos team munka a speciális felzárkóztatásban, szakmai és egészségügyi megsegítésben. /pszichológus, logopédus, iskolaorvos, védőnő/
- Együttműködés és folyamatos kommunikáció a szülő és gyógypedagógus között a nevelés és egészségügy színterein.
- A szociális hátrányok kompenzálása, szociálpedagógiai és gyermekvédelmi gondozási stratégia alkalmazásával. /segélyezés, kríziskezelés, alapítványi támogatás/
- Szakmaközi egyeztetésben kialakított, szervezett tanítási – tanulási folyamat biztosítása, az egyes tanulók és tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, módszerek és időkeretek alkalmazásával.

- Pályaorientációs előkészítő munka, védőmunkahely, illetve rehabilitációs foglalkoztatás lehetőségeinek biztosítása.
- Az intézmény szakmai kapacitásának fejlesztése, képzési és önképzési lehetőségek biztosításával.

2.13. A nevelőtestület által szükségesnek tartott további kérdések

A nevelőtestület által felvetett kérdések, szabályozni kívánt egyéb tartalmak a pedagógiai program vonatkozó fejezeteibe kerültek beépítésre.

A gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben és az intézményen kívül tartott foglalkozások ideje alatt

A gyermek, a tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásági terjed.

3. Az utazó gyógypedagógiai hálózat működése

3.1.Az utazó gyógypedagógiai ellátás történeti áttekintése

Intézményünkben 2005-ben kezdődött meg a Budapest XXI. kerületének általános iskoláiban integráltan tanuló sajátos nevelési igényű gyermekek gyógypedagógiai megsegítése. Ehhez a keretet a „Nyitott ajtók – Együttnevelési modellek Csepelen” HEFOP pályázat biztosította. Az ellátást néhány lelkes gyógypedagógussal kezdtük meg.

Ezzel párhuzamosan a logopédiai szakszolgálati ellátást is az intézmény biztosította több logopédus kollégával.

A 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet változást hozott. A szakszolgálati feladatok kikerültek az alapfeladataink közül, így a beszédfogyatékos gyermekek logopédiai ellátása nehezítetté vált. Sok logopédus döntött úgy, hogy a szakszolgálatban folytatja a munkát. Akik nálunk maradtak, többnyire a logopédiai osztályokban tevékenykedtek.
A törvényi és fenntartói változások eredményeként egyre több gyermek integrációja valósult meg, valamint az iskolák is nyitottabbá váltak a fogyatékkal élő gyermekek fogadására. Ennek okán folyamatosan nőtt igény a gyógypedagógiai háttér biztosítására. Egyre többen kapcsolódtak be ebbe a mindenki számára új kihívást jelentő tevékenységbe.
2013-tól folyamatosan bővülő létszámmal igyekeztünk a kerületi integráló intézmények szakmai igényeit kielégíteni.
2018-ban alakultunk egységes gyógypedagógiai módszertani intézménnyé, majd 2019-től már nem csak a csepeli, hanem az intézményt fenntartó Dél-Pesti Tankerületi Központhoz tartozó soroksári iskolák gyógypedagógiai ellátása is feladataink közé került.
A 2020/2021-es tanévben már 18 utazó gyógypedagógus látja el a tankerületi iskolákban integráltan tanuló több mint 300 sajátos nevelési igényű gyermeket.

3.2.Utazó gyógypedagógiai tevékenységünk

Alapfeladatunk:

A Dél-Pesti Tankerületi Központ fenntartásában lévő XXI. és XXIII. kerületben működő köznevelési intézményekben integráltan tanított sajátos nevelési igényű gyermekek habilitációs-rehabilitációs fejlesztését végezzük, a munkaköri leírásunk és a részletesen kidolgozott szakmai protokollunk alapján.

Célunk:

Olyan inkluzív környezet kialakítására törekszünk, melyben minden sajátos nevelési igényű gyermek úgy tud kibontakozni, hogy társaiával egyenlő esélyei legyenek az életben való

boldoguláshoz. Ennek érdekében, ahol szükséges, érzékenyítjük a gyermekközösséget, illetve a szülőket, megerősítjük a többségi pedagógusok elfogadó szemléletét, és megismertetjük őket a gyógypedagógiai módszereinkkel.

Személyi feltételeink:

A történeti áttekintésben szereplő gyermeklétszám folyamatosan emelkedik, így már meghaladta a 300-at. Ahhoz, hogy minden gyermeket teljes körűen el tudjunk látni, a Dél-Pesti Tankerületi Központ, igény szerint, többletstátuszokat biztosít számunkra, melyekre – lehetőség szerint – igyekszünk azonnal megfelelő végzettségű gyógypedagógusokat felvenni. Az utazó gyógypedagógiai hálózatunkban sokoldalúan, jól képzett szakemberek, terapeuták segítik a fejlesztő, rehabilitációs munkát, az együttnevelés előkészítését, a további szolgáltatási rendszerek kidolgozását, a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló nevelését-oktatását.

A diagnózisok típusának megfelelő szakos végzettségek:

- oligofrénpedagógia
- tanulásban akadályozottak pedagógiája
- értelmileg akadályozottak pedagógiája
- logopédia
- szomatopedagógia
- pszichopedagógia
- hallássérültek pedagógiája
- látássérültek pedagógiája

A feladat ellátását főállású utazó gyógypedagógusok mellett további szakemberek megbízási szerződéssel történő alkalmazásával tudjuk biztosítani.

Tárgyi feltételeink:

- Az egyéni fejlesztésekhez a legtöbb intézményben igyekeznek számunkra megfelelő helyiséget biztosítani.
- A fejlesztéshez szükséges eszközöket a kollégák a tankerület által biztosított nagyértékű és nagyszámú eszköztárból tudják magukkal vinni.
- Az eszköztár a Kiss János altábornagy utcai telephelyen található, melyet különböző forrásokból igyekszünk folyamatosan bővíteni.
- Ezen a helyszínen biztosított az értekezletek, szülői megbeszélések , eszközkészítések, fénymásolások megvalósítása is.

3.3.Az utazó gyógypedagógusi tevékenységünk tartalma

Az utazó gyógypedagógiai hálózat működésének alapja, és szabályzója az intézmény utazó gyógypedagógiai szakmai protokollja. Ebben található a tevékenységhez kapcsolódó összes feladat, azok határidejével, és a szükséges mellékletekkel.

- Az utazó gyógypedagógiai ellátás folyamata akkor kezdődik, amikor egy többségi intézmény elküldi számunkra az új gyermekek szakértői véleményét, valamint habilitációs ellátásának igénylőlapját.
- Ezután felvesszük a kapcsolatot az intézményvezetővel, intézményi kapcsolattartóval és a gyermek pedagógusaival.
- Segítünk a szakvélemény értelmezésében, és a fejlesztő feladatok meghatározásában.
- A befogadó pedagógusok hozzájárulásával hospitálunk a tanórákon, vagy a foglalkozásokon, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeket az intézményi környezetében is megfigyelhessük, segíthessük.
- A szakértői véleményben leírt fejlesztési javaslatokat figyelembe véve, a pedagógusokkal való megbeszélés, valamint a gyermek képességeinek, készségeinek megfigyelése, vagy felmérése alapján egyéni fejlesztési tervet készítünk, melyet félévente értékelünk.
- Tevékenységeinket rendszeresen, pontosan, a határidők betartásával adminisztráljuk a KRÉTA naplóban, a betétívekben.
- A habilitációs foglalkozásainkra a legjobb szakmai tudásunk szerint készülünk fel, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz alkalmazkodva, személyre szabott eszközökkel. Törekszünk a legmodernebb fejlesztési módszerek, és lehetőség szerint IKT alkalmazására is.
- Igény szerint, fejlesztő feladatsorok összeállításával, vagy a sajátos nevelési igényű gyermekek számára készített tananyag adaptációkkal segítünk az osztálytanítóknak a differenciálásra való felkészülésben.
- Lehetőség szerint mentori szerepet is vállalunk. A főiskolai hallgatókat a klinikai gyakorlatukra, illetve a már diplomát szerzett pályakezdő fiataljainkat a gyakornoki vizsgájukra készítjük fel. Ezzel is megerősítjük őket az elhivatottságukban, és hozzájárulunk, hogy sikeresen kezdjék meg szakmai életútjukat.
- Rendszeresen konzultálunk a gyermekek szüleivel, pedagógusaival. A fontosabb, több résztvevő bevonásával tartott megbeszéléseinket a protokollban szereplő dokumentumban adminisztráljuk.
- Az utazó gyógypedagógiai hálózatért felelős vezető évente az összes utazó gyógypedagógusnál tesz óralátogatást. Így mindenki rendszeres visszajelzést kap a szakmai fejlődéséről.

Az utazó gyógypedagógusi ellátás területei

A habilitációs - rehabilitációs foglalkozásokon alkalmazott módszerek (a teljesség igénye nélkül)

- Meixner – féle diszlexia-, diszgráfia prevenció és reedukáció,
- Sindelar módszer gyógypedagógiai adaptációja,
- Komplex fejlesztő program Frostig módszer elemeiből,
- logopédiai foglalkozásokon alkalmazott módszerek,
- egyéb adaptálható tanult módszerek beépítése.

Tanulásszervezési eljárások

A gyógypedagógiai fejlesztő munka során nagy hangsúly helyeződik a tanulás irányítására is. Az egyéni képességekhez, sajátosságokhoz, állapothoz és érdeklődéshez történő alkalmazkodás eljárásai:

- individualizált munka,
- páros munka,
- csoportmunka,
- projektmunka.

3.4.Fejlesztési területek

Kognitív képességek

A gondolkodás alapműveleteinek használata minden helyzetben minden tanulási folyamatot megalapoz. A fejlesztés célja a képességekhez mért megfelelő szintű fogalmi és elvont gondolkodás kialakítása.

A jól koncentrálható, tartós figyelem elengedhetetlenül fontos a feladatok elvégzéséhez, az ismeretszerzéshez, a tanulás teljes folyamatához. A zavartalan munkavégzést a figyelem szelektivitásának növelése biztosítja.

A rövid és hosszú távú emlékezeti funkciók elégtelen működése nehezíti a tananyag elsajátítását, felidézését, a megtanult információk alkalmazását, átvitelét más szituációra.

Motoros képességek

A mozgásnak nagy szerepe van a következő részképességek fejlődésében: motoros fejlődés, egyensúlyérzékelés, mozgáskoordináció, izomrendszer, kognitív feladatok, szocializációs folyamatok. A gyermek a mozgáson keresztül tapasztalja meg saját testének felépítését, testrészeinek működtetését, szabályozását, alakul vesztibuláris rendszere, tájékozódik a térben, észleli a taktilis, kinesztetikus, vizuális, akusztikus ingereket.

A motoros készségek fejlesztését a szomatopedagógus munkájára épülve végezzük, melynek fő feladata:

- a különböző testhelyzetek tudatos érzékelése-érzékeltetése, azok változásainak megélése és szándékolt kivitelezésük,
- általános testi fejlődés elősegítése
- ügyesség, gyorsaság, mozgásbátorság, mozgásbiztonság, állóképesség, reakciógyorsaság fejlesztése,
- a mindennapi élet feladataihoz szükséges nagy- és finommozgások fejlesztése,
- a mozgásfejlődés elmaradásainak korrigálása,
- a munkavégzéshez szükséges mozgásformák, mozdulatsorok elsajátításának előkészítése,
- az egészséges életmódot elősegítő szokások kialakítása.

Orientációs képességek

A testséma kialakítása, fejlesztése a saját testen, a térben és időben való tapasztalatszerzést, tájékozódást foglalja magába. A testtudat kialakulásának első lépése a testkép ismerete, a saját test részeinek, egészlegességének, határainak megtapasztalása, megélése.

Ezt megtapasztaltatjuk aktív mozgásokban vagy passzív mozgatásokban, bőrérzékelésen keresztül, testhelyzet-váltásokon át, és szükségesek a saját testről szerzett benyomások is.

A térbeli tájékozódás a két-, és háromdimenziós térben való eligazodás képessége, mechanizmusa. Ismeretéhez alapvetőek a mozgással, mozgásváltozással, valamint a testtudattal és annak megélésével kapcsolatos fogalmi ismeretek.

Kommunikációs képességek

A kommunikáció fejlesztését a logopédusok munkájára épülve, azt megtámogatva végezzük. Munkánk során elsődleges a beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztése, és hangsúlyt helyezünk a produktív beszéd fejlesztése során az aktív- passzív szókincs és a kifejezőkészség területeire.

Szociális képességek

A szociális kompetencia tág fogalom, amelyen belül a legfontosabb területeket, azaz a közösség szokásaihoz, normáihoz való igazodás megtanulását, interiorizálását, a felnőttekkel és a kortársakkal kialakított harmonikus kapcsolatfelvételt, illetve a közösségben elfoglalt hely rendezését kell elsősorban fejlesztő munkánkkal támogatnunk, a tanulók önismereti fejlődésének folyamatos ösztönzése mellett. A fejlesztő munkának része az érzelmi intelligencia fejlesztése is, mely elsősorban a frusztráció kezelését, a tolerancia kialakítását, az empátia, önismeret, társismeret, emberismeret területeit foglalja magába.

3.4.1. Utazó logopédiai ellátás

E tevékenység - az utazó gyógypedagógusi rendszer részeként – óvodás kortól kezdődően a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók tervszerűen felépített beszéd-, és/vagy kommunikációfejlesztő eljárásrendszere, amely komplex állapotfelmérést, valamint különböző terápiás és tanácsadási szolgáltatások formájában megjelenő gyógypedagógiai szemléletű fejlesztő munkát foglal magába. Minden esetben a beszédfogyatékosság, illetve beszédhiba jellegétől függ.

Az utazó logopédiai ellátás célja

- A beszédhiba típusától és súlyosságától függően, a lehetőség szerinti legkorábbi életkorban megkezdett, korszerű diagnosztikai eljárások eredménye alapján tudatosan megtervezett, egyéni szükségletek szerinti gyakorisággal történő terápiás foglalkozásokkal, önmagához mérten a lehető legrövidebb intervallumon belül a gyermekek, tanulók beszédének, illetve nyelvi fejlettségének megfelelő szintjét biztosítsa, ezzel megelőzve a másodlagos tanulási zavarok kialakulását.
- A nyelvi, kommunikációs zavarok kezelését az egyéni szükségletek figyelembe vételével, a logopédiai egyéni fejlesztési terv alapján, a gyermek, tanuló számára megfelelő módszerek és terápiás eljárások megválasztásával, kombinálásával, komplex terápiával, team munkában valósítsa meg.
- A beszédfogyatékos és az írott és/vagy beszélt nyelvvel kapcsolatos diagnózissal rendelkező sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók tanulásban, szabadidős tevékenységekben, a mindennapos életben egyaránt jelentkező kommunikációs és/vagy beszédproblémáira olyan egyénre szabott megoldásokat keressen, amelyek biztosítják a folytonosságot, és az integráció irányába mutatnak.

Az utazó logopédiai szolgáltatás feladata

- beszéd- és/vagy kommunikáció-indítás,
- a beszéd- és nyelvfejlődési elmaradás, valamint a nyelvi és a kommunikációs zavarok korrigálása,
- a beszédészlelés és a beszédmegértés problémáinak kezelése,
- az artikulációs hibák (hanghiányok, hangcserék, torzítások) javítása,
- a diszlexia, a diszgráfia illetve a diszkalkulia kialakulásának megelőzése (prevenció),
- a kialakult olvasási, írási, számolási zavarok reedukációja,
- a beszédritmus zavaraival összefüggő beszéd-kórképek (dadogás, hadarás) terápiája más szakemberekkel a terápia sikerességét meghatározó együttműködésben,
- a hangképzés zavarainak (diszfónia), illetve a zöngeképzés zavarainak (orrhangzós beszéd) kezelése,
- a nyelvlökéses nyelés terápiája,
- mutizmus különböző típusai (elektív mutizmus)
- centrális eredetű szerzett beszédzavarok (gyermekkori afázia, diszartria).

3.4.2. Utazó szomatopedagógiai ellátás

Az utazó szomatopedagógiai ellátás a sajátos nevelési igényű (mozgáskorlátozott, idegrendszeri éretlenséggel, illetve egyéb mozgásfejlődési elmaradással küzdő) gyermekek, tanulók tervszerűen felépített mozgásfejlesztő eljárásrendszere, ami minden szempontból gyógypedagógiai szemléletű fejlesztő munkát foglal magába.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél, tanulónál a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A mozgásfejlesztő (mozgáskorlátozottság esetén mozgásnevelés) foglalkozások következtében az idegrendszer érésének elősegítésén túl, a koordinációs és kondicionális képességeken kívül fejlődik a gyermekek, tanulók feladattudata, feladattartása, nőhet a figyelmi terjedelmük és szociális készségeikben is fejlődés mutatkozhat. A mozgás fejleszti a gyermek ellenálló képességét, a test koordinált, összerendezett mozgását, egyensúlyérzékét, izomrendszerét, testi erejét, egész személyiségét.

A mozgásfejlesztés (mozgáskorlátozottság esetén mozgásnevelés) célja és feladata:

- a károsodott tartási és mozgási funkciók helyreállítása, korrekciója, kompenzációja,
- új tartási és mozgási funkciók kialakítása és interiorizálása,
- mozgás-szervrendszer optimális működőképességének elősegítése,
- állapotromlás, másodlagos károsodások, következmények megelőzése,
- motoros készségek és képességek fejlesztése,
- az idegrendszer érésének elősegítése,
- a vesztibuláris rendszer érzékelésének fejlesztése,
- mindennapos tevékenykedtetés, a személyi függetlenség motoros feltételeinek és eszközhasználatának megtanítása,
- a kommunikációs képességek motoros feltételeinek kialakítása, javítása,
- a reális mozgásos éntudat kialakítása, önálló életvitelre való elő- és felkészítés,
- beszédzavarok, kommunikációs képességek javítása,
- speciális felkészítés az önkiszolgálásra, az önálló életvezetésre.

Az utazó szomatopedagógus a megfigyeléseken kívül állapot- és szintfelmérést, valamint mozgásvizsgálatot végez.

A mozgásfejlesztés során fejlesztett területek:

- mozgáskoordináció,
- egyensúlyérzék,
- járáskorrekció,
- szenzomotoros ismeretszerzés biztosítása,
- vesztibuláris rendszer,

- finom- és grafomotorika,
- vizuomotoros koordináció,
- preventív tartáskorrekció,
- izomerő növelése,
- ízületi mozgásterjedelem növelése, kontraktúra-prevenció,
- önellátás, önkiszolgálás.

3.4.3. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése az SNI irányelvek meghatározása szerint

Az egyéb pszichés fejlődési zavart mutató gyermekek a többségi pedagógusok bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó komplex fejlesztést, folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényelnek. Az egészségügyi habilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától függ. A fejlesztés az egyéni szükségleteket figyelembe véve, a szülővel és a gyermekkel, valamint a pedagógusokkal történő megbeszélést követően kezdődhet. Beilleszkedésüket az intézményi pszichológus is támogathatja.

A specifikus tanulási zavar egy olyan multifaktoriális meghatározottságú idegrendszeri fejlődési zavar, mely a megfelelő oktatási feltételek ellenére okoz komoly nehézségeket a tanulásban, a sikeres iskolai előmenetelben. Főbb megnyilvánulási formái: a diszlexia, a diszgráfia, a diszkalkúlia, és a helyesírási nehézség.

Az ADHD figyelemhiánnyal, vagy túlmozgással és impulzivitással jellemezhető. A két altípus önállóan vagy kombinált formában is előfordulhat.

Az ADHD-s gyermekek célzott képességfejlesztésének kiemelt területei:

- az önszabályozás, a türelem, a késleltetés és a gátlás képességének fejlesztése
- a mindennapi együttéléshez szükséges szociális készségek kialakítása, fejlesztése
- a figyelmi működés és a szabályozott viselkedés kialakításának támogatása
- az utasítások követésének gyakorlása, fejlesztése;
- a mozgáskoordináció, biztonságos mozgás-kivitelezés fejlesztése, a kellő mozgásos lehetőségek biztosítása

A magatartásszabályozási zavar összefoglaló név, mely alatt impulzuskontroll-zavart (személyre vagy tárgyakra, tulajdonra irányuló agresszív, destruktív szóbeli és viselkedéses kitörések) és diszruptív (irritált, vitatkozó, bomlasztó), diszszociális (normasértő, agresszív, megbotránkoztató) viselkedészavarokat értünk.

A viselkedési zavaros gyermekek célzott képességfejlesztésének kiemelt területei:

- a düh- és agressziókezelés fejlesztése,

- az érzelem-felismerés és az érzelemkifejezés fejlesztése,
- a kommunikáció fejlesztése,
- a konfliktuskezelési képesség, és a problémamegoldás fejlesztése,
- a megküzdési képesség fejlesztése,
- a figyelmi működés fejlesztése.

3.4.4.Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek ellátása

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekekre legjellemzőbb:

- a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága
- a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció
- a rugalmas viselkedésszervezés és - kivitelezés képességének minőségi sérülése
- valamint az egyenetlen képességprofil.

A fejlesztés célja: Az egyéni képességekhez mérten a legmagasabb szintű szociális alkalmazkodás és önállóság feltételeinek megteremtése, a másodlagos problémák kialakulásának megelőzése.
Feladat: A szociális, kommunikációs és kognitív készségek, képességek nehézségeinek kompenzálása, és a meglévő funkciók kompetencia szintű erősítése. Az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának megtanítása, azok használatának folyamatos fenntartása, továbbá a változatos, helyzetmegoldási technikák begyakorlása a kognitív viselkedésterápia módszereinek alkalmazásával.

A fejlesztés eszközei: Egyéni eszközöket készítünk, hogy felkeltsük a gyermek érdeklődését, és kialakítsuk vele az elfogadáson alapuló együttműködést. A protetikus környezet megteremtése érdekében vizuálisan megjelenítjük a csoport, vagy az osztály napirendjét, a hétköznapi tevékenységek sorrendjét, időtartamát, folyamatait, valamint segítünk kialakítani egy olyan biztonságos helyet, ahová a gyermek elhúzódhat a számára zavaró ingerek elöl.

Értékelés: Fel kell térképeznünk minden gyermek egyéni motivációs bázisát, hogy folyamatos, egyedi, előremutató, pozitív értékelést alkalmazhassunk.

Együttműködés: Elengedhetetlenül fontos a szülők és valamennyi, a pedagógiai munkában részt vevő személy egységes, következetes, megértő és támogató munkája.

3.5.A KRÉTA e-napló vezetése

Az utazó gyógypedagógusi hálózat dolgozóinak KRÉTA naplózási, adminisztrációs feladatai összetettek. A KRÉTA e-naplójában rögzítésre kerülnek a naponta teljesített munkaórák. A tanórák (foglalkozások), elrendelt túlórák dokumentációja alapvetően ezen a felületen történik.

Emellett a gyógypedagógus az adott intézményben rögzített tanóráit az integráló iskolák KRÉTA e-naplójában is adminisztrálja.

Az érdemjegyek rögzítésének módja a rendszerben:

- szóbeli felelet esetén legkésőbb a következő tanítási napon,
- írásbeli beszámoltatás esetén legkésőbb a beszámoltatást követő héten

kerülnek bejegyzésre.

4. Óvodai Nevelési Program

4.1.Óvodánk nevelésfilozófiája, alapelvei

Az Óvodai Nevelési Program a Mészáros Jenő Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Intézmény Helyi Pedagógiai Programjának szerves részét képezi, az általános formai és törvényi megfeleltetések közösek.

A sérülésből, az individuális jegyekből adódóan a sokféleség az eltérő nevelhetőség és fejleszthetőség jellemzi az értelmileg és tanulásban akadályozott, illetve az autizmus spektrumzavarral élő gyermekeink csoportját.

Nevelési koncepciónk kiindulópontja, hogy a gyermeket, mint fejlődő személyiséget gondoskodás és különleges védelem illeti meg. Ennek megfelelően az óvoda gyermekközpontú és befogadó szemléletű. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvoda támogató, kiegészítő szerepet vállal.

A sérült gyermeket is elsősorban gyermeknek kell tekinteni, akinek ugyanúgy joga van a szeretetre, biztonságra, emberi kapcsolatokra, megértésre, védettségre, mint ép társainak. Minden óvodás gyermeknek joga van ahhoz, hogy olyan személyként fejlesszék, aki képes dönteni, és választani, aki ésszerűen meg tudja állapítani, hogy mit szeret és mit nem, akinek adekvát kapcsolatai vannak a többi emberrel, és aki a lehető legkevesebb segítséget várja a környezetétől a jövőbeni esélyegyenlőségük segítése érdekében.

Ennek a szemléletnek a fejlesztés valamennyi területén érvényesülnie kell. Ahhoz, hogy a sérült gyermekek személyiségfejlesztését, a pedagógiai folyamat céljaként értelmezve tudjuk megoldani, az individuális nevelhetőséggel, az egyedi utakkal és különbözőséggel is számolnunk kell.

A komplex óvodai nevelés akkor megfelelő a sérült gyermekek számára, ha igazodik biológiai fejlődésükhöz, annak állomásaihoz. Az életkorhoz köthető biológiai, pszichológiai fejlettségi szint meghatározza a gyógypedagógiai nevelési folyamat szükséges, lehetséges tartalmát. Céljaink elérését egyéni fejlesztéseken, csoportos foglalkozásokon és terápiás szemléletű programokon keresztül kívánjuk megvalósítani.

Fontosnak tartjuk, hogy minél több olyan lehetőség kialakításában vegyünk részt, ahol sérült óvodásaink ép társaikkal integráltan nevelkednek.

Programunk meghatározó szabályozói, irányelvei:

- az Óvodai nevelés országos alapprogramja
- a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve.

Nevelési munkánkban az alábbi területek kiemelkedő szerepet töltenek be:

- Gondozás, a kisgyermek testi-lelki és sérülés specifikus szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.

- A gyermek egészségének védelme, az egészséges életmód kialakítása egészséges és biztonságos környezetben, a környezettudatosság számukra releváns elemeinek figyelembe vételével.
- A sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló sokoldalú, tervszerű habilitációs és rehabilitációs fejlesztés.
- Az egyéni képességek és az életkori sajátosságok maximális figyelembevételével a harmonikus személyiségfejlődésről.
- Sajátos nevelési igényből fakadóan, kiemelten szükséges, a következetesség és az általános viselkedési és magatartási szabályok megismerése és betartása, ezzel támogatva a társadalomba való könnyebb integrációt.

Ezek a területek egymástól nem választhatók szét, szorosan összefüggnek egymással, így a különböző fejlesztési területek is ötvözve jelennek meg a mindennapi nevelőmunkában.

A sajátos nevelési igényű (továbbiakban SNI) gyermekek óvodai nevelése az időben elkezdett korai fejlesztésre épül. A minimális kontaktus eléréséhez, a kooperációs készség elsajátításához az alábbiak szükségesek: a beszédindítás, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókincs bővítése, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása, az adekvát játékhasználat elsajátítása, és a kognitív funkciók fejlesztése. Mindezek kialakításánál a rendszerességre nevelésnek, az utánzásnak, a gesztussal és/vagy képpel kísért, egyszerű verbális utasításnak, továbbá a tér-időstrukturálásnak, a zenének, a ritmusnak, a gyakorlásnak kiemelt szerepe van. A szocio-kommunikáció fejlesztése csoportos, kiscsoportos és egyéni foglalkozáson keresztül protetikus környezetben valósul meg, sérülés specifikus eszközök alkalmazásával.

4.2. Gyermekkép

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre, mentális és / vagy fizikai érintettségétől függetlenül.
Olyan gyermek személyiségfejlesztésére törekszünk, aki érzelem gazdag, önmagát és másokat elfogadó, szintjének megfelelően gondolkodni akaró, segítséggel szívesen tevékenykedő és együttműködésre képes. Kötődik szűkebb - tágabb perszonális és tárgyi környezetéhez. A gyermekek őszintén fogadják el egymást, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség mintakövetéssel legyen természetes számukra.
Érzelmi-hangulati és cselekvési szinten vegyenek részt az ünnepeken, szerezzenek pozitív élményeket.

4.3.Óvodakép

Az óvodai csoport a családi nevelést kiegészítve szeretetteljes elfogadó légkörben biztosítja, az intézményi profilnak megfelelő óvodáskorú sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.
A gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést, biztosítjuk a gyermeki szükségletek kielégítését.
A méltóság, tisztelet kifejezése szempontjából nem teszünk különbséget gyermek és gyermek között, a szülői házzal partnerkapcsolatot igyekszünk ápolni.
Az óvoda közvetetten segíti a majd adekvát iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások és kompetenciák megfelelő fejlesztését.
Egyéni, differenciált bánásmódot alkalmazunk a személyes, bensőséges kapcsolat kialakításához és az eredményes habilitációhoz.
Hangsúlyt fektetünk arra, hogy gyermekeinket megtanítsuk játszani, motiváljuk őket a mással nem helyettesíthető szabad játékra.

4.4. Pedagóguskép

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplői a gyógypedagógusok, a nevelést-oktatást segítő munkatársak. Jelenlétük és elfogadó, segítő, támogató attitűdjük modellt, mintát és főképp biztonságot jelent a gyermekek számára a nevelés egész időtartamában.
Jellemzőjük a fejlett hivatástudat, a magas fokú szakmai műveltség és biztonság. Magatartásuk modellértékű, hiteles. Gyermekekkel és felnőttekkel való kapcsolataikban következetesek, toleránsak, humorérzékkel, empátiával fordulnak a rájuk bízott gyermekek felé és megfelelő színvonalú kommunikációs készség jellemzi őket.
Egységes pedagógiai szemlélettel, új tanulásszervezési metodikával, korszerű pedagógiai módszertani eljárásokkal, infokommunikációs eszközök használatával, innovatív szemlélettel, segítő-támogató attitűddel rendelkeznek.
Továbbképzéseken és önképzéssel fejlesztik szakmai és általános műveltségüket.
A preferált értékek a nevelőmunkát segítő munkatársak, a gyógypedagógiai asszisztensek és a dajkák magatartásában, viselkedésében is megjelennek a mindennapi nevelőmunka során.

4.5.A nevelés, fejlesztés célja és feladata az óvodai csoportban

4.5.1. Az értelmileg és tanulásban akadályozott kisgyermekek óvodai csoportjának kompetenciafejlesztési céljai, feladatai

Törekszünk - egyéni és kiscsoportos formában - a fennálló fejlődési rendellenességek javítására, csökkentésére, illetve a következményes ártalmak kialakulásának prevenciójára.

Változatos tevékenységi formákkal nyugodt, derűs légkörben a gyermekeket egészséges napirendhez szoktatjuk, kialakítjuk a helyes higiénés szokásokat.
Célunk, hogy a későbbiek folyamán megkönnyítsük, elősegítsük a többi emberhez és a változó körülményekhez való alkalmazkodásukat, a lehető legmagasabb szintű társadalmi integrációt. Ehhez szükség van az alapvető kompetenciák (kulcskompetenciák) elsajátítására is, melyeket részben - mivel értelmileg akadályozott gyermekeink a kulcskompetenciák egy részét tudják csak elsajátítani – építettünk be a fejlesztési területekbe, foglalkozásokba. A szociális és életviteli kompetenciák fejlesztése terén várható el – mentális és fizikai állapotukhoz mért - siker.
A tanulás iránti motiváció, a spontán kíváncsiság, érdeklődés alapfeltétele lenne a hatékony, önálló tanulás területének. Ehhez biztosítjuk a változatos környezeti feltételeket, és a különböző élethelyzeteket.
A szociális kompetencia alapja az együttműködés, a szocio-kommunikáció, az alkalmazkodóképesség a változó körülményekhez, és az, hogy aktívan vegyenek részt a foglalkozásokon, tudjanak egymás mellett és egymással tevékenykedni. A napirend, a foglalkozások, programok állandósága és egyben változatossága alapozza meg a közösségbe, társadalomba való beilleszkedést. Elengedhetetlen feltétel a pozitív érzelmi légkör, a következetesség, az együttélés alapvető szabályainak megismerése. Az óvodai élet tudatos szervezésével, a csoportos és egyéni képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével a gyermekek mindenekfelett álló érdeke a szociális tanulás feltételeinek biztosítása, az egyéni képességek kibontakoztatása.

4.5.2. Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek csoportjai

Az autizmussal élő gyermekre legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szocio-kommunikációs készségek, illetve a rugalmas gondolkodás, a beszédprodukcióhoz képest nem adekvát értő kommunikáció, az egyenetlen intelligencia, illetve képességprofil és a következményes sztereotip viselkedés. Új helyzetekben, váratlan események hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett az autizmus súlyossága széles skálán szóródik. Az autizmus spektrum zavarok gyakran társulnak egyéb problémákkal, melyek a következőképpen csoportosíthatóak:

- értelmi fogyatékosság, mint a leggyakrabban társuló fejlődési zavar,
- beszéd-, érzékszervi-, mozgásfogyatékosság,
- viselkedésproblémák, pl. agresszió, autoagresszió,
- étkezési és alvási zavarok előfordulása is gyakori.

A fejlesztés, illetve a hagyományos tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából kiemelkedő jelentőségű speciális tulajdonságok:

- Naiv tudatelméleti deficit (pl. mások érzéseinek, szándékainak megértése)

- Végrehajtó működési zavar (rugalmatlan viselkedés)
- Centrális koherencia deficit (bejövő információk helyes feldolgozása)

Típusos erősségek, amelyekre az autizmussal élő gyermekeknél építeni lehet:

- a megfelelő szintű vizuális információ általában informatív,
- tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás,
- jó mechanikus memória,
- megfelelő környezetben, érdeklődésének megfelelő témánál kiemelkedő koncentráció, kitartás,
- egyes, nem szociális tartalmú területeken relatíve jó képesség (pl. memoriter, zene).

4.5.2.1. Fejlesztési feladatok

Az autizmus spektrumzavarral élő gyermekek fejlesztésére irányuló óvodai nevelés céljai több szempontban megegyeznek a köznevelési rendszer egyéb profilú óvodáiéval, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat, az eltérő fejlődési ütemet.
A nevelési célok kiegészülnek a fogyatékosságnak megfelelő speciális célokkal:
A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettségi szint mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése. Ennek elérése érdekében szükség van a fejlődésben elmaradott készségek kompenzációs, habilitációs fejlesztésére, a másodlagos problémák (pl. viselkedésproblémák) kezelésére, a mindennapi gyakorlati készségek speciális módszerek segítségével való tanítására. A típusosan egyenetlen képességstruktúrán belül elsődleges cél az elmaradt területek fejlesztése az átlagos vagy kiemelkedő képességek gondozása mellett.
Az autizmus spektrumzavarral élő gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése,
- az autizmusból és a társuló fogyatékosságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása,
- a sztereotip, szociálisan nem megfelelő viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója,
- a fogyatékosság specifikus, protetikus, augmentatív környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

4.5.2.2. A fejlesztés fő területei

<u>Kommunikáció és szociális viselkedés</u>

- beszéd előtti (preverbális) csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása,
- szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása,
- beszéd vagy ennek hiányában alternatív, augmentatív kommunikáció használatának tanítása, alkalmazásuk a mindennapokban,

- tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.

Alapvető önkiszolgálási készségek

- étkezés,
- szobatisztaság,
- öltözés,
- tisztálkodás.

Korai kognitív/értelmi funkciók

- elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása,
- szociális kognitív készségek fejlesztése,
- egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között,
- általánosítás képességének fejlesztése,
- az elsajátított képességek önálló használatának tanítása,
- az elsajátított képességek más összefüggésben való használata,
- képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben.

Viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása

- kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétel viselkedési elemeinek kialakítása,
- csoportba való beillesztés kialakítása,
- óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

Az óvodai fejlesztés során a sérülés-specifikus szociális, kommunikációs és kognitív/értelmi fejlesztés áthatja az óvodában eltöltött idő minden percét. Alapvetően fontos, hogy a tárgyi környezet biztonságos legyen az autizmussal élő gyermek számára is. Esetükben nem mindig elégedhetünk meg azokkal a biztonsági óvintézkedésekkel, melyeket tipikusan fejlődő óvodások számára dolgoztak ki. Gyermekenként, személyre szabottan szükséges végiggondolni a lehetséges veszélyforrásokat. (pl.: étkezési zavar – Pica - esetén nem lehetnek elöl apró tárgyak vagy mérgező anyagok). Érdemes gondolni a szenzoros érzékenységekre, vagy éppen a túl magas ingerküszöbből adódó veszélyekre is.
Az autizmussal élő gyermekek fejlesztése során törekedni kell a mindennapi életben használt tárgyak, eszközök alkalmazására. Szükséges olyan játékokat, eszközöket beszerezni, melyek használati módja ránézésre is jól érthető (például Montessori eszközök).
Az óvodai fizikai környezet strukturáltsága, szervezettsége hatékonyan segítse elő az autizmussal élő gyermekek lehető legnagyobb önállóságát.

4.6.Szolgáltatások

Az óvoda 7:00-17:00-ig tart nyitva. Reggel 7:00-7:45-ig és délután 16:00-17:00-ig ügyeletet biztosítunk azoknak a gyermekeknek, akiknek szülei munkahelyi elfoglaltságuk miatt ezt igénylik, és a munkáltatói igazolást bemutatják. Az őszi, téli, tavaszi és nyári szünetben,

illetve az intézmény tanítás nélküli munkanapjain az óvoda nyitva tartásáról a szülőket külön értesítjük.
Tervezett nyári szüneti zárva tartás: minden év július 1. hetétől kezdődő 6 hét. Az óvodás korú gyermekek ügyeleti feladatainak szervezését a Tankerület biztosítja.

Egészségügyi és szociális szolgáltatások:

- Iskolaorvos és védőnő látja el gyermekeinket.
- Évente egyszer az iskola fogorvosa szűrővizsgálatot végez a gyermekek között.
- A szülők segélykérelmét a nevelők továbbítják a gyermekvédelmi felelős felé, de a szülők közvetlenül is felkereshetik a gyermekvédelmi felelőst.
- A szülőknek lehetőségük van az intézmény pszichológusától és szociálpedagógusaitól is - időpont foglalás esetén - segítséget kérni.

4.7.Óvodai felvétel

Óvodánkba folyamatosan kerülnek be a sajátos nevelési igényű gyermekek a szülő kérésére, és a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői és Rehabilitációs Bizottságának javaslata alapján, az intézményvezető döntése után. A létszámkorlátok miatt várólistát is vezetünk. Óvodába 3 éves kortól járhat a gyermek, amíg a tankötelezettségét nem teljesíti: 6, legkésőbb 7 éves koráig. Az óvodai nevelés kötelező attól az évtől, melyben 3. életévét betölti. A gyermek, napi 4 órában köteles részt venni az óvodai nevelésben.

4.8.Kapcsolattartás a szülőkkel

Az óvodánkban napi szinten adódik lehetőség a szülőkkel való konzultációra. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait és szokásait, szükség szerint családokhoz illesztetten érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot az intézményi gyermek – és ifjúságvédelmi felelős bevonásával.
A kapcsolattartás során törekszünk a törvényi előírások betartására, mint: az együttműködés, a szülők jogai, kötelességei, a médiaszereplés és a hallgatói szakdolgozatokhoz való statisztikai (név nélküli!) adatszolgáltatás szülői írásbeli beleegyezéshez kötöttségei.
Évente legalább kétszer (év eleje, félév) szülői értekezletet, illetve szükség esetén - egyeztetett időpontokban - fogadóórát tartunk. A szülők a napi beszélgetések, közösségi médiafelületeken, a szülői értekezletek, a gyermek kiállított munkái, illetve a nyílt nap során győződhetnek meg gyermekük fejlődéséről. Előzetes egyeztetés esetén a szülő a nyílt napokon kívül is jelen lehet gyermeke csoportfoglalkozásán. Az óvodai csoportból való

kikerüléskor a szülők számára segítséget nyújtunk gyermekük legmegfelelőbb elhelyezésének érdekében.

4.9.Szervezeti és időkeretek

Az óvodás gyermek hatékony és egészséges fejlődésének – fejlesztésének kereteit a hetirend és a napirend teremti meg, megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek tervezésével és szervezésével. Igazodik a tevékenységekhez, a gyermekek egyéni szükségleteihez és a helyi szokásokhoz.
A napirend csupán egy keret, rugalmasan változik az adott aktualitásoknak, igényeknek és lehetőségeknek megfelelően.
Mivel óvodásaink spontán tanulása is sérült, indokolt, hogy a többségi óvodáktól eltérően a kiscsoportos, illetve egyéni fejlesztő foglalkozások nagyobb számban jelenjenek meg a kötött, tehát az egész csoport számára kötelező foglalkozások mellett. Mindezek mellett biztosítanunk kell a szabad játék lehetőségét is.
A szokásrend, a mindennapok ritmikus ismétlődései tagolják gyermekeink óvodai életét és egyben támpontul, biztonságként is szolgálnak nekik. Igénylik az áttekinthető napirendet, melyben természetesen lehetnek kivételes alkalmak, mint pl.: az ünnepi készülődés és az ünnepek.
A rendszeresség és az ismétlődések kiszámíthatóságot, érzelmi biztonságot teremtenek, a folyamatosság és a rugalmasság megtartása mellett.

A foglalkozás neve	**Heti előfordulás**	**A foglalkozás formája**
Külső világ megismerése “Reggeli kör” – Anyanyelvi nevelés; Környezeti nevelés	5	csoportos, mikrocsoportos és egyéni
Mozgásnevelés - Mozgásfejlesztés/mozgás	5	csoportos, mikrocsoportos és egyéni
Vizuomotoros készség fejlesztése	3	csoportos, mikrocsoportos vagy egyéni
Játékra nevelés	5	csoportos, mikrocsoportos vagy egyéni
Zenei nevelés alapjai	2	csoportos, mikrocsoportos és egyéni

Önkiszolgálásra nevelés	10	csoportos, mikrocsoportos és egyéni
Óvodai gyógypedagógiai foglalkozás	15	csoportos, mikrocsoportos vagy egyéni
Egyéni fejlesztés (habilitációs-rehabilitációs órák)	A szakértői véleményben meghatározott óraszámokban	egyéni

4.10. Óvodai programunk tartalma

4.10.1. A szokások kialakítása

A sajátos nevelésű gyermekek életében különösen nagy jelentősége van a szokásrendszerek, mindennapi életvitel segítő rítusok kialakításának. A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének eredménye, melynek kialakulásához kellő számú gyakorlásra, ismétlésre van szükség. Fontos, hogy a kialakult szokásokat mindig, minden körülmények között – a családdal együttműködve – azonos módon várjuk el a gyermektől. A szokásfejlődési folyamatban az utánzásnak, modellkövetésnek van nagy jelentősége. A helyes viselkedést kell megerősíteni, melynek alapfeltétele a pozitív nevelői példa.
Lényeges a jól megválasztott napirend. A határozott, de szeretetteljes követelés segíti a szokások kialakítását. A beszoktatási idő (4 hét) arra szolgál, hogy a családból vagy más közösségből érkező gyermekek számára fokozatos és minél zökkenőmentesebb legyen a beilleszkedés.

4.10.2. Az egészséges életmódra nevelés

Az óvodai élet során törekednünk kell arra, hogy a gyermekek egészsége későbbi igényeik megalapozása érdekében kapja meg a szükségleteinek megfelelő gondozást, s egyre inkább legyen számára természetes igény az egészséges életmód.

4.10.3. A közösségi élet szokásainak megalapozása

Az óvodai élet alkalmat nyújt a közlekedési eszközökön való utazásra, az egyre nagyobb sétákra, közös vásárlásra, lépcsőzésre stb. Mindezek számtalan lehetőséget adnak a szociális tanulásra, a derűs légkör, a jó munkaszervezés, sok-sok együttes élmény alapján.

Óvodai életünket ünnepeink és sajátos hagyományaink teszik családiassá, meghitté és színesebbé. A hagyomány minden közösség életében nagy jelentőségű, erősíti a gyermekek összetartozását, egymás segítését, önmaguk megismerését, önbizalmukat.

Hagyományaink, ünnepeink:

- Szüreti mulatság
- Márton nap
- Mikulás
- Karácsony
- Farsang
- Húsvét
- Anyák napja
- Gyermeknap
- Nagyok búcsúja, évzáró
- Szülők részére nyílt nap megszervezése
- Születésnapok
- múzeum, bábszínház és mozi látogatások
- kirándulások

Az ünnepekre való közös készülődés, ráhangolódás nemcsak az értelmi képességeik fejlesztéshez ad lehetőséget, hanem érzelmi életük gazdagabbá tételéhez is. Ünnepségeink egy része a szülők számára is nyitott (karácsony, ballagás-évzáró).

4.10.4. Munka jellegű tevékenységek

Célunk az örömmel végzett aktív tevékenyég. A felnőttet utánozva egymásnak is szívesen segítenek gyermekeink, az eszközök kikészítésében, elrakásában, terem átrendezésben stb. Fontos, hogy a szülők is igényeljék az otthoni feladatvégzést, s a későbbi önálló életvezetés érdekében bízzák meg őket egyszerű feladatokkal.

4.10.5. Önállóságra, önkiszolgálásra nevelés

Az önkiszolgálásra nevelés mindennapos tevékenységi forma.

4.10.5.1. Az önkiszolgálásra nevelés célja:

- a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás,
- nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése,
- verbális utasításokkal a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése,

- a testséma fejlesztése, tájékozódás a saját testen, a testrészek, ruhadarabok viszonyának felismerése,
- alapvető higiénés szokások kialakítása,
- az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése,
- helyes viselkedési formák elsajátítása,
- a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az „én is tudom” függetlenség érzésének formálása,
- a téri tájékozódás elősegítése.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, alkalmat és időt kell adni a gyermeknek, hogy amire már képes, önállóan végezhesse el. Az a gyerek vagy fiatal felnőtt lesz a társadalom számára elfogadható, adaptív, aki birtokában van a társadalom által elvárt viselkedési formáknak. Ez az önállóság, helyes viselkedés az elfogadás szempontjából igen fontos. Óvodánknak tehát alapozó szerepe van ezen a téren is. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a gyermek életkorától függnek, hanem fiziológiai érettségétől, mozgásos ügyességétől és értelmi állapotától. Ezért fontos, hogy a gyermekek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasítások, illetve utánzás alapján tanuljanak.

4.10.5.2. Az önkiszolgálásra nevelés feladatai:

Étkezési szokásoknál

- kanalazás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés),
- a poharazás: a pohár felemelése kortyolás, nyelés, a pohár letétele,
- a szalvéta használata,
- a villával való ismerkedés (felszúrás vagy merítés),
- kérés, megköszönés,
- ügyesebb gyermekeknél az ételből való szedés,
- a rágás megtanítása,
- a helyes tempó elsajátíttatása,
- kenyér vagy kifli fogása, leharapás a kenyér és a rajta levő feltét együttes elfogyasztása,
- a terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése),
- az étel és a hozzávaló eszközök felismerése,
- közreműködés az étkezés utáni teremrendezésben.
- a vegyes/változatos étrend kialakítása

Tisztálkodás terén

- a vízcsap kinyitása, elzárása,

- szappan használat, utána kézöblítés,
- a saját törülköző felismerése,
- a kéz, arc szárazra törlése segítséggel,
- önálló kéz- és arcmosás,
- fogmosásnál együttműködés (száraz, majd nedves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása), önálló fogmosás,
- "baleset" vagy kirándulás esetén az együttműködés zuhanyozáskor (kéz, láb felemelése stb.),
- a fésülés tűrése, önálló próbálkozás,
- igény a tiszta, ápolt külsőre,
- étkezés előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése,
- orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétbe dobása.

Szobatisztaságra nevelés

- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése,
- szükségletek adekvát jelzése bármilyen formában
- WC vagy bili és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése, kérdésre jelezze szükségletét,
- önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, míg a WC-re ér,
- a biliről a gyermek WC-re szoktatása,
- fiúk állva pisiltetésének megtanítása,
- WC papír használata segítséggel,
- "baleset" jelzése,
- WC használatakor a ruhadarabok le-, felhúzása,
- WC használat utáni kézmosás megtanítása,
- ajtó nyitás-csukás megtanítása.

Öltözés, vetkőzés

- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél,
- sapka, sál levétele, zipzár lehúzása,
- egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.),
- vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.),
- egyszerű ruhadarabok felvétele, pl. sapka, bugyi,
- öltözés kis segítséggel (ruha elejének megmutatása, jobb-bal oldalnál segítés, befűzés, gombolás stb.),
- bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele.

Önálló munkafeladatok

- saját hely felismerése (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.),
- székek helyre rakása,

- játékok közös elrakása,
- szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozáshoz),
- közös teremrendezés,
- eszközök bevitele, kiosztása,
- egyszerű tárgyak kivitele (pl. konyhába),
- egyszerű üzenet közvetítése óvodán belül,
- társak segítése,
- asztal letörlése, szemét összeszedése,
- székek felrakása az asztalra,
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, helyére tevése,
- közös ágyazás, ágynemű, ágyak elrendezése és elrakása.

A különböző tevékenységeknél a kis lépések elvének kell érvényesülnie. Kezdetben a gyermekkel együtt végezzük a cselekvést, fokozatosan az önállóság eléréséig. Minden fejlesztésnél az adott gyermek fejlettségi szintjéhez viszonyítunk, s arra építünk, amit már tud.

4.10.5.3. Elvárások az óvodáskor végén:

- Értsék az egyszerű gesztussal kísért utasításokat, azokat hajtsák végre.
- Kívánságukat, kérésüket, szükségleteiket tudják közölni, tudjanak kommunikálni, használjanak nonverbális jelzéseket.
- Minél több tapasztalatot szerezzenek közvetlen környezetükről és tudjanak benne tájékozódni.
- Alakuljon ki önállóságuk az önkiszolgálás terén (öltözködés, tisztálkodás, étkezés, WC- használat).
- Ismerjenek alapvető viselkedési szokásokat (kérés, köszönés, megköszönés), egyszerű szabályokat tartsanak be.

4.10.6. Mozgásfejlesztés/Mozgás

4.10.6.1. Az óvodában ellátott gyermekek mozgásának jellemzői

A gyermekek mozgásukban is eltérnek ép társaiktól. Az óvodánkban ellátott gyermekek pszichoszomatikus fejlődését a fejlődési tempó nagyfokú lelassulása, szabálytalansága, egyenetlensége jellemzi. A mozgásfejlődés során bizonyos fázisok kimaradhatnak, kevésbé gyakorlódnak be, illetve hibásan rögzülhetnek. Ez a mennyiségi és minőségi eltérés megmutatkozik a mozgáskoordináció és egyensúlyérzék zavarában, a mozgás kivitelezésének pontatlanságában, a testséma, a téri-, időorientáció fejlődésének

elmaradásában, ügyetlen, lassú mozgásban, vagy hipermotilitásban. Számolnunk kell az esetleges mozgásos félelemmel is.
A gyermekek járása általában széles alapú, bizonytalan, a kezek együttmozgása gyakran hiányzik. Mozgáskészségüket a fejletlen testséma, a nagy- és finommotorika koordinálatlansága jellemzi. Mozgásuk ritmusa diszharmonikus, statikai hibák, tartási rendellenességek és az izomtónus zavarai előfordulhatnak. Gyakran figyelhetők meg mozgásos sztereotípiák.

4.10.6.2. Mozgásfejlesztés foglalkozás

Ez a foglalkozási forma a nagymozgások kialakítását, begyakorlását. korrigálását szolgálja. Speciálisan berendezett, felszerelt fejlesztő tornaszobánkban rendelkezésünkre állnak az Ayres terápiában alkalmazott eszközök is. Ezek rendszeres alkalmazásával erősítjük gyermekeinknél a helyes testtudat, testséma fejlődését, fejlesztjük az egyensúlyérzéket, korrigáljuk az integrációs folyamatokat, biztosítjuk a helyes szenzomotoros integrációt.
Fontosnak tartjuk a szenzoros terápia örömszerző, nyugtató, test- és énkép - építő szerepét.
A fejlesztés formája csoportos, kiscsoportos vagy egyéni. Időtartama 20 - 30 perc.

4.10.6.3. A mozgásfejlesztés célja

- az általános erőnlét és állóképesség fokozása,
- a mozgástervezés és kivitelezés javítása,
- a feladattudat kialakítása,
- a kognitív funkciók fejlesztése, korrekciója,
- a motoros tanulás elősegítése,
- az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása;
- a biztos egyensúly kialakítása,
- ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése,
- a teljesítőképesség növelése,
- a mozgásos gátlás oldása,
- az utánzókészség fejlesztése,
- a testséma fejlesztése,
- a légzéstechnika javítása,
- a ritmusérzék fejlesztése,
- a szervezet sokoldalú, harmonikus, arányos fejlődésének biztosítása, az egészség megőrzése,
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása,
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása,

- a mozgáskoordináció fejlesztése,
- a téri tájékozódás fejlesztése.

Az óvodai mozgásnevelés feladata

Fejlessze az erőt, gyorsaságot, ügyességet, állóképességet, a biztos egyensúly kialakítását, javítsa a hibás, összerendezetlen mozgásokat. Az utánzókészséget a nagymozgások imitációjával lehet a legjobban fejleszteni. Első lépés a passzív mozgásindítás: sok ringatós, gurítós játék, melyek az érzelmi nevelés szempontjából is nagy jelentőségűek. Ezután következik az alapmozgások kialakítása, gyakorlása, majd mozgássorok összeállítása, az egyszerű, egy-két elem ismétléséből a több felé haladva.

4.10.6.4. A mozgásfejlesztés területei:

- Játékos, utánzó gyakorlatok
  Feladatai:
  - az utánzókészség fejlesztése,
  - sikerélmény biztosítása,
  - közös tevékenység, kapcsolatteremtés,
  - testrészek átmozgatása,
  - ráhangolódás a foglalkozásra,
  - testséma fejlesztése,
  - beszédmegértés és beszédkésztetés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

A játékos utánzógyakorlatokat kezdetben segítséggel, majd egyre önállóbban végzik a gyermekek. Az énekek, mondókák, versek megadják a mozgások ritmusát, egyszerűek, könnyen utánozhatóak, felkeltik a gyermek érdeklődését.

- Alapmozgások kialakítása, korrigálása
  Feladatai:
  - pontos mozgás kivitelezésének segítése,
  - a mozgásos gátlások oldása,
  - a mozgásigény kiélésének biztosítása,
  - kognitív funkciók fejlesztése,
  - beszédfejlesztés.

A mozgásfejlesztés foglalkozások fő részét ezek a gyakorlatok alkotják. A foglalkozás e részének tervezésekor külön figyelmet kell fordítanunk a gyermek biológiai állapotára, az esetleges társuló fogyatékosságra, amelyben nagy szerepet játszik a drámapedagógia gyógyító, játékos funkciója.

- Mozgásos játékok
  Feladatai:
  - a tanult mozgásformák játékos gyakorlása,
  - egyszerű szabályok megismerése,
  - a foglalkozás játékos lezárása.

Ezek a játékok alkalmat kínálnak versenyzésre, páros gyakorlatokra, együttes játékra, siker- és kudarcélmény átélésére. Játék formájában szolgálják a rögzítést, gyakorlást.

4.10.6.5. Elvárások az óvodáskor végén:

- alakuljon ki a természetes mozgásigény,
- örömmel. szívesen mozogjanak,
- tudjanak mozgást utánozni,
- alkalmazkodjanak a foglalkozások rendjéhez,
- értsék az egyszerű verbális utasítást,
- az alapmozgásokban szerezzenek jártasságot,
- lépcsőn kapaszkodva, váltott lábbal közlekedjenek,
- biztosan mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokon,
- tudjanak rövid ideig figyelni a felnőttre és egymásra,
- elemi szabályokat ismerjenek, tartsanak be.

4.10.7. Beszédfejlesztés és környezetismeret foglalkozás

Óvodánkban a Reggeli kör keretében tartjuk ezt a típusú foglalkozást , ami többféle óvodai tevékenységet komplexen foglal magába: a külvilág tevékeny megismerését, verselés, mesélés, ének, zene, énekes játék gyermektánc.
A kommunikációs készség fejlesztését, a közvetlen környezet megismerését segítő foglalkozási forma. A foglalkozás formája csoportos, egyéni, esetleg kiscsoportos. Ideje 5-30 perc.

4.10.7.1. Az óvodában ellátott gyermekek beszédfejlődési sajátosságai

Az óvodában ellátott gyermekek beszéde minőségileg és mennyiségileg is eltér ép társaikétól. Később indul, lassabb ütemben fejlődik a szókincs, a mondatalkotás, illetve az artikuláció területén egyaránt sajátosságokkal bír. Sérült gyermekeinknél kommunikációs igényű beszédnevelésről kell beszélni.

A kommunikáció fejlesztésénél figyelembe kell vennünk mindazokat a nonverbális ismerethordozókat, amelyek az emberi kapcsolatrendszerben szerepet játszanak:

- vizuális elemek: pl. a mimika, tekintetváltás, gesztusok,
- taktilis elemek: érintés, simogatás,
- auditív elemek: hang, annak intenzitása, ritmusa, hanglejtés.
-

A beszédfejlődés szoros összefüggésben van a mozgásfejlődéssel, így kezdetben a mozgásfejlődésre fordított energiák a beszédfejlődés irányában hatnak.
A tünetek formái, jellemző jegyei összefüggnek a sérülés súlyosságával. A legtöbb esetben jelen van a beszédnek, mint kifejező tevékenységnek, az artikulációnak, a folyamatosságnak és a zöngének a zavarai is. Gyakran évekig megrekedhetnek a preverbális kommunikáció szintjén, súlyos esetben nem, vagy alig lépik ezt túl. Jellemző az artikulációs hibák nagy száma, ami részben működési eredetű, részben a beszédszervek fejlődési rendellenességeivel függ össze. Többségüknél jelentősen megkésik a beszédfejlődés, nyelvük tartalmilag szegényes, tényleges szókincsük lassan bővül. Az óvodánkba kerülő gyermekek heterogén képet mutatnak a beszédállapot terén.

4.10.7.2. A beszédfejlesztés célja:

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, az utánzóképesség fejlesztése; a kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése,
- a verbális és vizuális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása,
- a beszédszervek ügyesítése,
- a beszéd indítása, a passzív, illetve aktív szókincs bővítése,
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése,
- a grammatikai rendszer kiépítése,
- a közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése,
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

4.10.7.3. A beszédfejlesztés feladata:

A beszédfejlesztés, akárcsak a játék, jelen van a gyermek egész napi tevékenységében, szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás, és az önkiszolgálás fejlesztéséhez.
A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban.

Mindezért a beszédfejlesztő munka igen fontos lépése a kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése, amit a következő tevékenységek segítenek:

- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével,

- számukra érthető és élvezhető gyermek – és népköltészeti alkotások együttes hangoztatása
- életkorukhoz és fejlődésbeli állapotukhoz igazodó, mozgással és képanyaggal illusztrált mondókák, mesék előadása felnőtt tolmácsolásában,
- állathangok, állatmozgások utánzása,
- az akusztikus figyelem felkeltése: hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése,
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése,
- a beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok),
- a beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókincsbe,
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése,
- a természeti jelenségek és a környezet hangjainak megfigyelése, a hangforrás megkeresése.

A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeikhez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek – a mozgás és a különböző érzékszervek bekapcsolásával – az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből. Ehhez, egy mennyiségében és minőségében ingerdúsan kommunikáló, megértő környezet szükséges. Fontos a pedagógus, mint modellértékű személy, érdeklődése, empátiás készsége, színes egyénisége, hiszen ez biztosítja a gyermekkel való jó érzelmi kapcsolat kialakulását. A környezet megismerésére szolgáló témakörök lehetőséget nyújtanak számunkra, hogy a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltsük meg azokat.

Speciális feladatok:

- az érdeklődés felkeltése,
- a kérdés, kijelentés rövid, egyszerű megfogalmazása,
- nonverbális elemek támogató alkalmazása,
- a beszédmegértés fejlesztése,
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás,
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása,
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallás, ízlelés), a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése,
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

4.10.7.4. Témakörök a környezet megismerésére

- óvodások lettünk,

- testünk,
- a család,
- az évszakok,
- az óvoda,
- otthoni tevékenységek,
- a közlekedés,
- az állatok,
- az utca,
- foglalkozások,
- játékok – játszóterek, parkok.

4.10.7.5. Az óvodában ellátott gyermekek beszéde az óvodáskor végén

Általános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek fejlődésbeli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit.

- Egy részük az óvodai évek végére megtanítható szavakban, egyszerű mondatokban beszélni. Közlésük azonban a különféle artikulációs hibák miatt nehezen érthető.
- Vannak, akiknél később indul a beszédfejlődés, szavakban, szótöredékekben beszélnek, szükség esetén használják az augmentatív, alternatív kommunikációs eszközöket.
- Egy kis részük, pedig ugyan eljut a beszédmegértés bizonyos szintjére, szituációhoz kötötten viszonylag jól érti a közléseket, kérdéseket, utasításokat, de szavakat még nem mond, csak hangokat hangoztat.

4.10.8. Játékra nevelés / Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, amely segíti a külvilág és saját belső világának tagolatlan benyomásait rendezni. Kiemelt jelentőséggel bír az énkép erősítése, a téri és időbeli tájékozódás, a pszichikus funkciók és a kreativitás fejlesztésében, az élményszerzésben.
A játékos foglalkozások formája mikrocsoportos, csoportos, esetleg egyéni. Időtartama 10 - 15 perc.
Jelen van minden célzott foglalkozáson, ismeretszerző funkcióval bír. A foglalkozás akkor tölti be szerepét, ha a gyermek játékában egyre több önálló elgondolásból eredő elem található. Játék közben kiélheti mozgásigényét és különböző eszközökkel, anyagokkal ismerkedik meg.

4.10.8.1. Az óvodában ellátott gyermek játékának jellemzői

A sajátos nevelési igényű gyermek játékában kevésbé jelenik meg a természetes kíváncsiság, a kreativitás, a fantázia. Gyakran sztereotipen rakosgat, a játékot szájába veszi, dobálja, megreked egy adott repetitív tevékenységnél. Hiányzik a kezdeményezés, igényli a felnőtt irányítását. Jellemző, hogy a mozgásos játékokat részesíti előnyben.
Legjellemzőbb a magányos játék. Fejlesztés hatására jelenik meg a párhuzamos játék (a gyerek utánozza a pedagógust) majd megpróbál önállóan, végül pedig együtt játszani társaival.

4.10.8.2. A játék helye az óvodai nevelésben

A gyermek egész napos tevékenységének legfontosabb része a játék, az értelmes, örömszerző tevékenység. A tárgyakkal való ismerkedés során a játékokat igyekszik egymással kapcsolatba hozni. Az adott mozgások begyakorlását végzi kezdetben cél nélkül, csak a játék örömééért. Később ehhez társul az alkotás öröme, mint motiváló tényező.

4.10.8.3. A játékos együttlétek célja:

- a játékkedv felkeltése,
- az adekvát játékhasználat megtanítása,
- az egymás melletti tevékenység támogatása,
- az együttes játék örömének felfedeztetése,
- elemi szerepjátékok, a konstruálás megtanítása,
- a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése,
- a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyairól,
- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése,
- a játéktevékenység örömforrásának biztosítása,
- az önálló, elmélyült, kitartó játék segítése,
- a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása.

4.10.8.4. Megtanulandó játékok:

- Finommotorikát fejlesztő játékok.
- A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok.
- Mozgásos játékok.
- Játék a szabadban.

- Szerepjáték elemei.
- Alapvető konstruáló játékok.
- Bábozás.

4.10.8.5. A játékeszközök

Nagyon fontos, hogy a játékszereket a gyerekek is elérjék, megfelelő számban álljon a csoport rendelkezésére, legyen lehetőség a választásra. A játékeszközök kiválasztását meghatározza a gyermek fejlettségi szintje és az adott feladat.

4.10.8.6. Elvárások az óvodáskor végén:

- ismerjék az alapvető játékokat,
- legyenek képesek rövid ideig adekvátan játszani,
- válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre,
- tanulják meg elkérni a játékot, tudjanak várni,
- tudjanak egyszerű építményt konstruálni,
- a szerepjátékok elemei jelenjenek meg játékukban,
- ismerjenek dalos játékokat, kapcsolódjanak be a körjátékokba,
- legyenek képesek rövid ideig együtt játszani,
- ismerjék a játszótéri játékokat, használják azokat rendeltetésszerűen,
- ha kell, játékukat kísérjék beszéddel,
- a tanult játékokat próbálják továbbfejleszteni.

4.10.9. Vizuális nevelés - Ábrázolás – alakítás / Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az ábrázolás-alakítás a finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyerekek ábrázoló készségét fejlesztő foglalkozás. A foglalkozások formája: mikrocsoportos vagy egyéni. Időtartama 15 - 20 perc.

4.10.9.1. Az óvodában ellátott gyermekek vizuomotoros készségének jellemzői

A motoros készségek és a percepció fejlettsége alapvető szerepet játszik a kognitív képességek kialakulásában. A gyermekeknél a mozgásszerveződés zavarai gyakran társulnak az észlelés zavarával, mozgásos ügyetlenségük a manualitásban is megjelenik. A kéz fejlődésüteme lassú a háromujjas fogás kialakulása is késik. A két kéz együttmozgásának, a test középvonalának átlépése nehézséget jelent.

A kognitív funkciók sérülése, feladattartás gyengesége, nyugtalan magatartásuk és gyakran a motiváció hiánya nehezíti az ismeretszerzést a finommozgást igénylő feladatok terén.

4.10.9.2. Az ábrázolás-alakítás foglalkozások célja

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyságuk fokozása,
- a kéz izomerejének szabályozása,
- a célirányos kézmozgások kialakítása,
- a szem és kéz közti koordináció kialakítása,
- az ujjak tapintásérzetének fokozása,
- a csukló, az ujjak laza mozgatása,
- a látás - tapintás - mozgásérzet együttes szabályozása,
- a dominancia kialakításának segítése,
- a testséma fejlesztés,
- az ábrázoló kedv felkeltése,
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése,
- a helyes ceruzafogás kialakítása,
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése,
- a téri tájékozódás fejlesztése,
- az analizáló, szintetizáló készség kialakítása,
- egyszerű ok - okozati összefüggések felismertetése,
- a beszédkészség fejlesztése,
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

A nagymozgások és a finommotorika fejlődése egymással szoros kapcsolatban vannak. A mozgásos tanulás közben vizuális, akusztikus, kinesztetikus, taktilis ingerek fejlesztik a percepciót, hatnak a kognitív funkciókra és a beszédre, segítik a manipulációt.
A különböző fejlesztőjátékokkal végzett manipuláció ügyesíti a gyermek finommotorikáját, de igazi alkotókedvüket festéssel, nyomdázással, gyurmázással, tépéssel, rajzolással élhetik ki. E tevékenység során sikerélményhez jutnak, produktumok keletkeznek, motiválóan hat, ha a gyermek látja alkotásának eredményét.

4.10.9.3. Az ábrázolás-alakítás foglalkozás feladatai:

- ujjak ügyesítése,
- ábrázolókedv felkeltése,
- pontos megfigyelés,
- tárgyak fixálása,
- eszközök használatának és fogásának megtanítása,
- ismerkedés az illesztéssel,

- egyszerű mértani formákkal ismerkedés,
- ujjtornával a kéz ügyesítése,
- szem-kézkoordináció,
- alak-háttér differenciálása,
- ábrázolóképesség fejlesztése.

4.10.9.4. Az ábrázolás-alakítás fejlesztésének lehetőségei:

- mintázás,
- festés,
- nyomdázás,
- papírmunkák,
- rajzolás,
- vegyes technikák.

A felsorolt technikákkal és eszközökkel dolgozhatnak különböző nagyságú, minőségű, térbeli elhelyezésű anyagokon (papír, üveg, tükör, fólia, paraván, tábla, fa, textil stb.). A munka során fontos ügyelni a helyes irányra. A gyermekekkel igyekszünk megtanítani a balról-jobbra és a fentről-lefelé haladást.

4.10.9.5. Elvárások az óvodáskor végén:

- tudjon rövid ideig helyhez kötötten tevékenykedni,
- alakuljon ki kétujjas fogása,
- tudjon pontosan illeszteni,
- alakuljon ki a megközelítőleg helyes ceruzafogása,
- tartsa be a papírhatárt,
- szívesen ábrázoljon,
- rajzában jelenjen meg a kezdeti emberalak ábrázolás,
- használja az ábrázolás-foglalkozáson megismert eszközöket,
- rajzában alakuljon ki a helyes nyomaték,
- tudjon egyszerű ábrát, ritmikus sort kirakni,
- munkájában balról - jobbra haladjon,
- alakuljon ki kezessége, testsémája, lateralitása.

4.10.10. A zenei nevelés alapjai / Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Ez a foglalkozástípus lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására. Az érzelmekre való hatás mechanizmusával már ezen a szinten is formálja a személyiséget, növeli az érzelmi biztonság érzetét.
Formája: csoportos, mikrocsoportos, egyéni. Ideje alkalomszerűen, illetve heti 2 alkalommal. Időtartama a gyermek igényének megfelelően 5 - 10 perc.

4.10.10.1.A zenei nevelés célja és feladatai:

- a zenei érdeklődés felkeltése,
- a hallásfigyelem és diszkrimináció fejlesztése,
- a környezet hangjainak felismerése, differenciálása,
- imitációs késztetés,
- a ritmusérzék fejlesztése,
- a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása,
- a zenei hallás fejlesztése,
- hangulatkeltés, motiválás,
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése,
- a nagyon egyszerű népi mondókák, versek, énekek megtanítása,
- a zenehallgatás megszerettetése,
- a csend, a zörejek, a zene differenciálása, szerepének értékelése.

A gyermekek életét végigkíséri a zene. A zene megnyugtató, elringató, figyelemfelkeltő, motiváló szereppel bír. Már a zörejek fontos szerepet játszanak a gyermek ismeretszerző folyamatában. Az ismétlődő zörejhangokból mozgásokra, eseményekre tud következtetni (megérkezett valaki, ebédelünk stb.).
A beszéd és a zene szoros kapcsolatban van. A beszéd tempója, a ritmus, a hanglejtés, a hanghordozás, a hangmagasság érzelmi hatása különös jelentőséggel bír. Az óvodások életében az ének és a hangszer óriási szerepet játszik, de az énekhang közvetlen személyes kapcsolatot teremtő, játékot, mozgást kísérő szerepe nagyobb. A mindennapok során számtalan mód nyílik az éneklésre pl.: meséskönyv nézegetésekor, körjátékok játszásánál, altatásnál, vagyis minden olyan alkalommal, amikor a gyermekek jó közérzettel tevékenykednek.
Az énekhang mellett a gyermekek maguk is megszólaltathatnak hangszereket, a közös éneklést egyenletes lüktetéssel kísérik, tapsolnak, dobolnak. Körbejárhatnak a dalra. Az egyszerű, kis hangterjedelmű énekek mellett alkalmazhatók a jól mutogatható, bonyolultabb dalok is, ha a mozgás utánzása a cél. A sérült gyermekek beszédfejlesztésénél is fontosak a mondókák, énekek, sokszor ezek kulcsszavai jelentik a gyermek első, önálló szavait is. A ritmusfejlesztés során az egyenletes lüktetésen túl, érzékelik a magas-mély hangok, a gyors-lassú ritmus és a halk-hangos közötti különbséget.

4.10.10.2.Elvárások az óvodáskor végére:

- ismerjék fel a tanult énekeket,
- szívesen vegyenek részt dalos játékokban,
- szívesen énekeljenek,
- tudjanak egyenletes lüktetéssel kísérni egyszerű dobbal,
- ismerjék a hangszereket.

4.10.11. Óvodai gyógypedagógiai foglalkozás - Egyéni fejlesztés, értelmi nevelés

A gyermek speciális nevelési szükségletéhez, a képességstruktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülésspecifikus, individualizált fejlesztés. Formája egyéni képességfejlesztés. Időtartama naponta 5 - 30 perc a gyermek állapotától, az adott tevékenységtől függően.

4.10.11.1.Az egyéni, fejlesztő foglalkozások célja

- taktilis, kinesztetikus, vizuális, auditív ingerléssel, a játékok, eszközök felhívó jellegét kihasználva növelni az együttműködő-készséget, a kitartást, feladattartást,
- a figyelem, az emlékezet fejlesztése a nyelvi zavarok kiküszöbölése, a beszédszervek ügyesítése, a beszédindítás,
- a formaészlelés, alak-háttérdifferenciáló képesség, a látási-hallási diszkriminációs készség fejlesztése,
- a finommotoros készség, a formakivitelező készség fejlesztése,
- a megfigyelőkészség fokozása,
- a kognitív funkciók fejlesztése, asszociáció kiépítése.
- csoportos foglalkozásokon tanultak elmélyítése.

4.10.12. Kiegészítő és egyéb terápiás eljárások

A terápiák speciális képzettséget feltételeznek és alkalmazását az adott közösség igénye, lehetősége szabja meg.

4.10.12.1.Logopédiai foglalkozás

Óvodásaink beszédfejlődését logopédus szakember segíti. Az év elején minden gyermek logopédiai szűrővizsgálaton vesz részt, s ennek megfelelően készül el az egyéni fejlesztési terv. Az év folyamán egyéni és kiscsoportos formában történik a gyermekek logopédiai fejlesztése.

4.10.12.2.Egyéb kiegészítő tevékenységek

Heti rendszerességgel szomatopedagógus és/vagy konduktor szakember tart mozgásfejlesztést egyéni szükségletek szerint.
Az autizmusban érintett gyermekek egyénre szabott autizmus-specifikus fejlesztését szakirányos végzettségű gyógypedagógus végzi.
A szükségleteknek megfelelően részesülnek a gyermekek egyéni formában gyógypedagógus által vezetett dinamikus szenzoros integrációs terápiában.
Gyermekeink fejlődésközpontú ellátása érdekében folyamatosan építjük kapcsolatainkat a különböző speciális tevékenységet végző alapítványokkal, egyesületekkel, szakemberekkel.
Nyitottak vagyunk az új terápiás eljárások kipróbálására, bevezetésére.

4.11. A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése, értékelése

A nevelési év elején az új gyermekek szüleivel anamnézist veszünk fel, valamint a Szakértői Bizottság szakvéleménye, a Strassmeier fejlődési skála és a Nottingham, illetve a Quill-féle szociális és kommunikációs készségeket felmérő jegyzőkönyv alapján egyéni fejlesztési tervet készítünk.
A gyermekekkel foglalkozó nevelők rendszeres esetmegbeszéléseken team-munkában keresik meg a lehető legjobb megoldást egy-egy gyermek kapcsán.

A gyermekek fejlődésének nyomon követési formái a következők:

- folyamatos megfigyelés,
- feljegyzések készítése,
- a gyermekek cselekedeteinek, viselkedésének elemzése,
- fejlődési tesztek végzése,
- felmérések.

A teljesítmények minősítése részben folyamatos, részben ciklusonként történik. Félévenként a gyermekekkel foglalkozó szakemberekkel együtt csoportos megbeszélést tartunk az elmúlt időszak történéseiről. Félévente minden gyermekről részletes pedagógiai vélemény, értékelés készül.
Az óvodában dolgozók évente több alkalommal belső hospitálásokat végeznek. Évente egy alkalommal mind a szülők, mind külső és belső szakemberek számára nyílt szakmai nap szervezését tervezzük.

4.12. Az óvodai nevelés végére elérendő célok, követelmények

Óvodánkban a követelmények fejlettségi szintet jelölnek. Az óvodai fejlesztés, nevelés végére a tanköteles korú gyermekeknek reményeink szerint a következő fejlettségi szintet kellene elérniük:

Nagymozgás:

- járásuk, futásuk harmonikusabbá válása,
- alapmozgások kis segítséggel történő végrehajtása,
- saját testen, térben való tájékozódás.

Finommozgás:

- szem-kéz koordináció összerendezettebbé válása,
- ceruzafogás biztosabb kialakulása.

Önkiszolgálás:

- önkiszolgálási feladatokból néhányat el tudjanak végezni
- szobatisztaság kialakulása, szükségletek jelzése,
- önállóan, kanállal étkezés, pohárból ivás,
- egyszerű munkajellegű – napi teendők – feladatok végrehajtása.

Szociabilitás:

- kontaktuskészség kialakítása, hosszabb ideig való együttműködés,
- kiscsoportban foglalkoztathatóság, közös tevékenykedés,
- figyelem rövidebb ideig tartó leköthetősége,
- környezetük néhány eszközének adekvát használata,
- szűkebb környezetben tájékozódás.

Beszéd:

- egyszerű, gesztusokkal kísért instrukciók megértése, követése,
- egyszerű, szituációhoz kötött cselekvések utánzása,
- színek, formák, nagyság cselekvésben történő egyeztetése,
- tárgyat tárggyal, képet-tárggyal, képet képpel történő egyeztetése,
- egyszerű cselekvések felismerése képeken.

4.13. A továbblépés módja

A tanköteles korú gyermek a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői és Rehabilitációs Bizottsága kontrollvizsgálatán vesznek részt. A szakértői vélemény javaslata alapján a pedagógus a szülővel keresi a gyermek további fejlesztésének lehetőségeit.

Legtöbb óvodásunk tanulmányait a sajátos nevelési igényű gyermekeket oktató-nevelő általános iskolában folytatja közösségi életét.

5. Legitimációs záradék

5.1.A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata

Intézményünk nevelői közössége a dokumentumot a vonatkozó jogszabályi előírások alapján módosította. A módosítások bevezetése 2025. szeptember 1. napjától történik.

Az intézményben működő szakmai munkaközösségek a pedagógiai programot megismerték, megvitattták és véleményezték.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala: a dokumentumot az intézmény könyvtárában, az igazgatói irodában lehet elolvasni, valamint megtekinthető az intézmény honlapján és a Köznevelés Információs Rendszerének elektronikus felületén.

Az intézményhasználók az igazgatótól kérhetnek tájékoztatást a pedagógiai programról.

5.2.A pedagógiai program elfogadásáról és jóváhagyásáról szóló záradék

A pedagógiai programot az intézmény nevelőtestülete és munkaközösségei 2025. augusztus 28. napján tartott értekezletén elfogadták.

Budapest, 2025. augusztus 28.

…… ……

hitelesítő nevelőtestületi tag hitelesítő nevelőtestületi tag

PH.

A pedagógiai programot jóváhagyom.

Budapest, 2025. augusztus 28.

Gajdócsi Nóra
igazgató

A Dél-Pesti Tankerületi Központ mint fenntartó a Mészáros Jenő Óvoda, Általános Iskola és EGYMI pedagógiai programját jóváhagyta.

Budapest, 2025.

Tóth Endre
tankerületi igazgató

1. számú melléklet: Mondatbank a tanulók szöveges értékeléséhez

Magatartás:

- **Társaira való odafigyelése**: kiemelkedő, megfelelő, még fejletlen, szívesen segít, kérésre segít, nehezen nyújt segítséget
- **Együttműködése:** aktív, nyitott, udvarias, változó, visszahúzódó
- **Konfliktuskezelő képessége:** kiemelkedő, jó, változó, még fejletlen
- **Szokásrendszerhez való viszonya:** megbízható, változó, kialakulatlan, elutasító
- **Fegyelmezettsége**: a szabályokat – mindig, általában – betartja. A szabályok betartása olykor még nehezen megy.
- **Tanórákon:** fegyelmezett, könnyen kezelhető, zavaró módon viselkedik, engedetlen, dacos
- **Az iskolai szabályokat:** betartja, nem mindig tartja be, nem tartja be
- **Nevelőivel:** illemtudó, figyelmes, néha illetlenül viselkedik, őszinte, nem mindig őszinte, közvetlen, nem keresi a kapcsolatot a felnőttekkel, gyakran kerül konfliktusba a felnőttekkel, tiszteletlen
- **Társaival szemben:** barátságos, segítőkész, néha durva, agresszív, csúnyán beszél, társaival ritkán – gyakran kerül összeütközésbe, vezéregyéniség, kerüli társait
- **Közösségben:** segítőkész, szerény, együttműködő, nem kezdeményez, közömbös, nagyhangú, goromba, erőszakos

<u>Magatartása összességében: példás – jó – változó – rossz</u>

Szorgalom:

- **Figyelme**: kitartó, megfelelő, aktivizálható, szétszórt, általában kitartó, elkalandozik, könnyen kilép a feladathelyzetből
- **Feladattudata:** fejlett, elfogadható, változó, jelentősen fejlesztendő
- **Tanulási tevékenységeinek jellemzői:** egyéni munkája során – önálló, kevés segítséggel jól dolgozik, indokolatlanul is segítséget kér, probléma esetén nem kér segítséget, gyakran igényel segítséget
- Tanórák alatt fegyelmezett, környezetét időnként zavarja, fegyelmezetlen
- **Kooperatív munka során (páros, csoportmunka**)- együttműködő, segítő, irányító, elfogadó, passzív, öntörvényű
- **Munkavégzése:** pontos – pontatlan – gyors – átlagos – lassú, önálló – kevésbé önálló – önállótlan
- **Közösségi munkához való viszonya:** önként vállal feladatot, kérésünkre segít, szívesen vállal feladatot, feladatvállalása változó, nehezen vállal feladatot, a vállalt feladatot megbízhatóan, kitartóan végzi, a vállalt feladatot nem végzi el

Szorgalma összességében: példás – jó – változó – hanyag

Magyar nyelv és irodalom:

Beszéde:

- a hangokat tisztán ejti - néhány hang képzése még bizonytalan - néhány hangot …… hibásan ejt - beszédhibája miatt logopédiai képzésre szorul

Szóbeli kifejezőkészsége:

- Szókincse gazdag, választékosan beszél - beszéde, szókincse korának megfelelő - szókincse szegényes – szókincse sokat fejlődött
- Nehezen fejezi ki magát - választékosan, mondatokban fejezi ki magát - rövid mondatokat használ - csak kérdésre válaszol
- Kommunikációs képessége: kezdeményező – bevonható – általában passzív – elutasító – csak saját mondanivalójára figyel – szívesen kommunikál – nehezen nyilatkozik meg

Írás (osztályfoktól függően):

- Vonalvezetése, írásmozgása biztos - vonalvezetése, írásmozgása még bizonytalan
- Ceruzafogása megfelelő – bizonytalan – szabálytalan
- Füzetvezetése tiszta, rendezett – időnként rendezetlen – hanyag
- A tanult betűket biztosan ismeri és írja – felismerésében és írásában bizonytalan – bizonyos betűket téveszt ……
- Betűkapcsolása szabályos – néha szabálytalan – hibás
- Írásképe esztétikus – pontos – tiszta – maszatos – rendetlen
- Írástempója jó – megfelelő – lendületes - lassú – kapkodó – gyakorlást igényel

Olvasás (osztályfoktól függően):

- Betűismerete – a tanult betűket felismeri – többnyire felismeri – sokszor téveszti
- Egy és többtagú szavakat hibátlanul – kevés hibával – sok hibával olvassa
- Rövid mondatokat hibátlanul – kevés hibával – bizonytalanul olvassa
- Összetett mondatokat hibátlanul – kevés hibával – bizonytalanul olvassa
- Betűzve – szótagolva – akadozva - folyamatosan olvas
- Szóértése biztos – bizonytalan – még kialakulóban - fejlődött
- Mondatértése: az olvasott mondatokat megérti – részben megérti – nem érti meg – fejlődött
- Szövegértése: az olvasott szöveget megérti – részben érti – csak mondat szintjén érti – nem érti
- Olvasási tempója: jó – megfelelő – kapkodó – lassú – nem egyenletes

Nyelvtani ismeretek (osztályfoktól függően):

- Helyesírása
  - másolása pontos – kevés hibával – figyelmetlen, sok hibával – fejlődött – még nem alakult ki
  - tollbamondás: pontos – kevés hibával – sok hibával – fejlesztésre szorul
  - emlékezetből írás: hibátlan – kevés hiba – sok hiba – fejlesztésre szorul
- A nyelvtani szabályokat ismeri és helyesen alkalmazza – ismeri, de nem jól alkalmazza – csak részben ismeri – nem ismeri
- Mondatfajták felismerése: hibátlan – kevés hibával – sok hibával – sokszor keveri
- Szófajokat önállóan felismeri, megnevezi – segítséggel ismeri fel – nem ismeri fel

Matematika (osztályfoktól függően)

- Számfogalma ____ számkörben kialakult – biztos – bizonytalan - csak kisebb számkörben tájékozott - eszközhöz kötött - fejlesztésre szorul – fejlődött – kialakulatlan
- Összehasonlítás, viszonyítás: biztos – sokszor téveszt – nem tudja
- Matematikai jelek használata: biztos – bizonytalan – kialakulatlan
- Műveletvégzése: hibátlan – kevés hibával – sok hibával – eszközt használ – eszközzel sem tudja – fejlesztésre szorul
- Szöveges feladatot önállóan – kevés segítséggel – sok segítséggel oldja meg – segítséggel sem tudja – nem érti
- Feladatmegoldása önálló – pontos – pontatlan – gyors – lassú – önállótlan – csak segítséggel dolgozik

Környezetismeret:

- Tájékozottsága kiemelkedő – megfelelő – hiányos
- Megfigyelései pontosak – pontatlanok – irányításra szorul
- Tananyagismerete (_____ témakörben) biztos – egy-egy részletben bizonytalan – hiányos – fejlesztésre szorul
- A tanult fogalmak ismerete biztos – bizonytalan – kissé hiányos – fejlesztésre szorul

Vizuális kultúra:

- Színezése pontos – vonalon belül marad – nem tartja a vonalat
- Színhasználata változatos – visszafogott – sajátos
- Térkihasználása: a rajz felületet jól – részben – aránytalanul használja
- Eszközhasználata: jó – megfelelő – fejlesztésre szorul

Technika, életvitel és gyakorlat:

- Kézügyessége kiemelkedő – jó – megfelelő – fejlesztésre szorul

- Eszközhasználata jó – megfelelő – fejlesztésre szorul
- Munkavégzése önálló – kevés segítséggel – sok segítséggel dolgozik – pontos – tiszta – pontatlan – maszatos

Ének – zene:

- Dalismerete: a tanult dalokat tudja – kevés dalt tud – a dalokat csak segítséggel tudja felidézni
- Ritmus: pontos – tempótartása bizonytalan – fejlesztésre szorul
- Dallamtudása: tisztán, pontosan – kevés hibával – sok hibával énekel

Testnevelés és sport:

- Mozgása összerendezett – összerendezetlen – ügyes – nehézkes – bátor – félénk – gyors – lassú – bizonytalan
- Játékszabályokat ismeri – betartja – nem mindig tartja be – nem tartja be
- Állóképessége jó – megfelelő – gyorsan elfárad
- Feladatvégzése jó – szívesen dolgozik – pontatlan – biztatni kell
- Úszás – kiváló – jó – megfelelő – sokat fejlődött – vízbiztonsága kialakult

Etika / Hit-és erkölcstan:

- Órai munkája: aktív – fegyelmezett – együttműködő – passzív – fegyelmezetlen
- Érdeklődése: kiemelkedő – megfelelő – mérsékelt
- Tudása: kiemelkedő – biztos – jó – megfelelő – hiányos
- Szívesen vesz részt: közös énekben – beszélgetésben – rajzban – játékban

1. számú függelék: Mozgásvizsgálat

1. Test vizsgálata megfigyeléssel

Test asszimetria	
Izomtónus fokozódás vagy hipotónia	
Tartási rendellenességek	

2. Fiziológiás mozgássor vizsgálata

	önállóan	**segítséggel**	**egyáltalán nem**
Fekvésből			
- fordul			
- kúszik			
- kartámasz			
- fejemelés			
Négykézláb áll			
- megtart			
- négykézláb jár			
Feltérdelés			
- térdenállás			
- sarokülés			
Fekvésből felül			
- ülés széken			
- támlával			
- támla nélkül			
- ülés földön			
- nyújtott láb			
- törökülés			
Állás			
- két lábon			
- bal lábon			
- jobb lábon			
Járás			
- testsúlyáthelyezés			
- lépéssel			
- oldalra			

- előre			
- hátra			
- küszöbátlépés			
- lejtő			
- lépcső			

3. Manualitás vizsgálata

	Jobb	**Bal**
Egykezes mozgások		
- tárgy megfogása		
- tárgy emelése		
- ajtó nyitás - csukás		
- kulcs használata		
- óra felhúzása		
Kétkezes mozgások		
- taps		
- kulcsolás		
- gyöngyfűzés		
- vágás ollóval		
- ruhacsavarás		

4. Játékkészség

Mozgásos utánzás:

Labdázás: labdát elkap – dob – pattint – ütöget

5. Mozgáskészség gyenge – közepes – jó

Megfigyelési szempontok a fiziológiás mozgássor során

Szinkinézis van-e	mindig	néha	soha
Kóros szinergizmusok (hajlított karlendítés futás vagy járás közben)	mindig	néha	soha
Járásegyensúly	mindig	néha	soha
Ugrásnál	páros lábbal	egyik láb lemarad	
	lábujjhegyről csípő és térdhajlítással	sarokra terhel, merev lábbal ugrik	
Egymás után tud-e többet ugrani	igen	nem	

Dobás	kezével (szemével) kíséri		csak elengedi
	egy kézzel		két kézzel
Célirányos dobásra képes	igen		nem
Lépcsőn járás	fel	le	mindkettő
	önállóan		segítséggel
	hozzálépéssel		váltott lábbal
Ajtó nyitása			
Kilincset lehúzza	igen		nem
Ajtót húzza-e	igen		nem
Visszaengedi a kilincset	igen		nem

6. Lateralitás

		jobb	bal	megjegyzés
kéz	kaleidoszkóp			
	kalapács-szög			
	kupak felcsavarás			
	ajtó nyitás			
	tábla törlése			
	radírozás			
	vágás			
	ceruza hegyezés			
	gyöngyfűzés			
	nyúlás			
	leeső tárgy elkapása			
	markolás ereje			
szem	kaleidoszkóp			
	kulcslyuk			
	papírcső			
láb	szökdelés egy lábon			
	labda elrúgása			
	éneklés közben ritmus ütése			
	távolugrás			
	kör rajzolása lábbal			
	kendő felemelése lábujjakkal			
fül	telefonálás			
	halk beszéd irányába fej fordítása			

7. Egyensúlyérzék és mozgáskoordináció

		Nyitott szemmel	Csukott szemmel
Állás két lábon lábujjhegyen	stabil karmozgások bizonytalanság	o o o	o o o
Állás kéz mellső középtartásban nyújtva, láb szorosan összezárva	stabil kar lesüllyed! (org.) nem szimm. tartás	o o o	o o o
Domináns lábon állás	stabil karmozgások erős bizonytalanság	o o o	o o o
Nem domináns lábon állás	stabil karmozgások erős bizonytalanság	o o o	o o o
Járás egyik lábfejjel a másik elé lépve (az egyik sarok a másik láb ujjai elé kerüljön)	biztos testtartás karmozgások egyensúlyzavarok	o o o	o o o
Állás egyik lábat a másik elé téve (sarok a lábujjak előtt)	biztos testtartás karmozgások egyensúlyzavarok	o o o	o o o
Egyensúlyozás lábujjhegyen	biztos testtartás karmozgások egyensúlyzavarok	o o o	o o o
Egyensúlyozás gerendán (5-7 cm széles)	biztos testtartás karmozgások egyensúlyzavarok	Előre o o o	Hátra o o o

Ugrás páros lábbal (5 cm széles papírcsík felett)	nem zárja a lábait zárja a lábait egy lábbal ugrik el egyensúlyzavarok	Balról-jobbra o o o o		Előre-hátra o o o o	
Ugrás terpeszállásba, karok oldalsó középtartásban, ugrás alapállásba	koordinált mozgás bizonytalanságok	o o			
Orrhegy érintés mutatóujjal	biztos esetleges erős bizonytalanság	jobb o o o	bal o o o	jobb o o o	bal o o o
Két mutatóujj találkozik a test előtt	biztos esetleges erős bizonytalanság	o o o		o o o	

II. Észlelés

1. Vizuális észlelés

	igen	nem
Vizuális figyelem – figyelem fókuszálása		
Szemkontaktust fenntart		
Figyeli a lapot közös munkánál		
Színeket felismeri		
Alakkonstancia		
Nagyságokat megkülönböztet		
Ki tud választani egy alakzatot több másik közül		
Geometriai alakzatot felismer		
Vizuális szerialitás		
Egyszerű mintát követ		

Képeket sorbarendez		
Alak-háttér észlelés		
Egy részletet felismer egy képen		
Egyszerű puzzle-t kirak		

2. Taktilis- kinesztetikus észlelés vizsgálata

Rajzolás bőrre			
kézre	formát felismeri	nem ismeri fel	
alkarra	formát felismeri	nem ismeri fel	
hátra	formát felismeri	nem ismeri fel	
Az érintés lokalizációja			
Ujjazonosítás	rámutat	megnevez	téveszt
Kéz	rámutat	megnevez	téveszt
Alkar	rámutat	megnevez	téveszt
Hát	rámutat	megnevez	téveszt

	igen	nem
Csukott szemmel két anyagot azonosnak v. különbözőnek nevez meg		
Tárgyak felületeit és anyagát azonosítja tapintással		
Testséma – Sindelar 19 mozdulatsor utánzása		
Meg tudja mutatni testrészeit		
Megnevezi testrészeit		
Téri helyzet fogalmait önmagához viszonyítja (előtt, fent, balra)		

III. Kogníció

1. Emlékezet

	igen	nem
Négy számból álló sorozatot elismétel		
3-4 szót emlékezetből visszamond		
Egyszerűbb mondatot helyesen ismétel		
Feladatutasítást megjegyez		

2. Gondolkodás

	igen	nem
Csoportot tud kiegészíteni pl. madár, kutya, macska… / választék virág, kő, kígyó)		
Képeket sorba tud rendezni		
Tárgyakat egymáshoz tud rendelni (pl. tányér, kanál)		
Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése (ha, akkor)		
Adott mennyiséget (5) megszámlálás nélkül felfog		
Meg tud számolni 10 tárgyat		
Mennyiségeket tud rendezni (leképezéshez)		
Azonos vagy különböző mennyiségeket felismer (több, kevesebb, ugyanannyi)		

3. Emberalak ábrázolás (Goodenough)

4. Vizuo-motoros koordináció (Bender-A, Bender-B)

Önellátás (a megfelelő aláhúzandó)

Ruhát	levesz – felvesz – kigombol – begombol
Cipőt	lehúz – felhúz – kifűz – befűz – megköt – csatol
Étkezés	poharat fog – iszik – evőeszközt használ
Mosakodás	mosdónál – zuhanynál – kádnál – törülközés
WC használat	önálló – nem önálló
Gyógyászati segédeszköz	felvétele – levétele

Spasztikus, athetotikus, ataxiás (agyi eredetű bénult) gyermekek vizsgálatához

1. Az agyi bénulás differenciálása klinikai tünetek szerint

	felsővégtag		**alsóvégtag**	
	jobb	**bal**	**jobb**	**bal**
állandó hypertónus				
hypotónia				
rigiditás				
athetosis				
chorea, tremor				
myoclonus				
torsios dystonia				
hypo-, akinesia				
ataxia				

2. Kóros reflexek

	spontán	**provokálva**
Tónusos labyrinth-reflex		
Szimmetrikus tónusos nyakreflex		
Aszimmetrikus tónusos nyakreflex		
Túltengő támaszkodó reakció		
Fogó-reflex		
Asszociált reakciók		

3. Mozgáskoordináció vizsgálata

Csukott szemmel két mutatóujj összeérintése	igen	nem
Csukott szemmel mutatóujj-orrérintés	igen	nem
Fekve sarok-térd érintése csukott szemmel	igen	nem
Ellentétes egyidejű csuklómozgás	igen	nem
Ellentétes egyidejű térdnyújtás	igen	nem